

ÜSKÜDARNÂME-1

A. Süheyl Ünver

Haz.:Gülbün Mesara, Prof. Dr. Aykut Kazancıgil, Fatma Zehra Beyaz

ÜSKÜDARNÂME

Ord. Prof. Dr. A. Süheyl Ünver

ÜSKÜDARNÂME-1

Haz.: Gülbün Mesara, Prof. Dr. Aykut Kazancıgil
Fatma Zehra Beyaz

Üsküdar Belediyesi

Istanbul-2012

ÜSKÜDARNÂME

Üsküdarname-1

Ord. Prof. Dr. A. Süheyl Ünver

Üsküdar Belediyesi

Kültür Yayınları - 24

Hazırlayanlar

Gülbün Mesara, Prof. Dr. Aykut Kazancıgil, Fatma Zehra Beyaz

Editör

Yasin Beyaz

Son Kontrol

Ahmet Neziha Galitekin
Ömer Hakan Özalp

Kitap Tasarım

Talât Alkan

Kapak Resmi

A. Süheyl Ünver

ISBN

978-605-60594-4-5

Üsküdar Belediyesi

Mimar Sinan mah. Hakimiyet-i Milliye cad. No: 35 Üsküdar-İstanbul

Tel: 0216 531 30 00

Faks: 0216 531 31 03

Web: www.uskudar.bel.tr

Baskı-Cilt

Seçil Ofset

100. Yıl mah. Mas-Sit. Matb. Sitesi

4. cad. No: 77 Bağcılar-İstanbul

Tel: 0212 629 06 15

Faks: 0212 629 20 20

Organizasyon

İşaret Yayınları Basım Yayımlar Organizasyonu

Nisan 2012

İSTANBUL

İÇİNDEKİLER

Sunuş	5
Önsöz	7
Üsküdarname	11
Üsküdar ve Üsküdarlılar ve Murtaza Bey Hakkında	95

Sunuş

Kültür tarihimize çok kıymetli bir eser daha kazandırmanın sevinci ve heyecanı içerisindeyiz. Kitapseverlerin malumu olduğu üzere, Üsküdar Belediyesi olarak, 2011 yılı içerisinde merhum A. Süheyl Ünver'in Karaca Ahmednâme adlı defterini kültür hayatımıza kazandırmış ve Ünver sevenleriyle buluşturmuştuk. Bu yıl da, bir İstanbul ve özellikle de Üsküdar aşığı olan 'Hocaların Hocası' merhum A. Süheyl Ünver'in Üsküdar ile ilgili defterlerini yayınlamaya devam ediyoruz.

İşte bu anlamda ilki, sözünü ettiğim Karaca Ahmednâme olmak üzere, bir "A. Süheyl Ünver Üçlemesi" olarak planlanan projenin ikinci kitabını da kitapseverlerle buluşturuyoruz. Bu defa Süheyl Ünver'in sayısı 2500'e yaklaşan ve bir kültür hazinesi olan defterlerinden Üsküdar'la alakalı iki defteri bir araya getirilerek oluşturulan Üsküdarname I eserini takdim ediyoruz.

Bilindiği üzere, başta İstanbul olmak üzere, Edirne, Konya, Bursa ve Antalya gibi Anadolu'nun birçok şehri gezerek tuttuğu notlarla pek çok kıymetli eser ortaya koyan A. Süheyl Ünver, bu minvalde Üsküdar'da dolaşarak bu kitapta yer alan bilgileri tarihe not düşmüştür.

Başta Karaca Ahmed olmak üzere Üsküdar'ın her köşesini adım adım gezen Ünver, kültür ve medeniyetimizin 660 yıllık bir birikiminden derlediği eşsiz bir bilgi hazinesini bir araya getirmiş; gerek yazılılarıyla, gerekse resimleriyle, adeta demet demet çiçekler hükmünde ortaya koyduğu bu değerli hazine, maalesef parçalara bölünerek kütüphane raflarında tozlanmaya terk edilmiştir. Üsküdarlılar olarak bizim buna gönlümüz razı olamazdı. Bu münasebetle, Üsküdar Belediyesi olarak, Üsküdar'a hizmet üretme yükümlülüğü olan bir kurum olarak bu eşsiz mirasa sahip çıkmak ve onu insanımızla paylaşmak için harekete geçtik. Bu bizim için hem önemli bir vazife, hem de büyük bir onurdur.

A. Süheyl Ünver'in defterlerinde, değerli bilgilerle birlikte, çok dikkat çekici bir husus var: Ünver Üsküdar gezileri sırasında, bir yandan defterlerine önemli bilgileri kaydederken, bir yandan da Üsküdar'la ilgili yapılması gereken hizmetlere, gerçekleştirilmesi gereken projelere dikkat çekiyor ve birer öneri olarak onları da kaydediyor. Şehirle ilgili ihmalleri, hataları, noksanları ortaya koyuyor ki, ilgili merciler bu noksanları gidersin; sevdiğimiz Üsküdar yaşasın ve bir kültür ve medeniyet merkezi olarak yaşasın istiyor. Bu anlamda bu kayıtların, Üsküdar'a hizmet eden, yükümlülüğü olan bizler için önemi büyük. Merhumun önerdiği projelerin bizim yolumuzu aydınlayacağı, Üsküdar'a ışık tuttuğu ve tutacağı çok açık... Bu münasebetle, Ünver'in eserlerini yayınlamaktan dolayı ayrıca mutluluk duyuyorum.

Bu hislerle, kitapseverlere ve A. Süheyl Ünver sevenlerine bir müjde kabilinden belirtmek isterim: Yukarıda sözünü ettiğim 'A. Süheyl Ünver Üçlemesi'nin son kitabı Üsküdarname II eseri de yakında sizlerle buluşacak. Bu çalışmada da Ünver'in, "Üsküdar'da Ramazan", "Atık Valde" ve "Tarihimizde Üsküdar Sergisi" adlı defterlerini bir araya getireceğiz.

Bu vesileyle, başta fırçasıyla, kalemıyla ve defterleriyle Üsküdar'a nefes veren merhum A. Süheyl Ünver'e Allah'tan rahmet diliyor, Üsküdarname I kitabını yayına hazırlayan değerli hocalarımıza ve basılmasında emeği geçen herkese ayrı ayrı şükranlarımı sunuyorum.

Bu değerli çalışmanın ilim ve kültür hayatımıza; Üsküdar'ımıza ve ülkemize hayırlı olması umudu ve niyazıyla...

Mustafa Kara

Üsküdar Belediye Başkanı

Önsöz

Süheyl Ünver, İstanbul'u her şeyi ile sever, bu sevgiyi etrafına taşır ve ifade ederdi; Bu husus yakın çevresi tarafından da iyi bilinirdi. Nitekim, Türk dilinin büyük ustası Ahmet Hamdi Tanpınar, vefatından bir süre önce A. S. Ünver'i bir cenazede görür ve onun yanına gelir: "Süheyl, İstanbul sana emanet." der ve uzaklaşır. Tanpınar'ın vefatı ertesinde kaleme aldığı bir yazısında Ünver, onun İstanbul aşkını dile getirir, beceriksiz idarecilerin ellerinde mezbeleğe çevrilen bu rüya şehrin onu nasıl dertli ettiğini anlatır¹.

Bu defa sizlere Süheyl Ünver'in ünlü defterleri arasında mutena bir yere sahip "Üsküdar ve Üsküdarlılar ve Murtaza Bey Hakkında" adlı defter ile "Üsküdarname"yi takdim ediyoruz. Ünver'in gençliği Cerrahpaşa-Kocamustafapaşa mahallesinde geçmiştir. Zaten orada doğmuştur. Genç yaşında pek Kadıköy-Üsküdar cihetine geçmemiştir. Ancak 1915 yılında -o zaman Haydarpaşa'da olan- Tıbbiye'ye girmesi, Üsküdar sevdasının başlangıcı olmuştur. Daha sonra Hoca Ali Rıza, Cevad Bey, Murtaza Bey, Yahya Kemal, eski eserler ve daha niceleri onu buraya raptetmiştir. Bu ilişkiler arasında Üsküdar'ı ona tanıtan en önemli olay Hoca Ali Rıza ile olan yakınlığıdır. Bu bağlamda, Süheyl Ünver'in yetişmesinde en önde giden hocalardan biri Üsküdarlı Ressam Ali Rıza Bey'dir. Süheyl Ünver, onunla Üsküdar'ı dolaşarak karakalem ve sulu boya resim yapmaya başlamış, bu meyanda bu aziz hocasının sohbetlerinin de tiryakisi olmuştur. Hoca Ali Rıza Bey'i bir baba olarak seven Ünver, onun 1930 senesinde vefatı karşısında: "O ölmedi, ben öldüm." diyecektir. Hoca Ali Rıza, onu kendi ruh panteonuna çekmiştir².

Ünver, bir Üsküdar âşığı olarak İstanbul'un bu pitoresk Anadolu yakasını etraflıca tanımaktadır. Başta Karacaahmed olmak üzere her yerini gezmiş ve çizmiştir. Hocası Ali Rıza Bey de aynı şekilde bu bölgenin her yerini gezmiş ve çizmiştir. Ünver, bu önemli hususu şöyle anlatır: "Üsküdar'ın resimlerini bu kadar çok yapan yalnız ben değilim. XX. Asrın ilk üçte birinde Hocam Ressam Ali Rıza Bey ne buldu ise çizmiş. Zamanındaki Üsküdar dünyasının bugün mevcut olmayan bütün ehemmiyetli binalarının resimlerini yapmış. Bu muazzam koleksiyona bugün Ankara'daki Milli Kütüphane sahip bulunuyor. Şimdi üç Üsküdar'ımız var. Birincisi bugün bütün ihmallere rağmen ayakta duruyor, ikincisi Ankara'daki kütüphanede, üçüncüsü de benim yaptıklarım. Ayakta duran aslının ruhuna her iki koleksiyonun şahid oldukları inkâr olunamaz. Zira hocam ve ben bunları Üsküdar'a sonsuz bağlılık ve sevgilerimizle yaptık. Ruhumuzdaki Üsküdar sevgisini, paletten bulmağa çalıştığımız renklere ve Türk-İslâm hislerimizi de karıştırdık, yani bunları, bu eski eserlerimizi, fırçalarımızda dile getirdik"³. Bu zarif anlatımla Üsküdar aşkını dile getiren Ünver, bu beldenin her şeyine alaka duyar. Başta gelen ilgi alanlarından biri de Karacaahmed mezarlığıdır. Bu konuyu ele alan defterlerini daha önce yayınladık⁴. Ünver, titiz bir gözlemci olarak ne değışe ne bozulsu derhal dikkat etmekte, farkına varmaktadır. Mesela, Üsküdar'da İskele Meydanı'ndaki tarihi çeşmenin meydan seviyesine göre yükseltilmesi sırasında, üzerindeki kitâbeyi temizlemek amacıyla yapılan çalışmalar esnasında yazıların kazınarak tahrib edilmesi karşısında Ünver, duyduğu üzüntüyü dile getirmektedir. Yazıda çeşme kitâbesinde III. Sultan Ahmed'in imzasının orijinal şekli ile bozulmuş hâlinin resimleri de yer almaktadır⁵.

1 Ünver, S., Tanpınar'ın İstanbul'u Emaneti, Hür Vatan, 15.III.1962.

2 Ressam Hoca Ali Rıza Hayatı ve Eserleri, İstanbul 1949.

3 Ünver, S., Üsküdar, Türk Yurdu, 1961, sayı 293.

4 A. Süheyl Ünver, Karaca Ahmedname, Haz. Gülbün Mesera, Prof.Dr. Aykut Kazancıgil, Yasin Beyaz, İstanbul 2011.

5 Ünver, S., Üsküdar'da Facia, Üsküdar Gençlik Serisi, 30.III.1964.

ÜSKÜDARNÂME

“Üsküdarname-1”, A. Süheyl Ünver’in “Üsküdar ve Üsküdarlılar ve Murtaza Bey Hakkında” ve “Üsküdarname” adlı defterlerinin Latinize edilmiş halidir. Ünver’in bu defterleri incelendiğinde onun ne kadar titiz, ne kadar planlı ve düzenli çalıştığı görülür. Bu defterlerinin bir tesadüf eseri olarak ortaya çıkmadığı, geleceğe bir şeyler bırakma kaygısıyla yapıldığı rahatça anlaşılır. O, hiç boş durmadığı için ömrü de oldukça bereketli olmuş ve çok az insana nasib olan bir velüdlük göstermiştir.

“Üsküdarname”, Ünver’in 1961-1962 yılı Üsküdar intibalarını içerir. Günlük şeklinde yazılan bu defterde, yapmış olduğu Üsküdar gezilerini, bu gezilerin detaylarını anlatır. Bu defterin bazı sayfalarına da çeşitli isimler verir. Bu isimleri o günkü karşılaşmış olduğu önemli olaylara ya da hâlet-i rühiyesine göre seçer. Örneğin “Maşşallah”, “Yalnız Bir Cevalân” gibi. Üsküdar’i gezmekle kalmaz, bu beldenin tapusunu çıkarır. Nerede ne var, kim nerede yaşamış, şu anki durumu nedir? Bunların hepsini onun defterlerinde bulmamız mümkündür.

Ünver, burada Üsküdar’a dair yapılması gerekenlerin neler olduğunu, Üsküdar’ın nasıl kurtarılabileceğini ortaya koymaya da çalışır. Üsküdar ile alakalı çeşitli çalışma planları yapar. “Asırlara Göre Üsküdar”, “Üsküdar’ın İlkleri”, “Üsküdar’da Tıp Tarihimiz”, “Karaca Ahmed”, “Asker Üsküdar (Üsküdar’daki askerî yapılar)”, “Üsküdar Tepeleri”, “Üsküdar Mesireleri” gibi birçok başlık vererek neler yapılabileceğini gösterir.

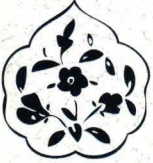
Kitabın içindeki “Üsküdar ve Üsküdarlılar ve Murtaza Bey Hakkında” adlı defter ise birincinin devamı niteliğindedir. Bu defterinde, 1962-63 intibalarına yer verir. Onun için kötü olan, zaman ilerledikçe tanıdıklarının birer birer hayata veda etmesidir. Bundan dolayı gezip gördüğü yerlerde hatıraları canlanınca hüznlenir. Üsküdar’ı ve onun tarihî eserlerini tahrib edenlere kızar. Bu eserleri korumak için elinden gelen bütün çabayı gösterir.

Bundan sonraki çalışmamız “Üsküdarname-2” olacaktır. Bu çalışmada Ünver’in, “Üsküdar’da Ramazan”, “Atik Valde” ve “Tarihimizde Üsküdar Sergisi” adlı defterlerine ve Üsküdar ile alakalı önemli makalelerine yer vereceğiz.

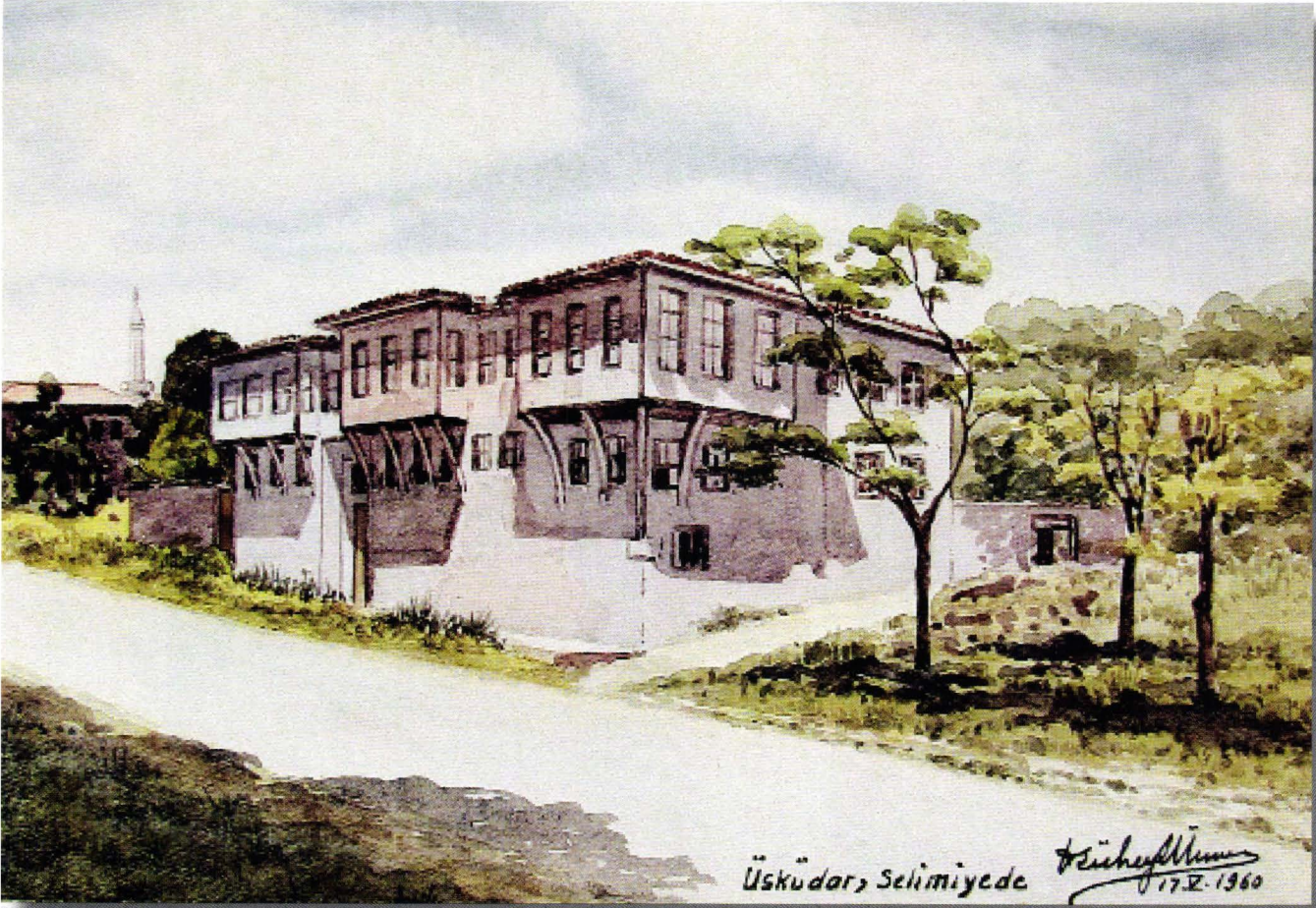
Bu bağlamda, Süheyl Ünver’in defter ve eserlerini neşretme projesini hayata geçirme noktasında önemli katkıları bulunan; projenin her aşamasında bizi sonuna kadar destekleyen ve cesaretlendiren İşaret Yayınları Kurucusu ve Genel Yayın Yönetmeni Sayın Dr. İsmet Uçma’ya teşekkürü bir borç biliriz.

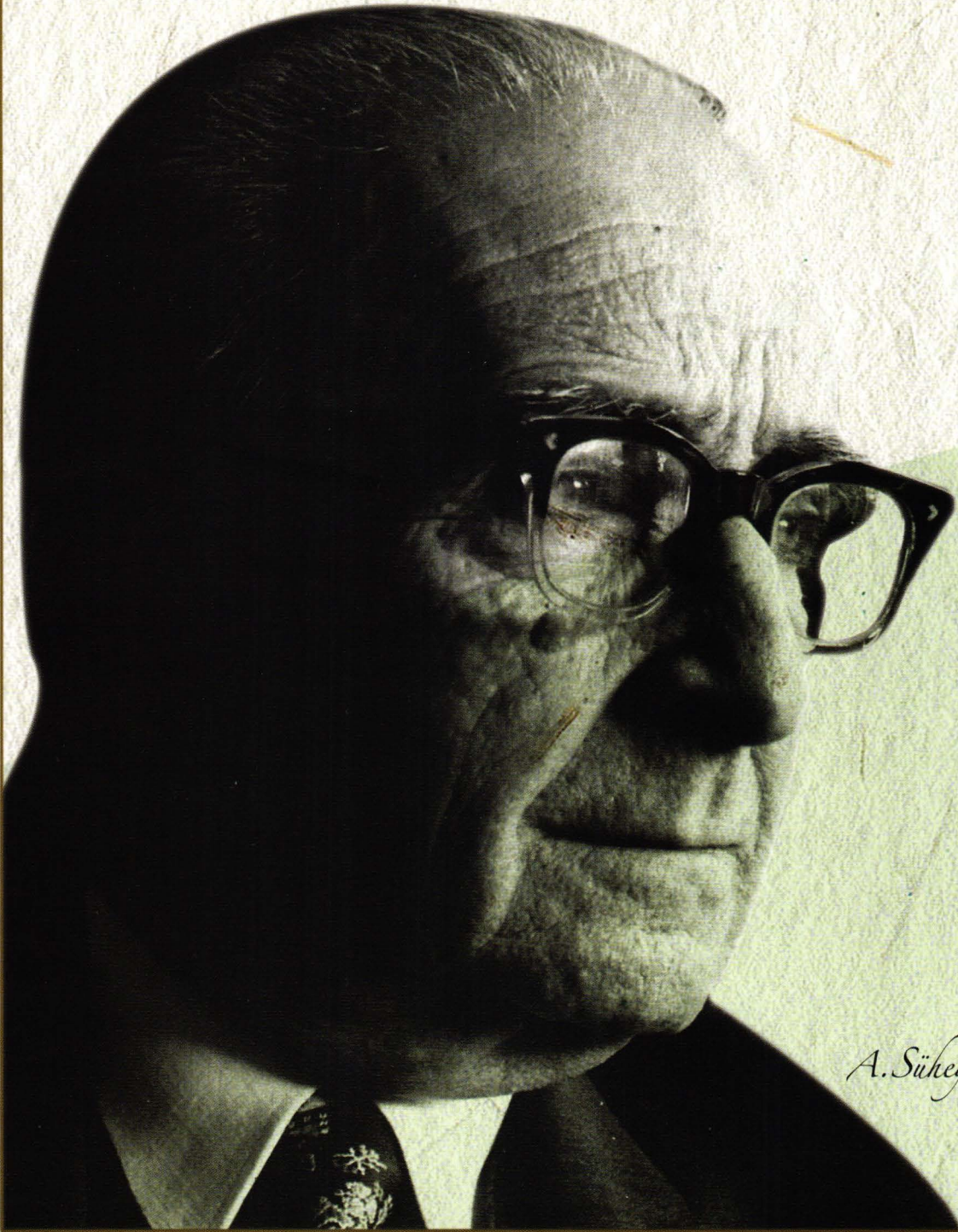
Üsküdarname’nin, okuyanlara “Üsküdarlılık şuuru” kazandırması dileği ile...

Prof. Dr. Aykut Kazancıgil

ÜSKÜDARNÂME

A. Süheyl Ünver

Fotoğraf: Mesut ILC

ÜSKÜDARNÂME

A. Süheyl Ünver

ÜSKÜDARNÂME

ÜSKÜDARNÂME

ÜSKÜDARNÂME

1 Üsküdarlı Rossarı Rıza Bey İstâdının görseli

2

ÜSKÜDARNÂME

1 Üsküdarlı Ressam Rıza Bey Üstâdımın Gülü

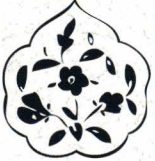
2 A. Rıza
Gül Çiçeği

1 Üsküdar nâme

2 اسکندرنی استمنا بنویس؟
اینکه که استانبول ، فقط اسکندار اولی با همه دردی .
همه را سینه سینه . بار سینه بر دروغی کوزه ، لنگه استانبول .
حوضه آبریز . عاقبتا کشف ایچک لوزج .
3 واقعا اسکنداره ده . اولیم . کوله . دولسی الله سینه
او که کله کله دیسل . سیام رخا بنی در سیام جواد بنی
سیندی اولی کوشیدیم . ناز اولی اوزماند خاند
نکه دی کتدال کوشی لوزی نیکه انیشید .
4 رضا نکلکیده کوشیدیم . صخره نامه استناد . اولیم بید .
فقط آتیه سن وسیله اولی قیز بیدریک بیدریک استناد
ایندیر میوه . اولی سیام جواد بیدریک اوز کیده . همه کتد
ایر سی البتاکه بر نامه اولی ده اده ش راهه آدیجونه
کجهت .
5 به خوشیوننده بر قایق اولی کتد رسنی اکیده خوشیوننده
ای ساتیک سنا میوه بر بر دستور یا بیدریک اولی کتد
مانع اولی لوزی .
6 جواد بنی ده . اسکنداره ده . همه رسیم با همه . اساسا
اولی . همه ده کوزل بر بر بولسه دکوزه ده صلیکسه
صده رخا بنی صده رخا بنی .
7 ده تور صحتت همه بنی ده . اسکنداری . فقط اولی اسکنداره
همه بر سینه صوم سینه . نیرا کوره همه . نه ده همه
رخا بنی ده . تا بیدریک همه رخا بنی . ده بیدریک همه بنی
سه فینن رخا بنی ده . طبعی رسیده کتد بنی همه .
بر قایق همه بنی رسنی کتد کوره همه . اسکنداره اوز
باشا نامه .
8 اسکنداره اولی همه رخا بنی سیام رخا جواد بیدریک .

Dr. A. Süheyl Ünver Paçışı

ÜSKÜDARNÂME

1 Üsküdarname

2 Üsküdar mı İstanbul mu?

Elbette ki İstanbul, fakat Üsküdar onu bastırdı. Hâlâ sinesinde barındırdığı güzellikler, İstanbul'da çok azaldı. Âdeta keşfetmek lâzım.

3 Vâkıâ Üsküdar'da da öyle. Bugün orası elli sene önceki gibi değil. Ressam Rıza Bey ve Ressam Cevad Bey resimleri, onu gösteriyor. Ne ise onlar o zamanın fânî ve lâkin pek güzel köşelerini tesbit etmişler.

4 Rıza Bey'inkiler kolayda her zaman istifade edilebilir. Fakat annesini vesile ederek kızı, pederinin resimlerinden istifade ettirmiyor. O da Ressam Cevad Bey'in koleksiyonu. Hak muhafaza ederse elbette ki bir zaman onlar da inşallah avucumuza geçecek.

5 Ben koleksiyonundan birkaç örnek resmini alıp koleksiyonun iyi satılması için bir broşür yayınlamak için koyacaktım, mâni oldular, yazık oldu.

6 Cevad Bey de Üsküdar'da çok resim yapmış. Esasen oralı. Hem de güzel yerler bulmuş ve güzel çalışmış. Hele Rıza Bey, hele Rıza Bey.

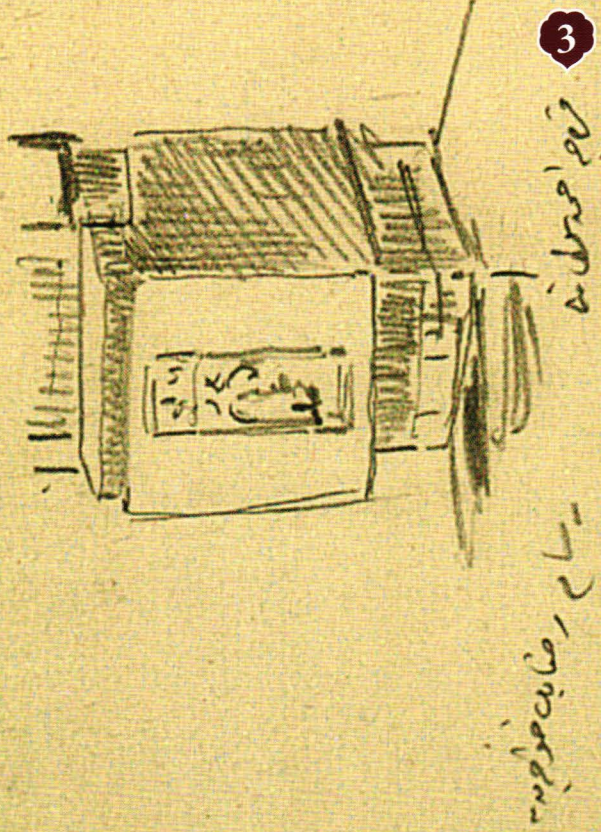
7 Doktor Hikmet Hamdi Bey de Üsküdarlı. Fakat o Üsküdar'a ait bir şeyler çizmemiş. Zira göremedim. Neden bilmem Rıza Bey, detaylarımıza çok meraklı. Doktor Hikmet Bey mesâisini daha ziyade tıbbî resimlere teksîf etmiş. Birkaç tabiatan resmi kâfi görmüş. Üsküdar, eserlerinde yaşamaz.

8 Üsküdar'ı en çok yaşayan Ressam Rıza ve Cevad Beyler.

ÜSKÜDARNÂME

1 Bir zaman vardı, bilirim, şimdi yok

2 Karaca Ahmed Sultan'da abdest musluğu
Bey Bıy lamlara kadar leğenrek çizmiştir

ÜSKÜDARNÂME

- 1 Bir zaman vardı, bilirim, şimdi yok.
- 2 Karaca Ahmed Sultan'da abdest musluğu. Rıza Bey bunlara kadar beğenerek çizmiştir.
- 3 Karaca Ahmed Sultan'da. Ressam Rıza Bey Hocamdan.

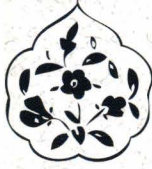
1
 1961
 1961

2
 1 ماه 1961 هجری قمری
 یکشنبه روز یکشنبه ساعت 4 . مرتفع باد روزه - میان
 بهر سام و خطاط عالم استاد پنج طوری درخشان بود . کیه . پنج

3
 سه یاشا در کوییم ریح .
 یاد سه یار سه کوییم جانم من ریام رضا بدو خواجه کبی
 حوله قولتوغم خبیه یاد من و اسکن اسکدار کهنه سه روز در راه اوله
 سه نیدیمخ ذوقه ، باشه غنیه رسم خواجه اولدین حالده ، بابراه
 اسکول آرخ سنده ، قید راه یاشا یاشا برنده کی هر که در
 سواره یوکسده توتوره ده یوسنه کیرط چه این که نه نوقا کیه
 پاتسه برره . اگر رک سه یاشا کدهم . کجانه اوله در سه
 ساره چه بر رخه باشه حوری رک میدان حیدیم .

4
 کوز لریم بوراره ، ایکی کس آرادا . برسی صدر سه یاشا یالی
 علم سنده و یاشا کی اولدوره یوسه برده علم سوادینک علم
 باصقینه ، قول اولدین سلا حله صا ندرین حوضی ایله ، ارمی
 د حد رنده بر اجه سه یید یوده ، آقا بوراره رومن کجه یاشا جاشکی
 کوز دوشه حیرانه حله باقم .

5
 دیک آرا ریفی ره . نشاط آبار قصه نیک ریختنده قاشق ایله
 کوز دوش . زیبا بیک و یوکسه ریختیم ، ترم سه کا اولدسه .
 اولدوره دریم . بوراره خاطره ما سناره آ کوز دوش کندن
 قید راه دیا حاجی دست یاشا ، اولغای لطف اولدوس ، عجب اولدوس
 اشنه ، روز نوز حکمت خدی و ریام علم رضایه بر دوشه رضا
 کیمده لطفه ، بولونیدر . ایچیم ایتیلدسه ، کوز لریم خنده .

ÜSKÜDARNÂME

1 Yalnız Bir Cevlân – 1.IV.1961

2 1 Nisan 1961- Cumartesi

Bebek'den döndüğümde saat 4. Murtaza Bey Dedemize -bir mânâca bu ressam ve hattat âlim üstâd benim torunum yerinde- gideceğim. Şemsi Paşa'dan geçeyim dedim.

3 Yavaş yavaş küçük çantamı Ressam Rıza Bey Hocam gibi sol koltuğuma kısıtırarak ve eski Üsküdar sahnesinde rolleri olan tanıdığım zevâtı, başta aziz resim hocam olduğu halde, Balaban İskelesi arkasından Kaptan Paşa Yalısı yerindeki çirkin ve semalara yükselen tütün deposunun kirli cephelerini görmemek için başımı yerlere eğerek Şemsi Paşa'ya geldim. Kütüphane olan medreseye sadece bir defa başımı çevirerek meydana çıktım.

4 Gözlerim burada iki şey aradı. Birisi medreseye bitişik yalı arsasında ve yanındaki odun deposu yerinde Ali Suavi'nin Çırağan Baskını'nda kullandığı silahları sakladığı havuzu idi. Eseri ve hududundan bir parçası bile yok. Ama buradan Rûmî Mehmed Paşa Camii görünüşüne hayran hayran baktım.

5 Diğer aradığım da Neşât Âbât Kasrı'nın rıhtımından kalıntı idi, göremedim. Zira yeni ve yüksek bir rıhtımın beton seddi örtmüş. Orada durdum. Buradan hatırama istinâden gözümün önünden Kaptan-ı Derya Hacı Vesim Paşa, oğlu Lütfi Mevlevî, Abdülaziz Mecdi Efendi, Doktor Hikmet Hamdi ve Ressam Ali Rıza Bey bir defa daha geçmek lütfunda bulundular. İçim ılıklaştı. Gözlerim nemlendi,

ÜSKÜDARNÂME

1 بود درم . بوحسرت سینه بر آینه اندک برده
 شش پاش خورشید غوغا کجوتون در دهنه او ز دره بانه
 ره ما قایل بر راه سو قانچه صایم . قیور بیدم . سام رضایت
 خورشید مکه کینه سز . مانا گمه 1916 ده بیضا 45 سنه انچه
 خاکبانه یوز سور کیم آرنه اکنده . دورم . ایرنه به کار کور
 قاندر بائیمه . حواسی و باره جدرانه کور به قیسه افسانه
 زور رنجی دریه نغمه آوله امرینی دورم . او کجک
 نیز سو قانده ص سکرینه مبارک آینه ده کسه . ره حاکم
 ادیبیم . او را در تقدیر برینه تا سینه آ کلام . هر
 زمان غم کوز لرزه کورده اسکندر ... محقق که بوحاله بودم

2 آسکی دیکه احسانیم واقف کیم منتظر کور و سوز دمی
 اسکندر آینه جامع او کله حقیق . کوز لرزه بی بوار کله پیسه
 سزانه اینه آینه ای که بیله او کله لرزه کورده . ادراده
 مددتم تو کورینه آینه بولونذنی خوسه بود لرزه صایم بر حسی
 نیت 1176 ده چند کیم کورنه سائینی و قدرتانه ادراده
 خطاط طرینه حافظ عثمانه و یاننده کی اصیل کور کله بی عتبه
 آینه لرزه خندانده خانم برادر تورم

3 صوله یاننده کورک دروغا جید جا به سینه عزتیم به دولتم
 حوشتم او را قنده خاطر لرزه صوناره کور کله 142 صایه
 تو اصفه خسته شاله آینه کله م . شعیب کورس او را درغایند
 جامع او کله . راسته اینه ایسه . کور کورنه نظر کور صوندم .
 یوز لرزه حقیق نظر صایم کله م . در قلم خاکبانه یوز لرزه
 او را دره لرزه یاننده قدر کور دورم . رضا کله بکده اطرار
 درغای حقیقته به بولادم . حقیقته ده کلمه . بر درنده بی
 قاضی کورنه باقدی . به ده او را به کله کور را را اسکندر .
 بنم صیدتم کیم ایچ دیغو بیشم یعنی او اصیل کور لرزه
 برینه ارا من بر ادم .

4 قهرم درغایه کور یاد ایدیم .
 به سینه قدر کی کلام کور
 ایچ الاسلام بیحی افسانه :

یا و اخلاق بی حرام ده حیات
 کور لرزه یوز لرزه خالقانه
 صوله کور آدینه ادراده بیحی

استانده
 ایچ اناس سینه اطرار لرزه اوله
 او کله ایچینه او ز دره

ÜSKÜDARNÂME

1 Yürüdüm. Bu hislerimin silindiri altında ezik bir rûhla Şemsi Paşa Karakolu'nun gecekondusu durumundan üzümlük yandaki Roma kaldırımına saptım. Kıvrıldım. Ressam Rıza Bey Hocam'ın geçen senelerde yanan lâkin 1916'da yani 45 sene önce hâk-i pâyine yüz sürdüğüm evinin önünde durdum. Yerine bir kârgir katlar yapılmış. Havasını ve mübarek ciğerlerine girip çıkmış oksijen zerrecikleri derin nefeslerime avlama emrini verdim. O geçtiği temiz sokak taşlarına mübarek ayakları değmiştir diye sanki öptüm. Onu, dudaklarımın birbirine temasından anladım. Her zaman nemli gözlerimi gören Üsküdar... Muhakkak ki bu hâlîme bütün eski ve yeni asaletiyle vâkıf gibi müftehir görünüyordu.

2 Üsküdar Ayazma Camii önüne çıktım. Gözlerim beni bu eserin yapılışı senelelerine en aşağı iki yüz [yıl] öncelerine götürdü. Orada müdâvim kuşlarının az bulunduğu kuş yuvalarını saydım. Yahya'nın 1177'de çizdiği güneş saatini ve kabristanda o asrın hattatlarından Hafız Osman ve yanındaki asil sükûtlarıyla ibret âbidelerini kuranlara Fâtihalar okudum.

3 Sol yandan geçerek Doğancılar Caddesi'ne İzzeddin Bey ve haremine hürmetle-
Srimi uzaktan hâtıralarına sunarak (ve ahlâklı resim hocamın hayata gözlerini yumduğu ve yerinden kalkan son kira evinin önünden geçip) Murtaza Bey'e 142 sayılı tevâzûun cennet misali evine geldim. Nasibim meğerse ona Doğancılar Camii önünde rastlamak imiş. Kendilerine ta'zîmlerimi sundum. Yürüyerek Hazreti Nasûhî'ye geldim. Rûhum hâk-i pâyine yüzler sürdü. Oradan Tunus Başına kadar (üstâdımın inşası yılında oturduğu evin önünden içim yine üzümlük) yürüdüm. Rıza Bey'le birlikte oturduğumuz kahvesinde yer bulamadım. Kısmet değilmiş. Bir dolmuş beni Kadıköyü'ne bıraktı. Ben de oraya gelirken daima Üsküdar da benim sırtıma geçen ince iç duygu bileşimi yani o asil yurdumun peri-i ilhâmını bıraktım.

4 Karacaoğlan feryad ediyor:
"Ben senin kahrını çekemem gönül."

Şeyhülislâm Yahya Efendi de:

1 نه لر حکر بوکوکله سدیسم سکايتا اولور .
 ايسته اونلره بودجه دديغدر ايک شرمي اوقوعه لستيد
 يازدقمه نفوره چيتمشيد و اسکی خاطره لرده بنام
 اوزوب بوز دکلميني آچم رده دويوندر

2 *Drunkatimula*
تکسینو سینه
 8 مای 1961

3 8 مای 1961 چله ایتن
 نه رضایت خواجم کونکده . کور ریجیم یار اوزنک نظرلا صحر اولور
 یار . صانده ایشیجه کی هر طرفه رستسه . صحر کونکده لکری کورسه
 سیکلیکی چیرکبه کوندز قوندیله اولورده که ششمه سنه . بز قهر ایدک .
 او قدر نه اولور روس .

4 بکوره بیله فلامه بود . سکرده اعتبار ا استه رومیم . تونش باغیم
 اینیم . بایده عتاییم بکیم . سینی اجم سنه اولک باییم بیک کی قبال
 مصلح توریسه یه بار اولسه . ادره کونکده سینی بجم جیز ریجیم
 قون رده صر فانی انشا کی کوجیمسه . اسکدر لکه مار بچیده بر صحر

5 دصقا تومسه ریم اوز اولدم
 بغداد جاره سا بائنه اینلکه حوله . طوس حله آغا کیمینی
 حله دیاننده آصوه نازک صنی بیکنیم . قار سوک دوشوس
 بیله بر صنایم دیر بار راده صحر درون ر اولور دیر سینی باییم .

6 شمه نیم قدر چیرب بو یار قدرنه ان کوزلی اولور .
 اورا رده چار شوی بو بیویده سلیم انجا کیمینه سکنیم .
 ادره قاتا حکمته کیمه بولوسه قد . بوزنه 580 اولور ک
 قونیه سلیمونه نزیجه اصولنده باییمسه اوزنگلر ده (N. 584) و

7 350 N. و . قاپیه به اولورده
 ساخته بر اولور . روم کیمه یاشا و آ یازیم جامع د خطه یاز
 دولت رده نولدر اولورده . سینی سیم یاران نیت ایدک و
 کونسه وضیعی ر . اولفور کله ی . روم کیمه یاشا جایی سینی
 باییمه سکن یاش جاصه بایده کی مال عجم سنه سینی سینی
 اولورده صحر سینی و سینی لکیمه موفوق اولدم .

8 صوره سرنید . وقت رده رضای ایدر اولورده . کی باییم
 سکرده سنه . ادره رده قانقاند رده اوزنگلر آ قان اولورده
 کیرالده لایه قیقا نه و رومیم .

- 1** Neler çeker bu gönül söylesem şikâyet olur.”
İşte onların bu veciz duygularının şerhini okumak isteyenler, yazdıklarına nüfûza çalışınsınlar ve eski hâtıralarımın beni nasıl ezip büzdüklerini acıyarak duysunlar.
- 2** Avukatımla Bir Gezinti – 8.IV.1961
- 3** 8 Nisan 1961 - Cumartesi
Yine Rıza Bey Hocam gönlümde. Gördüğüm yerler onun nazargâhı olan yerler. Sanki ışık gibi her tarafa yerleşmiş. Hep güzellikleri görmüş. Şimdiki çirkin gündüz kondulara, Allah'tan yetişmemiş. Biz kahrettik. O, kahrından öldü.
- 4** Bugün Bebek filan yok. Sekizden itibaren Üsküdar'dayım. Tunusbağı'ndan indim. Yandan İnadiye'ye geçtim. Resmini üç sene önce yaptığım tekkesi kapalı, muazzam türbesi yer beraber olmuş. O da kendisini benim çizdiğim resmime konarak her fânî insan gibi göçmüş. Üsküdar'ın tarihinden bir sahîfe daha kopmuş diye üzüldüm.
- 5** Bağdat Caddesi başından inerken solda Tavaşi Hasan Ağa Mescidi'ni çeşme ve yanında açık namazgâhını pek beğendim. Karşığı komşusu bana bir sandalye ve bir bardak su verdi. Oturup resmini yaptım. Şimdiye kadar çizip boyadıklarımın en güzeli oldu.
- 6** Oradan çarşıyı boylayıp Selim Ağa Kütüphanesi'ne geldim. Avukat Hikmet Bey'le buluştuk. Bundan 580 sene önceki Konya Selçuk tezhibi usûlünde yapılmış örneklerden N. 554 ve N. 553' de kabdan aldık.
- 7** Saat bir oldu. Rûmî Mehmed Paşa ve Ayazma Camii ve hazîrelerini dolaşarak snotlar aldık. Yeni resim yerleri tesbit ettik ve güneş vaziyeti de uygun geldi, Rûmî Mehmed Paşa Camii resmini yapmaya Şemsi Paşa Camii yanındaki yalı arasından resmini çizdim. Oranın havasını vermeye lehû'l-hamd muvaffak oldum.
- 8** Hava da serindi. Vakit de bir hayli ilerledi. Yeni yaptığım resimlerden memnun, ortadan kalkanlardan üzgün akşam üzeri kiralık lâne-i fakîrâneye döndüm.

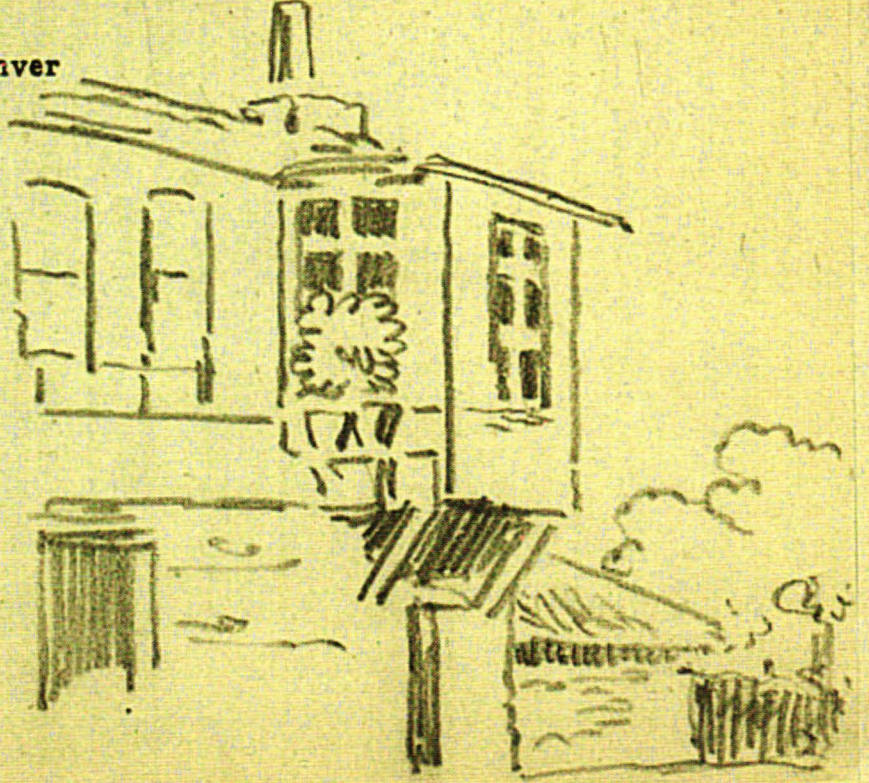

1

artık emîâl Kalmayan Üsküdarın eski evlerinden bir örnek daha
Bunu da Ustadın Paşa Bey çizmiştir.

Profesör
Dr. A. Süheyl Ünver

2
اسکدر آباد
رسام رضایی فرجی
دستور

ÜSKÜDARNÂME

1 Artık emsâli kalmayan Üsküdar'ın eski evlerinden bir örnek daha. Bunu da Üstâdım Rıza Bey çizmiştir.
Profesör Dr. A. Süheyl Ünver

2 Üsküdar'da bir ev. Ressam Rıza Bey Hocamın defterlerinden.

1 آمازیه سمن مایه که اورانده کا طیم خونده سینه او طوره بر روی قارنیا بزه قندقیق : شیک بوز کراره جویانز بن اریوردی .

2 یک موهنغده ساعدی استه . یک جامع . صباغ . اول قسم بسقل راندرسم . ماسه ساقه 9 . آغا خیریشکده ماسه اولوجه .
 یک عجب اولویره اسکله سنده شکی ماسه کلکس
 سن ای اولجه . صباغ 9 - 10 کراس
 ماسه 10 . آغا خیریشکده ماسه .
 سیلیق کتن نرس سن . قار سکه که اول دست قات نخبرنده صباغ 9 - 10

3 خنایه ده (قره جلهجه باشه) به ده صفا به دونه دارنده ریبه بیج .
 بیله بنی صبقا سکن . ادرکوسه روکی سه دوزار کده ده . بیج کس
 دریا سوسه بز اولورده م باشارنه . بو کجه بیگه پساتیه هم اولور .
 بر خیره نه . نه دوسه باقیسز استانبول اسکله .
 او جوره ده به ندرت سنده .
 بو دنیاه . بو لیم صبح ارض
 دار دنیاه صا ز خانه در .
 عقیق اولانه نه آسه . عیدی .
 به وجود ناز سینه سکنه . بو در .
 خاکه کینه به آندی ناز سینه (بنارنه)
 XVIII کتا عله .

4 بو دنیاه . بو لیم صبح ارض
 دار دنیاه صا ز خانه در .
 عقیق اولانه نه آسه . عیدی .

5 به وجود ناز سینه سکنه . بو در .
 خاکه کینه به آندی ناز سینه (بنارنه)
 XVIII کتا عله .

6 خنایه ده (قره جلهجه باشه) به ده صفا به دونه دارنده ریبه بیج .
 بیله بنی صبقا سکن . ادرکوسه روکی سه دوزار کده ده . بیج کس
 دریا سوسه بز اولورده م باشارنه . بو کجه بیگه پساتیه هم اولور .
 بر خیره نه . نه دوسه باقیسز استانبول اسکله .
 او جوره ده به ندرت سنده .
 بو دنیاه . بو لیم صبح ارض
 دار دنیاه صا ز خانه در .
 عقیق اولانه نه آسه . عیدی .

7 خنایه ده (قره جلهجه باشه) به ده صفا به دونه دارنده ریبه بیج .
 بیله بنی صبقا سکن . ادرکوسه روکی سه دوزار کده ده . بیج کس
 دریا سوسه بز اولورده م باشارنه . بو کجه بیگه پساتیه هم اولور .
 بر خیره نه . نه دوسه باقیسز استانبول اسکله .
 او جوره ده به ندرت سنده .
 بو دنیاه . بو لیم صبح ارض
 دار دنیاه صا ز خانه در .
 عقیق اولانه نه آسه . عیدی .

8 خنایه ده (قره جلهجه باشه) به ده صفا به دونه دارنده ریبه بیج .
 بیله بنی صبقا سکن . ادرکوسه روکی سه دوزار کده ده . بیج کس
 دریا سوسه بز اولورده م باشارنه . بو کجه بیگه پساتیه هم اولور .
 بر خیره نه . نه دوسه باقیسز استانبول اسکله .
 او جوره ده به ندرت سنده .
 بو دنیاه . بو لیم صبح ارض
 دار دنیاه صا ز خانه در .
 عقیق اولانه نه آسه . عیدی .

9 ادرجه دسته غازیانه قذی نظه کا و عله به طریقه ها مکتبه اولی و صنف و مظهر درجه سیم بها 1197

10 9 دیم

11 ری مفضل

12 کتا س

13 قاروی

9 دیم
 10
 11 ری مفضل
 12 کتا س
 13 قاروی

ÜSKÜDARNÂME

1 **A** yazma resmini yaparken oradaki harabe-kondusunda oturan bir deli kadının bize ta rîzi: "Sizin yüzünüzden hayvanlar beni ısırđı."

2 **Y**eni mevzular ve saatleri:
- Üsküdar Yeni Camii. Sabah. Ön kısım. Mahfil, dâhil-i resim. Mayıs, saat 9. Ağaçlar yeşerirse mâni olacak.

- Yeni araba vapuru iskelesinden Şemsi Paşa Külliyesi resmi iyi olur. Sabah 9-10 arası. Mayısta ağaçlar yeşermeli. -13 Mayıs 1961'de aynı yerde yaptım. Hava güzel ve güneşli idi.-

- Selim Ağa Kütüphanesi resmi. Karşındaki evin üst kat penceresinden sabah 9-10.

3 **İ**nadiye'de (Karaca Ahmed başında). Bir daha "İnadiye'de tekke varmış." demeyin, İyalancı çıkarsınız. O köşedeki sed ve mezarlık artık yok. Yahya Kemal duymasın. "Biz ölülerimizle yaşarız." Bu gidişle yaşatacak ölü de bırakmıyoruz. Zavallı bakımsız İstanbul ve Üsküdar.

4 **O**civarda bir mezar taşında:
Bu dünyada bulmadım hiç rahatı
Dâr-ı dünya bir misafirhanedir
Aklı olan benden alsın ibreti.

5 **B**ir vücüd-ı nâzeninin meskenidir bu mezar
Hâke yeksân eyledi nazik tenin.
18. Asır (Bir kadında)

6 **D**iğer taşta:
Gençliğine doymayan
Derdine derman bulmayan.

7 **B**ir kadın taşında:
Yine gülzâr-ı letâfet içre bir gül-goncanın
Hayfâ kim buldu bahar-ı gülşen-i ömrü hitam

8 **C**ümle varım terk edip hâke sürdürdüm cismimi
Mahbesim sizlere ibret-nümâdır.
Kim olmuş ber-murâd işbu fenâda
Gider elbet gelen emr-i Hudâ'dır.

10 **9** dilim.

11 (Ye) fazla

12 **B**ektaşî

13 **K**âdiri

9 **A**llah Hû dost
Gâziyân'ın menzili nazar-
gâh-ı âli-i pir-i tarikat
Hacı Bektaş Veli
Merhûm ve mağfûr derviş
Selim Baba 1197.

1 بگوئی اولاد بد یا نقیصی : در من همه یاشد .

مزار طاهر نوب :
 بوفانیده بولم صحیح راضی
 اختیار انیم آنکوبه رحمتی
 کینم کولم کیمه رفیق کولیم
 دؤقمه ده لیم جلاله صحتی

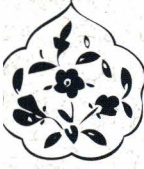
2 - سیم . خدیو کریدده حایه قلعینه . سلطان ابراهیم (جائقی)
 خطیب (ی) ادله عبه انغز انض خیراتی در . ۱۱۷۹ . نه ؟
 سبط خوتنه یورال . حاسته آوالده قالاده
 خدیوه ده آرتسی رودی . نقشی طاهر

محمد یاش خدیو عیم اخیات ۹۱۳ ذوالقعدة . نقشی کول
 دیگر حاسته ۹۱۴ . سبه طاسه عیم . حوی آرتسی نقشی
 سته یاش سنی کما یونی باکیسی حاسته . حاسته کولولم کذا یاشدی . آما کولورده

3 آتازم جامعین ارضین مصطفی . والد سید شاه امینه خاتومه و
 برادر سید سزاد . سکنه در صدره ۱۱۷۴ در دیار سیم
 آتده درت سطره قلعه کتاب حه اعظم رعنا یاشانک : یاش
 جیم دلا سولم و طالیم اخته یاش

4 آتایم قبرستانه :
 جامع کما یوم عوقی السید محمد سعید اقدی سن ۱۱۸۱
 نقشی مصطفی انما سن ۱۱۷۸ . سیم اولی . اوز کولورنی یاشانی ؟
 سن ۱۳۱۸ سکرال . سکت صنایع خطوط نسویم مدعی حه کتبه
 اقدی مار سید کوزول جی تکت استیفی ندر حاسته : آتایم امام اقله
 صالح اقدی ای کجه .

مدرسینه : بوسنوی خطاط الحاج عثمان اقدی سن ۱۱۸۰
 بیون خوزمان غازی عجمی ده یاش تکت حه کتبه سکره خانم
 سن ۱۳۲۰ صف .
 ۱۳۱۹ خطاط محمد رفقه خطیب آتازم خلی و عقیده اوله امام عجمی
 اقدی حاسته . مدرسنیم

1 Bugünkü olaylar ve yankıları:

Mezar taşlarından:

- Rûmî Mehmed Paşa'da:

Bu fânide bulmadım hiç rahatı
İhtiyar ettim anın-çün rıhleti
Kimse gülmez kimse dahi gülmeye
Zevkine değmez cihanın mihneti

Arkasında nakışlı taş parçaları var.

2 Mühim. Cezîre-i Girit'te Hanya Kalesi'nde Sultan İbrahim Camii hatibi olan

Abdülaziz Efendi hayrâtıdır. 1179. Ne?

- Basit kuş yuvaları. Taşlar aralık kalarak.

- Hazîrede arkası Rûmîli, nakışlı taşlar.

Mehmed Paşa Kızı Aynü'l-Hayât, Sene 913, Zilkade. Nakışı güzel.

Diğer bir taş, Sene 914. Beş taş mühim. 3'ü arkası nakışlı.

- Şemsi Paşa Saray-ı Hümayûn'u bekçisi taşı. Taş gömülü, kezâ tarihi de. Ama Mahmud devri.

3 Ayazma Camii'ni Üçüncü Mustafa vâidesi, Mihrişah Emine Hatun ve Biraderi

Şehzâde Süleyman rûhlarına 1174'de yaptırmış. Alttâ dört satırlık ta'lik kitâbe Sadrazam Râgîb Paşa'nın, yazısı Şeyhülislâm Veliyyüddin Efendi'nin.

4 Ayazma Kabristanı'nda:

Camii-i Hümayûn muvakkiti es-Seyyid Mehmed Saîd Efendi, sene 1181.

Nakış Mustafa Ağa, sene 1178. Ressam olmalı. Edirne lâkelerini yapan mı?

Sene 1318 Şevval. Mekteb-i Sanâyi' hutût-ı mütenevvia muallimi Hasan Tahsin Efendi yazısıyla güzel celi sülûs istifli mezar taşı: Ayazma imam-ı evveli Salih Efendi için.

- Müderrisinden Bosnevî Hattat el-Hâc Osman Efendi, sene 1180.

- Plevne kahramanı Gazi Osman Paşa'nın hemşiresi Şakire Hanım. 1320 Safer.

- 1319'da Hattat Mehmed Rif'at hattıyla Ayazma hatibi ve Atik Vâlîde imamı Osman Efendi taşı. Müderrisinden.

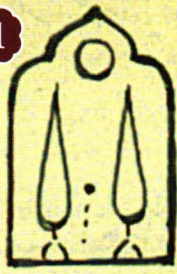
1 غنایم در، ردو سبوع . بر قفید هو خفد آفتش
 آفتک بند و رسه ، نزل کی . نوزدا آفتسوم .
 بید کمر نیم قار سبوع . با سده ، طع سبوع لافند
 مندیله با غیر صیفوا بورتنا سبوعم و دقتدن

2 بر حسن سوخانجی سوور و عیور . تا علم احمد در
 آفتخشی او قشایم . سه اولان سه لک
 نه اولور اسکدرک عالی ریبوم . و در قتلدا
 آکلار و سونینک .

3 حادس صمد اغا یار لاری سنی با عورم بطا
 اسلمه دیومده اغناار خالونه : اقدن سنی با عورم
 بولس آ صباور آ ریب . بولس بوجور و لاحتا
 ادیو ریب .

4 غنایم آفتد . سنی با عورم
 عیور .

5 ایسه 8 نیامه در عدیل
 کتیر . کتا بودنی آ سبوع باه تمام رضا بده خوجور . رضا لمل ناتمه .

۱۱۳۶

ÜSKÜDARNÂME

1 İnâdiye’de dolaşıyorum. Yer fakir, çocuğa annesi, ekmeğe peynir vermiş. Nezleli. Burnu akmış. Yedikleriyle karışıyor. Yanımda taşıdığım kâğıt mendille başıra çağıra burnunu sildim ve rahatladım.

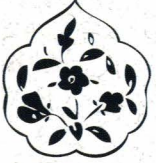
2 Bir çöpçü sokağı süpürüyor. Tam Ahmediye’de arkasını okşadım. “Sen olmazsan ne olurdu Üsküdar’ın hâli.” dedim. Durakladı, anladı ve sevindi.

3 Tavâşi Hasan Ağa yâdigârı resmini yapıyorum. Bana iskemle veren ihtiyar hatun: “Efendi resmini yapıyorsun yol mu açılıyor?” dedi. “Bir şey yok, rahat uyu.” dedim.

4 1 134 – İnâdiye altında resmini yaptığım çeşmede.

5 İşte 8 Nisan da böyle geçti. Bana bu zevki aşıl原因an Ressam Rıza Bey Hocama: Rızâen lillâhi Fâtîha.

ÜSKÜDARNÂME

1

8.IV.1961'de yaptığım ikinci sulu boya resim.

2

Rûmî Mehmed Paşa'nın bu camii yalnız Üsküdar'ın değil, İstanbul'un da en eski eserlerindedir.

ÜSKÜDARNÂME

- 1 Üsküdar' da 12 Nisan 1961 Çarşamba saat 12-4 arasında Midhat Paşa Kız Sanat Enstitüsü. Saat 13' de "Üsküdar" hakkında talebeye bir konuşmanın ana hatları.
- 2 Üsküdar. Menzil.
- 3 609 senedir buradayız. İstanbul fethini seyretmiş. Yahya Kemal de beraber. Yahya Kemal nasıl olunur?
- 4 A sırlara göre Üsküdar:
15. Asır: Üsküdar Sarayı. Bâyezid ve Yavuz. Rûmî Mehmed Paşa.
16. Asır: Kanûnî Sultan Süleyman. Saray yerleri bizde moda.
17. Asır: Haliç.
18. Asır: Boğaziçi ve Kâğıthane.
19. Asır: Beşiktaş.
- 5 Üsküdar Sarayı, Kavak Sarayı. Harem kısmı. Neşât Âbâd.
- 6 Üsküdar ilkleri. İlk camiler. Rûmî Mehmed Paşa ve Salacak' da Fâtih Camii. İlk menzil şehrimiz. Birlikte Selâmî Çeşme' ye kadar yürüyelim. Namazgâhlar, çeşmeler ve sâire.
- 7 Üsküdar' da tıp tarihimiz. Miskînler Tekkesi. Karaca Ahmed. Ekâbir müzesi. Panteon. Musahibzade'nin duvarı hakkında sözü. Duâgû Hakkı Efendi. Üç Üsküdar: 1) Tarihte. 2) Ressam Rıza Bey Üsküdar'ı. Ressam Cevad Bey resimleri. 3) Şimdiki Üsküdar. Perişan. Bakımsız. Yeni yapılan çirkin binalar. Gündüz-kondular fecaati. Belediye yokken İstanbul ve Üsküdar daha güzel.
- 8 Her memleket şehirlerini güzelleştirmekle ileri gider. Biz geri. Parasızlıktan mı? Hayır, zevksizlikten. Çirkin daha pahalı.
- 9 Asker Üsküdar. Kışlalar. Edebiyatımızda Üsküdar. Şairler. Üsküdarlı Tal'at Bey. Tasavvufumuzda Üsküdar. Meşhûr tekkeler. Maneviyâta bağlılık. Münevver ve halk eğitimi. Üsküdar ve ahlâkımız. 5 asırlık taazzuvmuz. Tehlike yok. Üsküdarlı güzel ahlâkı ve uysallığı.
- 10 Muhtârlar ve mahdûmları (Âkil, Celâl ve Kemâl Muhtâr Beyler) ve Üsküdar. Üsküdar kıyıları ve içleri. Üsküdar tepeleri. Üsküdar mesireleri, Seyrantepe ve Bağlarbaşı. Tanıdığım Üsküdar sâkinleri. Necmeddin Efendi, torunum Murtaza Bey. Bahriyeli Ressam Şemseddin Bey. Eczacı İsmail Hakkı Bey. Jübileleri lazım. Siz de sanat yolundasınız, bunlar da.

ÜSKÜDARNÂME

- 1 Üsküdar'da hattatlarımız. Şeyh Hamdullah. Hasan Üsküdarî... Rif'at Osman Bey'le Seyyid Bey gezintisi. Kulüblerimiz. İhsaniye'de Çiçekçi Kahvesi. Harem İskelesi'nde Paşa Baba Kahvesi.
- 2 Üsküdar'ın eski ve şimdi hayatta olmayan sâkinleri. Doktor Hikmet Hamdi. Ressam Ali Rıza Bey. Özbekler Şeyhi Edhem Efendi. Doktor Kemâl Muhtâr Bey. Muhtâr Efendi ve Kütüphanesi. Hattat İlmi Efendi ve mahdûmu Hattat Hakkı Bey, Hattât Recâi Efendi. Eşref Efendimiz. Ali Fakrî Efendi. Hattât Mâcid ve Doktor Ali Rıza Fâik (Lehû'l-hamd hayatta), tıp hocalarımızdan Baytar İsmail Hakkı Bey. Doktor Mazhar Paşa. Doktor İsmail Mahallî Bey ve diğerleri.
- 3 **N**etice:
İşte bu bahisler üzerine 45 dakika konuştum ve son yaptığım sulu boya resimleri gösterdim ve yerlerinde olmayanları tercihen getirmiştım.
- 4 **S**onra yemek pişirme bölümü talebesi arzu ettiler. Bize pişirdikleri yemeklerden ikram ettiler. Ressam Murtaza Bey, bu mektepte kimya hocası miralay mütekâidi ve benim Mercan Lisesi'nden arkadaşım Seyfi Bey, müdür Muzaffer Hanım, Sabiha Hanım ve yemekleri hazırlayan arkadaşlarım hâzırdı.
- 5 **B**ize terbiyeli işkembe çorbası, Çerkes tavuğu, pırasa fırında, mükemmel salata, çeşitli börekler ve kremalı muhallebi vardı. Muhtereme hocaları doğrusu onları pek iyi yetiştirmişti.
- 6 **M**ektep yeni binasına taşınmış. Lâkin vicdansız müteahhid binayı çok bayağı malzeme ve çirkinlikte ve ucuza mâl edeyim diye perişan etmiş. Bir buçuk milyon liralık inşaat değil. Bunun en aşağı üçte birini vurmuş. Bu memleketi bu gibi alçak rûhlu, ne menem, nereden geldikleri malûm olmayan müteahhidlerden nasıl kurtarmalı Ya Rabbi? Bir bina bu kadar çirkin, kötü ve kötürüm malzeme ile alçakça yapılabilir.
- 7 **Y**emekten sonra daha bir müddet oturduk. İkramlarına teşekkür ettik. Murtaza Beyefendi'yi pek tekrım ettiler ve çok alkışladılar. Kendi iktidar ve faziletlerinden bahsettım ve fahrî torunum olduğunu söylemem pek hoşlarına gitti. Konferansımda son sınıflar talebesi vardı ve söylediklerimi iyi takip ettiler.
- 8 **H**ava yalnız çok kapanıktı. Ne sabah ve ne de öğleden sonra resim yapamadım. Bir aralık açar gibi oldu, lâkin yine kapadı ve oldukça da soğuk vardı.

1961 V 13 صفحه 5، قالدیم، حاضر لایح .
 آرد، سوغولیم دیایریم سنه اولدی، نینج 8 ده حضم، 8.20 دیکلده .
 ایلم . هم دایر لرینا اسکر بلایله اسکله یاقچه اولده سولک دورا نین
 اولدنه شش یاقچ قیامی دنده سنه سنن یاییم . به ساعته یاقچه سورده .
 یاییم ساعده ده . بیزیم . فقط ایلم اضع هم اولورن نام اولک یاقچه
 اول آشاغی 20 - 25 دقیقه حاضره مانع اولور . آ عالم (محمد سیرم) .
 بیلمک که کور نغمه کوزم باقار بر دیم ویرا بیلمک .
 به اولدورسا یایریم بر اولدور یاقچه کوز اولم به بلا سنده اولدور
 دین . بیزیم . جوقنا بوا سنده کوز اولدور ایلم یایریم . هوقا اولدور
 به ده سوزیم مقابله ایلم . کراسنده بیزیم بر حوض اولدور ایلم
 سوندا ده دشتی زور . دنده بیزیم دنده آتشمه سنده استعداده
 بویور . اولدور استعداده اولدور دنده ایلم بیزیم بیزیم یایریم
 فادما اولدور . دو سنده بیزیم دنده ایلم بیزیم یایریم .
 سیم نین سیم آفا کوزم سنده . خار سیم اولدور ایلمه دشتی ده
 مناسبا اولدور سنده کوزم سنده ایلمه ایلم . ایلم اولدور بیزیم
 خانجی دوز کوزم حقیقی بیزیم سنده ایلمه . اولدور ایلمه دشتی ده
 استعداده کوزم . فقط اولدور یایریم بیزیم . حوک نام قار شور .
 بیزیم کوزم اولدور سنده خارده سنده ایلمه . خانجی سنده اولدور
 قات سنده بیزیم . بوسطه اولدور ایلمه قایا بیزیم اولدور
 یایریم اولدور ایلمه . کوزم بیزیم بیزیم بیزیم . یایریم
 بیزیم ده . کوزم بیزیم . بوزم یایریم . کوزم بیزیم .
 بیزیم اولدور اولدور ایلمه کوزم بیزیم دنده ایلمه بیزیم
 ایلم . بیزیم بیزیم بیزیم بیزیم . 11.10 اولدور
 استعداده ایلم .

4
 قوشور دیم دوستوز خلعه باشا بیزیم بیزیم . دشتی بیزیم
 اسکدرده هم اسکدرده کوزم . قوشور دنده بیزیم بیزیم .
 حوک دنده بیزیم بیزیم بیزیم . بیزیم بیزیم .
 ایلم 1961 V

ÜSKÜDARNÂME

1 3.V.1961
Sabahleyin 5' de kalktım. Hazırlandım. Evde mevzularım ve yazılarımla meşgul oldum. Tam 8' de çıktım. 8:20' de Üsküdar' da idim. Araba vapurlarının eski Balaban İskelesi'ne yakın olan son durağı önünden Şemsi Paşa Camii ve Medresesi'nin resmini yaptım. Bir saate yakın sürdü. Yarım saatte de bitirdim. Fakat iki defa araba vapuru tam önüne yanaşarak en aşağı 20-25 dakika çalışmama mâni oldular. Ama lehû'l-hamd bitirdim. Bilmem ki görenler ne gözle bakarlar ve ne derler bilmem.

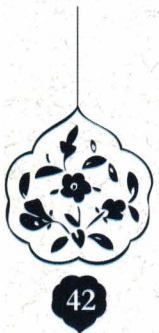
2 Ben orada resmimi yaparken bir adamcağız yanındakine "Allah bize bu istidâdı vermemiş ki." dedi. Ben de cevaben "Bu istidâdla değil dikkat ile yapılır." dedim. Kabul etmedi. Ben de şöyle mukabele ettim. "Eğer istidâdımız bir çocuksa onun gıdası olan süt de dikkatidir. Dikkat edebilir ve dikkate alıştırsak istidâdımız büyür. Öyle istidâdlılar vardır ki dikkat ile beslemediğinden bir şey yapamaz. Ve onu öldürür." Düşündüler ve buna susmakla mukabele ettiler.

3 Resim bitince Selim Ağa Kütüphanesi'ne geldim. Karşiki evden ışık vaziyeti evde münasip olmasından kütüphanenin resmini yapmak istedim. "Efendim evde yoktur." diye hanımı doğrusu haklı bir mazeret serd etti. Adamı aradılar. Kahveden İstanbul'a gitmiş. Fakat oradan yapılamazdı. Sonra tam karşıda bir ilk mektep öğretmeni ve kardeşi bir mimar hanımın müşterek evinin üst kat penceresinden baktık. Bu sefer de ağaçlar kapatıyordu. Kışa yapmak iznini aldım. Ama bir ev daha buldular, oradan bakamadım. Yan[da]ki mektepten de görünmüyor. Bunu yapamadım. Lâkin kütüphanede Selçuk tezhibinden aldığım örneklerin altınlarını sürdürdüm ve 6 yazma kitap tedkik ettim. Ressam Rıza Beyzâde Nasır Bey'e rastladım. Ve 11:10 vapuruyla İstanbul'a indim.

4 Komşu ve resim dostumuz halûk bir insan Feysi Bey ve Prof. Fazıl Bey'le Üsküdar' da Harem İskelesi'ne geldik. Kahvede oturduk. Bir çay içtik. Sonra Defterdâr Câmii'nin bir resmini yaptım. Mahallinde bitirdim. Ve Feysi Bey'e hediye ettim. VI.1961

ÜSKÜDARNÂME

ÜSKÜDARNÂME

1

İşte geçen seneki tamirinden henüz kurtulmuş Kösem Sultan'ın Çinili Camii ve yanında ilk mektebi. Hamamının gölgesine sığınarak çizilmiştir. Çinili Camii ve ilk mektebi.

5.VII.1961 – Üsküdar

ÜSKÜDARNÂME

- 1 Maşşallah
- 2 5 Temmuz 1961 – Çarşamba
Sareler bize geleceklermiş. Ben de evdeyim. Öğleden sonra Üsküdar'a geçtim. Resimler yaptım. Lâkin Mühendis Ragıp Devres Bey uğramış. Geç vakit döndüm. İşte yanımda dolmuşta yer alan bir kadının bir ufak yavruya "Maşşallah" demesini bugünkü gezime isim olarak seçtim.
- 3 E vden çıkma 1:45. 2:05 Bağlarbaşı'na geldim. Dolmuşta yanımda bir genç hanım. Kucağında bir kız yavru. Benimle konuşan valide hanım. Üç oğlan çocuk doğurduktan 17 sene sonra bir kıza nâil olmuş elimde de kız mı oğlan mı mevzuu, notları da çantamda. Benden bir suâl: "Kız doğacağını önceden hissettiniz mi?" "Etmez miyim." dedi ve anlattı.
- 4 17 sene önce üç oğlanı tabii doğurmuş. Hiçbir fevkalâdelik hissetmemiş. Aşermeler filan yok. Bu kız pek değişik. 3 oğlan solda bu sağda oynamış. Tatlıya aşermiş. Çok gül yemiş. 9 ay zaman zaman kan gelmiş. Bu ââmetlerden "Kız doğuracağım." demiş. Bu arada yemek yiyememiş. Bayılmalar, ayılmalar, bunaltılar ve tıkanmalar. Sık ve çok. Öbürlerinde 80 kiloya kadar çıkıyor. Bunda üstelik 50 kiloya düşmüş.
- 5 Dolmuştan inince 2:30'da Çinili Câmii[n]e geldim. Bir resme başladım. Bir buçuk saatte bitti. Yandaki hamamdan sandalye istedim. İyi kalpli olduğunu sonradan öğrendiğim bir esmer hanım bana "Çık dışarı!" diye bağırdı. Hâlbuki ben içeriye girmemiştim bile. Meğerse nöbet kadınların imiş. "Ne ise bir bardak su ve bir sandalye için sen gitme, ben yollarım." dedi. Yeni ve güzel tamir edilmiş caminin iyi bir tarafından ilk mektebi de dâhil resmini bitirdim.
- 6 Hamamda da kadın kalmamıştı. Erkekler de gelmemişti. Hamamı dolaşım. Planı böyle. Bir Ermeni işletiyor. Temiz ve kokusuz hamam. Sahibi bir Türk. İstanbul'da oturmuş. Halvetler kenarında taş oymalar var.
- 7 Sonra camiye girdim. Çinileri gördüm. Çinilerden ve bir dolap kapağından bir Soyma Rûmî örneğini aldım. Cami 17. asrın başlarında güzel bir eser. Minber külâhı çini. Arabesk boynuz timsâli çiniden. Firûze renkli. Vakit de ikindi idi. Namazda burada idim.
- 8 "K adın olsan bağırırlardı. Erkeğe bağırmazlar dedi." anlamadım.

1 ادراک معنی والدہ فرزند خود کچھ کہہ کرکے دولت مند بنیادیں رکھنے
کے لیے . ناصحیہ کی کتاب میں ہے . نیکو دلوں کے لیے . ایضاً خاتون .
یوں کہ دولت مند خاتون کے لیے . ورنہ وہ سب . قابلہ اور نیکو دل . آلاء
کتابیہ اور نیکو دل . ورنہ وہ سب . قابلہ اور نیکو دل . آلاء

2 بڑی اور خوب آنارو تو چکھو
خالی سیاہی مطلقہ کی ایک باصورت . چونکہ یہ بیکار ہے . نیکو دلوں
کو نیکو دلوں سے سوچو . اور یہاں تک کہ ہو . نیکو دلوں کو نیکو
تورہ تو پور . کڑھو . اور یہاں تک کہ ہو . نیکو دلوں کو نیکو
تورہ تو پور . کڑھو . اور یہاں تک کہ ہو . نیکو دلوں کو نیکو

3 طور . ورنہ . خالص . دیواری یاد رکھو . نیکو دلوں کو نیکو
تورہ تو پور . کڑھو . اور یہاں تک کہ ہو . نیکو دلوں کو نیکو
تورہ تو پور . کڑھو . اور یہاں تک کہ ہو . نیکو دلوں کو نیکو
تورہ تو پور . کڑھو . اور یہاں تک کہ ہو . نیکو دلوں کو نیکو

4 قد بیلے بازہ کی کوڑھ کر رہے . نیکو دلوں کو نیکو
تورہ تو پور . کڑھو . اور یہاں تک کہ ہو . نیکو دلوں کو نیکو
تورہ تو پور . کڑھو . اور یہاں تک کہ ہو . نیکو دلوں کو نیکو
تورہ تو پور . کڑھو . اور یہاں تک کہ ہو . نیکو دلوں کو نیکو

5 10 د 12 جونہ 1961 نیکو دلوں کو نیکو

6 10 جونہ نیکو دلوں کو نیکو
تورہ تو پور . کڑھو . اور یہاں تک کہ ہو . نیکو دلوں کو نیکو
تورہ تو پور . کڑھو . اور یہاں تک کہ ہو . نیکو دلوں کو نیکو
تورہ تو پور . کڑھو . اور یہاں تک کہ ہو . نیکو دلوں کو نیکو

7 10 جونہ نیکو دلوں کو نیکو
تورہ تو پور . کڑھو . اور یہاں تک کہ ہو . نیکو دلوں کو نیکو
تورہ تو پور . کڑھو . اور یہاں تک کہ ہو . نیکو دلوں کو نیکو
تورہ تو پور . کڑھو . اور یہاں تک کہ ہو . نیکو دلوں کو نیکو

1 Oradan Atik Vâlidemize doğru gelirken yerli tülbenkten yemeni boyayan bir dükkâna girdim. "Nasıl yapıyorsunuz, göreyim." dedim. Beni oturtular. İzahât aldım. Bu tülbenkler Kazlıçeşme'de dokunmuş. Kalıpları Ermeniler çiziyor. Alan kenarını oyuluyor veyahut sipariş veriyorlar. Bunu en çok Anadolu çekiyor.

2 Kalıbı siyah matbaa mürekkebi ile basıyorlar. Çünkü yıkamakla çıkmıyor. Bir kısmı üzerine tutkal sürüyorlar. O zaman zemin boyanıyor. Yıkıyorlar sonra güneşte kurutuyorlar. Deniz suyu ile de yıkanma sebebi suyun bol olmasından. Maamâfih tuz da sıkır ve boyayı parlak gösterirmiş.

3 Boyalar Almanya'dan geliyor. Sandoz boya. Teneke kutularda. Evvela suda beziliyor. Sonra kitreli su katıyorlar. Biraz da kızışdırın diye sud-kostik konuyor. Bunlar ölçülü konacak. Fazla olursa yakar. Cehrî kanarya sarısı. Ufak nohut kadar tohumlar kaynatılır. Kitre ile karıştırılır. Biraz yeşil garibalda konursa yeşil olur. Kandilli yazmalarını gergefe gererler ve fırça ile boyarlarmış.

4 Adresi Re'fet Şenboya. Çinili Hamam Sokağı, 36. Çocuğu hasta imiş onu da evinde gördüm. "Güzel örnekler çiziyim onları yapın." dedim. Geleceğini vaad etti. "Para istemem, yapacağınız şeyler güzel olsun." dedim. Sonra Atik Vâlîde Kör Bakkal semtinde Arakiyeci Hacı Cafer Çelebi Camii resmini sokakta bir komşunun verdiği bir iskemleye oturarak renkli olarak yaptım. Oradan geç vakit eve döndüm.

5 10 ve 12 Temmuz 1961 – Pazartesi ve Çarşamba

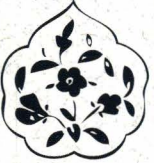
10 Temmuz, kapalıca bir sabah. Serin. Saat yedide yola çıktım. Doğru Atik Vâlîde'ye inerken yolun solunda Acı Çeşme'nin tasarladığım tarafından resmini çizmeye başladım. Kağıthane üzeri karardı. Herhalde Belgrad Ormanları susamış ve bulutları üzerine çekmişti. Yağma, gebeliğinin koyu ve siyahımsı morluğuna bürünmüştü. Herhalde yağdı. Çünkü o havalinin de tozu basılacak kadar da bu rahmetten bizim de nasibimiz oldu.

6 Ama bu beni bir saçak altına iltica ettirdi. Resmin vaziyetini istemeyerek değiştirdim. Burayı niye tercih ettim. Eskiden bizde sokakları son asrın zevksizlikleri gibi dört köşelere bölmek usulü yok. Eski istikametler muteber. O üç köşeye bunu ne güzel oturtmuşlar.

1

Üsküdar'da Akk' Vali ile yanında namini bugün-
medigini köi Bakakala Vaskıyıcı Bafkı Şellüi
kermi. 5 Temmuzda y oymun

ÜSKÜDARNÂME

1 Üsküdar'da Atık Vâlîde yanında ismini beğenmediğim Kör Bakkal'da Arakiyeci Cafer Çelebi resmi. 5 Temmuz'da yaptım.

1
2
3
4
5
6
7

موسکوه بویله به استانبوله ناره .
عولم شغفله بریاچه نامل اولور . بویله رشک بر ایلور . نون کورمانک
پشتا حلی سولغنده . به رکمنه به آره اوزن آسکی و مقوم رکمنه اجماع
انیم .
اقدار سیمیم بکلمم . اولونون سولم سولم بیدرین ایدک کیمه ناسی فرودم د
بورباریم . ادرده هم اشکله نه انیم . سیمیم جانفد فرح اشکله
خرقده کی شامه قابوننه کوز قویوم دیر دصافه طاساه لایع .
هم اشکله نه دقتدار جانفد بولور . کورنل برکونسه و صفتیه .
سکنی فرودم آجا بویلم . بزم یا شایا باقیه نه بزمی اجماع 12
دلیوریم خلاصه بویله استانبول کیمیم داورده بورد . ریح سلیمان
قیونسه ایچری کورم . بزا ذویق رسته زک تساهلی اولاده ناسی
عتمدی اریق قانورنه قایانسی بولور نه ضعیف اذرتیه . اجماع ادکا
سویذرت کورت . و صیقلیه بولور اوزامس بوردجه اولور .
12 جزانه جا سیمیم بکلمم . اولونون سولم سولم بویله
باغوزه اوزامان . دوغدی سیمیم هم بوقوننه باقیه طرف
خایوسنک بکلمیم سوردی و صارزل سولم طرفت سولم
و محله بویلم . ای بی سولم ایتم . آ قسام اوزون و حجه
بو 1961 سنه دوغولمک ایلک بویله بیل دولا حیرانی
اولونیم اولونیم سلطان سولم خاطر اریق کونیم دولا بویلم
بو دوستنه علم سوردی اوزونه دویلم .
اسکدر حیرانیم کوه کیمیم آریقور . بون اولیم بوقاچیم اجماع
سوندیره عیورم . اسکدر سورد سولم صافقی و کوز اجماع
دوغدی به سولم ای بویلم . قسط اسکی خاطر اجماع . اجماع بر
آره اریقور آفا تحمل آیدک قوت ای بویلم . سولم اسکدر عسکر دیر
اشادیم . خاکبهر رحمت آکلمه ایم . سولم جنبه اولور .

7
1961 2
ده باغدر باشه بر قویونمک اولور کورم بویلم
بولک اولورنه اجماع نماز فاصلا تدریجه کیمیم اجماع بوردیم بویلم .
خایوسنک بولک اولورنه . صولم رنه مصطفی قاتل باقا بولورنه . اجماع
سولم سولم حیرانیم سولم سولم آره . سولم سولم دیر دویلم .
تزدالی بریاچه بویلم . آره بویلم بویلم سولم سولم . سولم سولم دویلم .

ÜSKÜDARNÂME

- 1 **S**onra böyle yer İstanbul' da nadir.
- 2 **B**öyle güzel bir parça nasıl olur da böyle perişan bırakılır. Bunu görmemek İstanbul'u sevmemektir. Ben resminde biraz onu eski ve mamûr şekline ircâ' ettim.
- 3 **O**radan Selimiye'ye geldim. Üçüncü Sultan Selim'in yaptırdığı ilk mektep binasını çizdim ve boyadım. Oradan Harem İskelesi'ne indim. Selimiye Camii'nin Harem İskelesi tarafındaki şahane kapısına göz koydum ve bir daha[kil] sefere tasarladım.
- 4 **H**arem İskelesi'nden Defterdâr Camii'nin yolda güzel bir güneş vaziyetinde resmini çizdim ama boyamadım. Bizim Paşa Baba Kahvesi'nde bir çay içtim. 12:20 vapuruyla Salacak yoluyla İstanbul'a geçtim ve oradan yürüyerek Süleymaniye kapısından içeri girdim. Zira üniversitemizin tamamı (?) olan kâtib-i umûmî emriyle kapının kapanması yolumuzu bir hayli uzattı. İçimden ona söylenerek güneşte ve sıcakta yolun uzaması yorucu oldu.
- 5 **1**2 Haziran Çarşamba. Akşam 4 vapuruyla Harem'e çıktım. Paşa Babamıza uğramadım. Doğru Selimiye'nin Harem yokuşuna bakan taraf kapısının beğendiğim servi ve çınarlarla süslü tarafının resmini çizdim. Ve mahallinde boyadım. Epey beni meşgul etti. Akşam üzeri zihnimde bu 1961 senesinde doğumunun iki yüzüncü yılı olan hayranı olduğum Üçüncü Sultan Selim'in hatıralarıyla gönümü doldurdum. Ve bu düşüncemle mesud evimize döndüm.
- 6 **Ü**sküdar hayranlığım gün geçtikçe artıyor. Bunu öyle birkaç resim yapmakla söndüremiyorum. Üsküdar pitoreskinin safiyeti ve güzelliği doğrusu ben[i] mest ediyor . Fakat eski hatıralarım da içimi biraz eziyor. Ama tahammül etmeye gayret ediyorum. Bana Üsküdar aşkı veren Üstâdım Rıza Bey'i rahmetle anmaktayım. Makamı cennet olsun.
- 7 **Ç**amlıca'da Gezintim
2.VIII.1961'de Bağlarbaşı Tophanelioğlu Küçük Çamlıca yolu üzerinde açık namazgâhları tedkik için gitmiştim. Bir de resim yaptım. Çamlıca yolu üzerinde Mısırlı Prens Mustafa Fazıl Paşa parkında oturdum. Çantamda sıra bekleyen mevzularıma arada temas ettim ve geç vakit döndüm. Zavallı perişan Çamlıca. Artık Çamlıca aşk yuvası değil kanaatine vardım.

1 9 Ağustos 1961 – Çarşamba

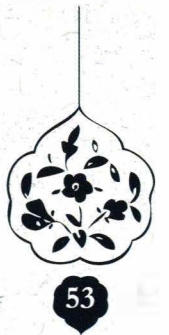
İstanbul'a inmedim. 9:30'da Üsküdar'a geçtim. Atık Vâlide'de Üçüncü Sultan Murad'ın annesi Nurbanû Sultan'ın 1583'de yaptırdığı ve hâlâ Tekel'in tütün deposu olan hastahanesini ikinci defa dolaştım. Burası 30 sene önce Mazhar Osman ve daha önce Avni Bey'in müdürlüğünü yaptığı akıl hastahanesi idi. Şimdi durumu, bina ayakta ama içi perişan. Boyuna badana halinde. Öyle ki ağaçları bile badana etmişler. Müdüre sordum. "Kurda mani olmasın." diye, İstanbul'da, Anadolu idarecileri gibi cevap verdi. Bundan ben utandım. Dışarıda ağaçta kurt görüldüğü vâki değil. Ev içinden kurtlanı ve içinden ürer. O daha boyamadan içine girmiştir. Bizim bu gibi cahilâne mantıklarımıza akıl ermiyor.

2 Bir zamanlar ser-tabib ve müdürün oturduğu evinde bir buçuk asırlık eski ahşap dairenin sulu boya resmini yaptım.

3 Oradan Duvar Dibi'ne yürüdüm. Kahvede oturdum. Eczacı ikinci mülazım Uğur Derman Bey'le sözleşmiştik. Buluştuk. Biraz oturduk ve Karaca [Ahmed] yanından ve içinden Nâbi şairimizi ve Eşref Efendimizi ziyaretle İbrahim Ağa'ya indik. Vaktiyle yerinde duran mamûrelerin molozlarla metrelerle dolan düzlüklerin resimlerini çektik. Öyle ki Saraçlar Kâhyası'nın kahvehanesini bulamadık. Yeni yol vesilesiyle düşük Menderes ve zamanı Karayolları'nın Karaca Ahmed Mezarlık sahasını nasıl perişan ettiğini lanetler ederek gördük. İbrahim Ağa'nın şimdiki karikatür minareli camiini, hazîresini, daima suyu akan çeşmesini, karakol yerini ve eski kahvelerinin buldukları yerlerin resmini alarak Koşuyolu'ndan ilerledik. Eskiden kalan evlerin perişan hâllerini müşahede ettik. Burada 50'den fazla resim yapan Ressam Rıza Bey Hocamızı hayırla yâd ettik.

4 Sonra Nevcivân Feridûn Paşa Camii yanında fırınlı ve dükkânlı iki katlı evi satın Alan Necmeddin Okyay Üstâdımızı ziyarete gittik. "Güle güle otur." dedik ve sanat tarihimiz ve eski yazılarımız ve hattatları üzerine sohbetler ettik. Geç vakte kadar oturduk.

5 Yarım asır önce benim de bir sayfiyem sayılan İbrahim Ağa semtinin perişan durumu beni pek üzdü diyebilirim. Oralarda dikkatsiz yapılan yeni evlerin biçare varlıkları o güzelim yerleri berbad ve perişan etmiş. Buna üzülmemek kabil değil. Ama çaresi de yok.

ÜSKÜDARNÂME

ÜSKÜDARNÂME

1 Üsküdar Atik Vâlîde'de. 9.VIII.1961.

1 Üsküdar Hakkında 1960'da Açtığım Sergi Münasebetiyle

2 12.VIII.1961 – Cumartesi

Şimdi aklıma geldi, buraya yazmayı uygun gördüm. Geçen sene İstanbul Üniversitesi Tıp Tarihi Enstitüsü'nde Üsküdar'a ait yaptığım sulu boya resimler ve diğer fotoğraflarla bir sergi açmıştım. Bir zat da geziyor ve hatıra defterine "Üsküdar'la Tıp Tarihi Enstitüsü'nün münasebetini bir türlü anlayamadım." diye yazıyor.

3 Ben o satırları okuyunca kendi kendime utandım. "Vay ben Tıp Tarihi ile ilgili olmayan mezulalara niye giriyorum?" dedim. Sonra düşündüm. Pek çok noktalarda kendimi haklı gördüm. Şunu anladım ki Üsküdar'la Tıp Tarihi Enstitüsü'nün münasebeti, diğer şehir ve yerlerimizden daha fazladır. İşte üzerlerinde izahât vermeyerek, Tıp Tarihimiz ile ilgili olan taraflarını sıralamakla iktifâ edeceğim.

4 Söyle ki:
- 1908 Meşrûtiyet inkılabından önce Mimar Vallaury'ye gayet çirkin ve kullanışsız olarak yaptırtılan binaya Mekteb-i Tıbbiye-i Askeriye-i Şâhâne'nin nakli ve inkılâbdan sonra Kadırga'daki Mekteb-i Tıbbiye-i Mülkiye-i Şâhâne ile birleştirilerek Tıp Fakültesi nâmı altında yeniden tesis ve 1933 yılına kadar orada kalması...

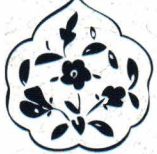
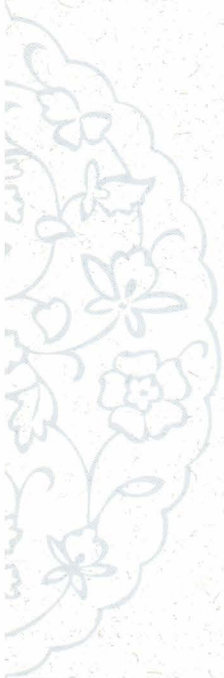
- Şimdi şimendifer köprüsü yanında Emrâz-ı Sâriye Hastahanesi (Hâlen Numûne Hastanesi Polikliniği).
- Biraz ileride Askerî Baytar Mektebi.
- Karşısında Haydar Paşa Askerî Hastahanesi.
- Tıp Fakültesi'ne (...), karşısında klinikleri. Hâlâ Numûne Hastahanesi.
- Yanında Haydar Paşa Numûne Hastahanesi verem pavyonu.
- İleride Askerî Baytar Mektebi'nin tatbikat kısmı.

5 Karaca Ahmed'de Bağdad Caddesi güzergâhında lepralılar için Yavuz Sultan Selim zamanında kurulan Miskinler Tekkesi.

- Haydar Paşa'ya inerken Saraçlar Çeşmesi yanında, geçen asrın başında Hekimbaşı Bendereklizade Hekim Hasan Efendi kabri.
- Karaca Ahmed'de Mekteb-i Tıbbiye-i Askeriye ve Tıp Fakültesi hocalarından Müşerrih Mazhar Paşa, Teşrih Hocası Tevfik ve İsmail Hakkı Beyler. Hayvanât Müderrisi Ali Vehbi Bey, Hayvanât ve Parazitoloji Müderrisimiz Baytar İsmail Hakkı Bey. İsimlerini şu anda hatırlayamadığım daha pek çok hekim ve tıp hocaları.
- Üsküdar'da Hazreti Nasûhi'de Hekimbaşı Mustafa Behcet Efendi ve Mesud Efendi, Müderris Tevfik Vâcid Bey (Kendisi Karaca Ahmed'de, taşı burada) ve haremi.

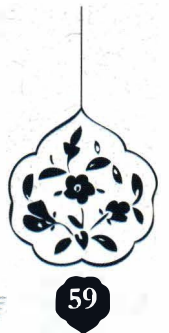

1 - والہو عیوہ ستمہ، اوجوشی سفعاہ مراد والہو، سوز بانوسطمانہ
 یابینہی منعم صارتہ نوا عیوہ و ستمہی در اسفاسی دستجات (حالانکہ
 وہ بیستہ).
 - یوقارہی طرفہ حائرہ عم کی یا ویوم دنالہ کنیشہ نینہ کیہ عطل کجیلہ
 الہ یارہ لاحتیورہ اولہ ونسہ دکان ختمہ قلمی
 - قاریکو سہ، زبوجتہر یکس خیرہ سہ، سہور مولد حکیکر سوز وہ بودیل
 علی بنشی انبیا یوقنی
 2 - باعبر باشہ کیہ کلمہ یزین سانا تور یوس
 - روخا خیرہ، درم حوارم صوبی و کسانوی
 - اسکندہ بجز خاوی دیانتہ، صافلہ کرکزی
 - صلہ عقدہ اسکلمانہ، ساحلہ، قارانتہ سانی
 - اسکندہ ز، صلہ صفاکی قارانتہ ترکک و کجیلہ نیکسہ کیہ یابا یوم صبا
 نازخیزہ مالہ امیرہ نرفقہ و مکتلتہ نازہ سارنہ و تیشہ بناسہ اودہ دی
 صانیہ خوجہرت ساج علی رضائیک دو فوج بری
 3 - سوتاج خلتمہ بیت در سہ و سمسال معاونتہ خدمتہ کیہ امجدہ
 عقیقہ والہ، راجدہ، عمارتہن آسختانہ ان و صہرہ اسطفا تہ عمارتہ
 - اسکندہ رک طبیعہ بہ یاریم صایدیمس لایع خوشیولند، ساروق کاتہ
 والہ باغی برہ، واندر یوس و سانا تور یوس
 - قوشویولند، سوزلر استراقدہ یوس در (دارالرحم)
 - آہر بارم ادستہ، عسکر کی یوس و استور یوم و سانا تور یوس
 - بیجا یابینہ و کجیلہ بی عبد اکندہ و لو کلمہ کی در ایلمی سلاک سمدون ادراہ
 و طاقی
 4 - سلیم قلم سہ، انکلازک خستہ خدی و نانینفہ رک صہیرہ کی
 - طہ ناکر تری بانہ، بناتان بلیہ سوز
 - خوجہر امجدہ فرستانہ، عماد سنانہ ادج اولو کجیلہ کرکزی
 - خوجہر امجدہ سار طاسک سہ، اولم عقدہ، خفیرہ و دوشوز
 - خوجہر امجدہ و اسکندہ کیہ لرینہ سببیت سوز کوز
 - اسکندہ رک طبیعہ یوقنی
 5 - اسکندہ و در آتوم طاسک، سلیم انما بنامہن و مکتولند، انیزہ
 کتتابہن قوشویولند
 - اسکندہ ز، کجیلہ اقامتہ صلدن و بلیہ خوجہر لہ اولان
 - حکیم سوز مکتولند، حکمتہ عمہ و دوشج و اذاتہ برہ
 - مکتبہ طبیعہ عسکرہ اسبہ کاتہ، دوشہ، خانہ نختاہ کیہ سکاہ

ÜSKÜDARNÂME

- 1** **V**âlîde-i Atik semtinde Üçüncü Sultan Murad Vâldesi Nurbanû Sultan'ın yaptığı muazzam imâretin kezâ çok vüs'atlı dâru'ş-şifâsı ve müştemilâtı (hâlen tütün deposu).
 - Yukarı tarafta hâlen birçok yeni pavyon ve binalarla genişletilen geçen asrın muhite en yararlı sıhhat yurdu olan Zeyneb ve Kâmil Hastahanesi.
 - Karşısında Divitçiler Tekkesi hazîresinde meşhûr müellif hekimlerimizden Bursalı Ali Münşi Efendi medfeni.
- 2** **B**ağlarbaşı'na giderken Polis Sanatoryumu.
 - Doğançılar'da Verem Mücadele Cemiyeti Dispanseri.
 - Üsküdar Tebhîrhanesi ve yanında sağlık merkezi.
 - Salacak'ta iskele yanında sahilde karantina binası.
 - Üsküdar'da Salacak'taki Karantina Merkezi ve Miskînler Tekkesi resimlerini yaparak Tıp Tarihimize mâl eden müdakkik ve memleketinin tarihî binalarını da tesbîti baş ödevi sayan Hocamız Ressam Ali Rıza Bey'in doğum yeri.
- 3** **M**uhtaç halka yemek veren ve sosyal muâvenet hizmeti için açılan Atik Vâlîde ve Ahmediye İmâretleri Aşhâneleri ve Mihrimâh Sultan İmâreti.
 - Üsküdar'ın tabîi bir parçası sayılması lâzım Koşuyolu'nda Maarif Vekâleti Vâlîdebağı Pravantoryumu ve Sanatoryumu.
 - Koşuyolu'nda münevverler istirahat yurdu (Dâru'r-râha).
 - Acıbadem üstünde Askerî Pravantoryum ve Sanatoryum.
 - Büyük Çamlıca'da Hekimbaşı Abdülhak Molla köşkü ve İkinci Sultan Mahmud'un orada vefatı.
- 4** **S**elimiye Kışlası'nda İngilizlerin Hastahanesi ve Nightingale'in hemşireliği.
 - Tıp Fakültesi yanında Nebatât-ı Tıbbiye Seri .
 - Karaca Ahmed Kabristanı'nda Mimar Sinan'ın üç ölü kemikleri mahzeni.
 - Karaca Ahmed mezar taşlarında ölüm hakkında halkımızın duyguları.
 - Karaca Ahmed ve Üsküdar tekkelerinin mistik folkloru.
- 5** **Ü**sküdar'ın tıbbî folkloru.
 - Üsküdar'da Atlamataşı'nda Selim Ağa Kütüphanesi ve mülhaklarında yazma tıp kitapları koleksiyonları.
 - Üsküdar'da hekim ikametgâhları ve tıp hocaları evleri.
 - Sıhhi Müze Müdürü Doktor Hikmet Hamdi doğum ve ikamet yeri.
 - Mekteb-i Tıbbiye-i Askeriye Baş Kâtibi, Doktor Âkil Muhtâr, Kemâl Muhtâr ve

1 عیال مختار کچون بوردی محمد مختار - ائنه نیاک احسانیه و کچ ادره دستیار
 بیستنه تبارانی
 - قریبه احمدی، مدینه و بیره طوم احمدی دوتیره (اسم علی حقیق) و جلیه
 باسنه قاری مختار قنده، دوتیره عیال دکی تختا بوردی، دوتیره قنده و قنده
 کینه شراری

2 - ادره و کچ سنه اوله و با ادره ساریون تبارانی در صحنای شایسته دایدین
 - دیکمیزور دوتیره زنده مختار، جرح اسکندر، دوتیره
 - قریبه احمدی، ریلور رینده، ایله زینبیزورده اسد قنده کچ قنده
 داورای محمد اییم، قاری کچ ادره ای افراش قنده حنی کچ قنده
 - اسکندر محمد اییم، سلیمان، وال، سلطانده، جیلی، ...
 حاصره

3 12 عیسی 1961 محمد ادری
 کولور دوتیره کچوم، آراتنه، ادری طینه فاکولته طبقاتی ادری
 و ادری کچوم کوره و کچوم طینه، کچوم و ادری، کچوم ادری کچوم
 آصلیوم بیلور شایسته ادری کچوم، بوا اسکندر، دوتیره عیال اییم
 کچوم کچوم با پیلیغ طریقه طینی بیار خانه، کچوم کچوم کچوم کچوم
 دوتیره کچوم کچوم، ادری، کچوم، کچوم ادری کچوم کچوم کچوم

4 ادری
 دوتیره ایله دوتیره برفور ادری، کچوم، کچوم، کچوم، کچوم، کچوم، کچوم
 ادری، کچوم، کچوم، کچوم، کچوم، کچوم، کچوم، کچوم، کچوم، کچوم، کچوم
 کچوم، کچوم، کچوم، کچوم، کچوم، کچوم، کچوم، کچوم، کچوم، کچوم، کچوم

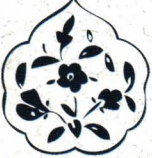
5 کچوم، کچوم، کچوم، کچوم، کچوم، کچوم، کچوم، کچوم، کچوم، کچوم، کچوم
 کچوم، کچوم، کچوم، کچوم، کچوم، کچوم، کچوم، کچوم، کچوم، کچوم، کچوم

6 کچوم، کچوم، کچوم، کچوم، کچوم، کچوم، کچوم، کچوم، کچوم، کچوم، کچوم
 کچوم، کچوم، کچوم، کچوم، کچوم، کچوم، کچوم، کچوم، کچوم، کچوم، کچوم

7 کچوم، کچوم، کچوم، کچوم، کچوم، کچوم، کچوم، کچوم، کچوم، کچوم، کچوم
 کچوم، کچوم، کچوم، کچوم، کچوم، کچوم، کچوم، کچوم، کچوم، کچوم، کچوم

8 کچوم، کچوم، کچوم، کچوم، کچوم، کچوم، کچوم، کچوم، کچوم، کچوم، کچوم
 کچوم، کچوم، کچوم، کچوم، کچوم، کچوم، کچوم، کچوم، کچوم، کچوم، کچوم

9 ادری، کچوم، کچوم، کچوم، کچوم، کچوم، کچوم، کچوم، کچوم، کچوم، کچوم
 کچوم، کچوم، کچوم، کچوم، کچوم، کچوم، کچوم، کچوم، کچوم، کچوم، کچوم

ÜSKÜDARNÂME

1 Celâl Muhtâr Beylerin pederi Mehmed Muhtâr Efendi'nin İhsaniye'deki evleri ve şahsi zengin kütüphanesi.
- Karaca Ahmed'de medfün diğer tıp hocalarından Doktor (İsmail Hakkı Bey), Tıbbiye Baş Kâtibi Muhtâr Efendi, Doktor Celâl ve Kemâl Muhtâr Beylerin, Doktor Hikmet Hamdi Bey'in mezarları.

2 Edirne'de 25 sene oturup Edirne Sarayları Tarihi'ni ve Rehnümâ'yı neşreden ve ilk Röntgencilerimizden Doktor Ri'fat Osman, Harem İskeleyi'nde doğmuştur.
- Karaca Ahmed'de Duvar Dibi'nde ilk röntgencilerimizden Es'ad Feyzi Bey'in kabri ve orayı imâr eden kardeşi oğlu Eczacı Hüseyin Hüsnü Bey'in merkadi.
- Üsküdar hamamları, Selimiye, Vâlide, Çinili... Ağa Hamamları.

3 12 Ağustos 1961 – Cumartesi
Bugün dostlar bize geldiler. Aralarında İzmir Tıp Fakültesi Tıp Tarihi Enstitüsü Müdürü ve Öğretim Görevlisi Doktor Ali Tarhan Bey de vardı. Üsküdar'dan bahis açılınca bazı müşahedelerini nakl etti. Bu Üsküdar defterine ilâve ediyorum. Geçen gün resmini yaptığım Toptaşı Bimarhanesi başhekiminin oturduğu ahşap dairenin resmini yapmıştım. O da "Burada etibbâ otururdu." diye tasdik etti.

4 Bunun ilerisinde bir konak varmış. Muharremde Acemler Seyyid Ahmed Deresi'ndeki camilerinden İstanbul'da Vâlide Hanı'na döğünmeye giderlerken buradan geçerlermiş. Büyük bir alay olurmuş, buradan seyredelermiş. Gerçekten mer-siye okurlarmış. Bir gece önce Seyyid Ahmed Deresi'nde zikrederlermiş.

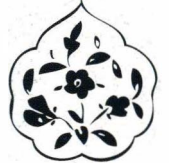
5 Surre Alayı ise Doğancılar'dan çıkar, Paşakapısı'nda geceler ertesi günü muayyen saatte İbrahim Ağa'dan geçerek Ayrılık Çeşmesi'ne gelinir, burada dua edilir, sehl-i sefer temenni ederler. Teşyi' ciler oradan dönerler.

6 Surre Alayı Dolmabahçe Sarayı'ndan başlar. Sultan Hamid zamanını bilemiyoruz, Sultan Reşad zamanında Dolmabahçe'den geçerd.

7 Mazhar Paşa bütün ömründe Vâlide-i Atik'de oturdu. Evi hâlâ durur. Damadı Doktor Nazım idi.

8 Ahşap daire
Toptaşı Bimârhânesi
Meydan
Mezkûr konak

9 Ev
Vâlide Camii
Toptaşı

ÜSKÜDARNÂME

1
 حرم اسکله سنه ۱۰۰۰ و قدر لحد افندنه اولور درده . سول حاکم رندی .
 دئارده حیوانا قوراجی خلوه بی . طلوع کتک طرف قش . صرا
 حکمکلی وار . بوزات بونه 68 سادکم دؤ قدر عی طرفانه بکرا آخلاس
 اوقاشی کوشردی .
 2
 حقلده تقصیرمه دؤنر . صبر ابر اصبح صبر . حرم اسکله . میر آلاه ابر اصبح
 اوقاشی . خار لحد بارنده کت آوند . دؤنر حقت
 3
 اسکله . حرم 10 ی دسره اولان کیشی مارلی .
 4
 دیکدر سه لار : حیا بیلم ابر اصبح آغا حصارا بر حوجان لادغی
 باغیم سی . سینه یاش باغیر باغی . باغیر باغیینه یاش دیکدر
 5
 صبر و ساره . بوغانه اورا بر کور کور و لونه .
 نقاشی اوستی زینت نیسی . بوغانه اورا بر کور کور و لونه .
 اسکله ره اولور کور . مسعود سؤنکده یاشا طومو قورقور فاشا .
 مانه عقال یاش دئارده ارمانا به حرم میرا توکی کله ج کیم شعله کیم کیم
 مجسم دئار .
 سکره فنا یاش حیا بیلم . حیا بیلم نیسی کور کوشا یاشا برده دیر کیم بیلدور
 قاعده یاش حیا و انسی احمد لجه یاشا . سلیم نیسه کیم جاده سنه . سکره
 یاور یاش دئارده کیم یاشا . اولماده دئارده حقلده حیا بیلم کیم یاشا .
 اشرف دوشمه بیله (اولماده اولماده اورا برده شعله یاشا)
 یاش دؤنر (اورا) بو حقیقه یاشا نیت اور قورقور اولماده .
 دوشمه اشکله نیت تاریخی ریم 90 نیت یاشا توفیق یاشا . بر حیا
 دهنه حقیقه . علی طرفه حیا بیلم کور . حقلده .
 حقیقه حیا بیلم دهنه . سطله حیا بیلم اولماده حیا بیلم حیا بیلم دهنه
 6
 16 و 17 آغوست 1961 . بو اکی کورده اسکله ره دور کوشا
 ریم یاشا . فقط اسکله یاشا کیم سنه 10 قورقور سنه حیا بیلم دهنه
 حیا بیلم . قالدوم و حقلده اسکله کورده . اوجیم آغا حصارا حیا بیلم
 ال . لجه سنه 16 سنه کور کورده حیا بیلم دهنه حیا بیلم دهنه .
 16 د . آغوست 17 د . حیا بیلم دهنه . حیا بیلم . حیا بیلم حیا بیلم
 حیا بیلم کورده حیا بیلم . حیا بیلم حیا بیلم حیا بیلم حیا بیلم
 اسکله ره . حیا بیلم حیا بیلم . اولماده حیا بیلم حیا بیلم حیا بیلم
 بوکا لوم دهنه حیا بیلم . حیا بیلم حیا بیلم حیا بیلم حیا بیلم
 7
 20 ایلول 1961 کورده اسکله حیا بیلم حیا بیلم حیا بیلم
 آلام . کورده حیا بیلم اسکله . حیا بیلم حیا بیلم حیا بیلم حیا بیلم
 کیم . حیا بیلم حیا بیلم حیا بیلم حیا بیلم حیا بیلم حیا بیلم
 حیا بیلم حیا بیلم حیا بیلم حیا بیلم حیا بیلم حیا بیلم .
 حیا بیلم حیا بیلم حیا بیلم حیا بیلم حیا بیلم حیا بیلم .

ÜSKÜDARNÂME

- 1 Harem İskelesi'nde Doktor Ahmed Efendi otururdu. Sivil hekimlerdendi. Damadı hayvanât hocası Hulûsi Bey. Hulûsi Bey'in Toptaşı'nda sıra hekimliği var. Bu zat bundan 68 sene önce Doktor Ali Tarhan Bey'i aşılamış, imzasını gösterdi.
- 2 Kulak mütehasssısı Doktor Haydar İbrahim Bey de Harem İskeleli. Miralay İbrahim Bey oğlu. Karlık Bayırı'ndaki evinde doğmuşmuş.
- 3 Üsküdar'a Muharrem 10'u ve surre alayı geçişi yazılmalı.
- 4 Üsküdar mesireleri: Çamlıca, İbrahim Ağa Çayırı, Tophanelioğlu Bahçesi. Şemsi Paşa, Bağlarbaşı. Bağlarbaşı'na yazın tiyatro gelirdi. Hasan ve sâire... Nakkaşın üstü Frenk Tepesi. Boğaz oradan güzel görünür.
- 5 Üsküdar'da oturanlar: Mahmud Şevket Paşa, Topçu Feriki Rıza Paşa, Tatar Osman Paşa ve damadı Erkân-ı Harbiye Miralay Kemâl Bey, aşık kemiğine kadar şişman, mücessem bir damad.

Serasker Rıza Paşa Çamlıca'da. Çamlıca Tepesi Köşkü'nü yaptıran ve bir gece bile orada kalmayan Hicaz Valisi Ahmed Ratıb Paşa. Selimiye Kışlası Caddesi'nde Serasker Yaver Paşa ve damadı Tahsin Paşa. Onun da damadı Cildiye Hocası Gülhane'de Eşref Ruşen Bey (Onun oğlu edib Ruşen Eşref Bey). Reşad Nuri (edib) bu Tahsin Paşa'nın öbür kızı oğlu.

Ruşen Eşref ailenin tarihi diye 30'a yakın tarif yapmıştır. Bu makaleler Vatan'da çıkmıştır. Ali Tarhan Bey gönderecektir.

Halife Abdülmecid Vâlidisi, Sultan Aziz'in üçüncü kadın efendisi Hayrândil Hanım.

- 6 6 ve 17 Ağustos 1961. Bu iki günde Üsküdar'da dolaşıp resim yapmadım. Fakat iskele yanındaki Meydan Kahvesi'nde sıcaklardan oturmak mecburiyetinde kaldım. Ve Celâl Es'ad Bey'den İbrahim Ağa civarına âid Rıza Bey'den elde ettiği resimlerin çizgilerinden faydalanarak sulu boya denemeleri yaptım. 16'da iki ve 17'de bir olmak üzere 3 resim. Bunlar benim İbrahim Ağa sayfiyeme âid Güzel[im]nâmemde yer alacaktır. Üsküdar'dan bu yaz aylarında oldukça sık geçtim. Hepsini bu deftere kayd etmiş değilim. Buna lüzüm da görmedim. Zira bir yerde oturup resim yapmadım.

- 7 20 Eylül 1961
Bugün Üsküdar için bir toplantıya davetnâme aldım. Bugüne kadar Üsküdar'a bilhassa çalışmaya gidemedim. Birkaç defa geçtim. Bir defa Murtaza Bey Üstâdımızı ziyaret ettim. Bu ziyaretlerim ve geçişlerim başka yerlerde kayıtlıdır.

1

20 ایلوک 1961 .

حیدر بیگ ساد. عسکره خسته خان قاری سنده 1915 - 1921
 طبعه حیدر اوند. انکه بر عسکره بیگولمه کتبی نباسی واردا . آی دارد
 کند یب اوزده بر بنا. سئیده اوراسی حیدر باشا ارکک ضفته ائووا
 اولسه . او بناده اسکدار و هوایسن تقار و کولتور حقیقی مؤلفینته
 حیدر بیدر آیدیم . قونوشولوس . بنج منافع حیدر به خادوم حیدر
 صاییم سماجیه قصبه کلباسین تو حیدر رضویب ایردر . کجه قصب
 سه اسکدارک بزج اولوشنک 610 نجایی به نفع اول ایم قونوشولوس
 درج . بر تمیزی قوه ایته بر دریکور بنانده اعتبار نظر این ائووه
 دیبه .

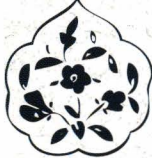
1453
 101
 1352
 1962
 1352
 610

2

قونوشور آمانسه . به سونور یانجه کی بر کاغذ نول آیدیم جوئدیجه
 یابده حیدر خسته .
 نغته دوز کیرک صقارلم سه طرفه ارون کوج . مونیغز ائووا حیدر بیلی .
 حیدر 18 یا سنده آتاشما اولاده حیدر قنده قنده اوتورمه بیله . بو
 دند ایجه روم . کوجو کله . تا آتاشما عالی . بو یونجه موصول آئیز
 اسکدار تقوس . اسکدار قونوشولوس . سنایه نه خایله اوقی
 درسام جو اوجت کریمس آتاشما . جو اوجت اسکداره بر سرک اوجده
 در صایک خواجه نیک اسکداره اسکداره بر سرک آتاشما .
 بر دانی سرک نیر لایح . اسکی اسکداره نیکم س آتاشما کونولک
 نوقالی یابلی .

3

اسکداره دوقونوم موجود اولیام سارک رنگلی دنگسنه صایماسی صایماسی
 سنه اول صایماسی رسم دوقونوم خنده اسکداره وار دات ایلر قونولوش
 نیشی صایماسی حیدر بر کاغذ کیر لایحی .
 نیشی سوقا قنده کونول اسکداره دیرلی . اسکداره اوله اوزون
 منافی طره بیله نغی .

1

20 Eylül 1961

Haydarpaşa'da Askerî Hastahane karşısında biz 1915-1921 Tıbbiye sıralarında iken bir Askerî Baytarlık Mektebi binası vardı. Eni dar ve kendisi uzun bir bina. Şimdi orası Haydar Paşa Erkek Sanat Okulu olmuş. O binada Üsküdar ve Havalisini İmâr ve Kültür Cemiyeti toplantısına çağırdılar. Gittim. Konuşuldu. Benim menâfi-i umûmiyeye hâdim cemiyetlerden sayılması için teşebbüse geçilmesini tavsiyem tasvib edildi. "Gelecek sene Üsküdar'ın bizim oluşunun 610'ncu yılı, bir festival ile kutlansın." dedim. Bu temennimizi kabul ettiler ve dilekler meyânında itibar nazarına alınacak dediler.

2

Konuşmalar esnasında ben şunları yanımdaki bir kâğıda not ettim. Bunlar bence yapılacak husûslar:

- Gazete ve dergilerin çıkarılmasına taraftar değilim. Monografiler bastırılmalı.
- Cemiyete 18 yaşından aşağı olan çocuklar da kayd olunabilmeli. Bu, onlar için mühimdir. Küçüklere tesir yapmalı. Büyüyünce mahsul alınır.
- Üsküdar takvimi. Üsküdar kronolojisi.
- Ressam Rıza Bey oğlu ve Ressam Cevad Bey kerimesi alınmalı.
- Cevad Bey resimlerinden bir sergi açılmalı. Rıza Bey Hocamızın Üsküdar resimlerinden bir sergi tertiplenmeli.
- Bir daimî sergi yeri lazım. Eski Üsküdar Mahkemesi alınarak gençlik lokali yapılmalı.

3

Üsküdar'da bugün mevcut olmayan binaların renkli ve renksiz basılması ve satılması. Mütedâvil sermaye ile, resim ve fotoğraftan gelecek varidât ile karşılanmalı.

- Neşriyatı satmak için bir dükkân kiralanmalı.
- Bazı sokaklara güzel isimler verilmeli.
- Üsküdar'da oturanların menâkibi toplanmalı.

ÜSKÜDARNÂME

Süheyl Ünver
Sayın ...Ordinaryüs...profesör.....

Üsküdarımızın İmâr, Güzelleştirme ve Kültür davalarının tahakkuku gayesiyle kurulacak dernek için
20/9/1961 günü, saat 17.30 da Haydarpaşa Erkek Sanat Enstitüsünde
de yapılacak toplantıya huzurunuzla şeref vermenizi rica ederiz.

1

5.50 Toplantı 5.50
Münir Beyoğlu Komisyonu yapmış. Etkin -
Toda Tuzluk Komisyonu Komisyonu. onlar da
başlamış. 7. Bölüm 16. maddede.
Tuzluk Heyeti üyesi Ahmedî
maddede maddede okunup tadiller ortaya
çıkıldı. Münir noktalar tartışıldı ve
kapsi kabul edildi. İmtihanat yapıldı
Bunu gördüm. benim istediğim, kabul
ettim. Nihayet tarih Komitesi
teklif edildi, itiraz etmedim. İstediğim
Muntaz Elker Beyoğludaki ih yan yana
komisyonları talep ettik. İhtimalla bulunuldu
dışında. onay için ailet istediğim, vadedik
işleri için hazırladım.

18.12.1961

Müteşebbis Heyet Adına
Üsküdar Kaymakamı
Münir Güney

(Signature)

ÜSKÜDARNÂME

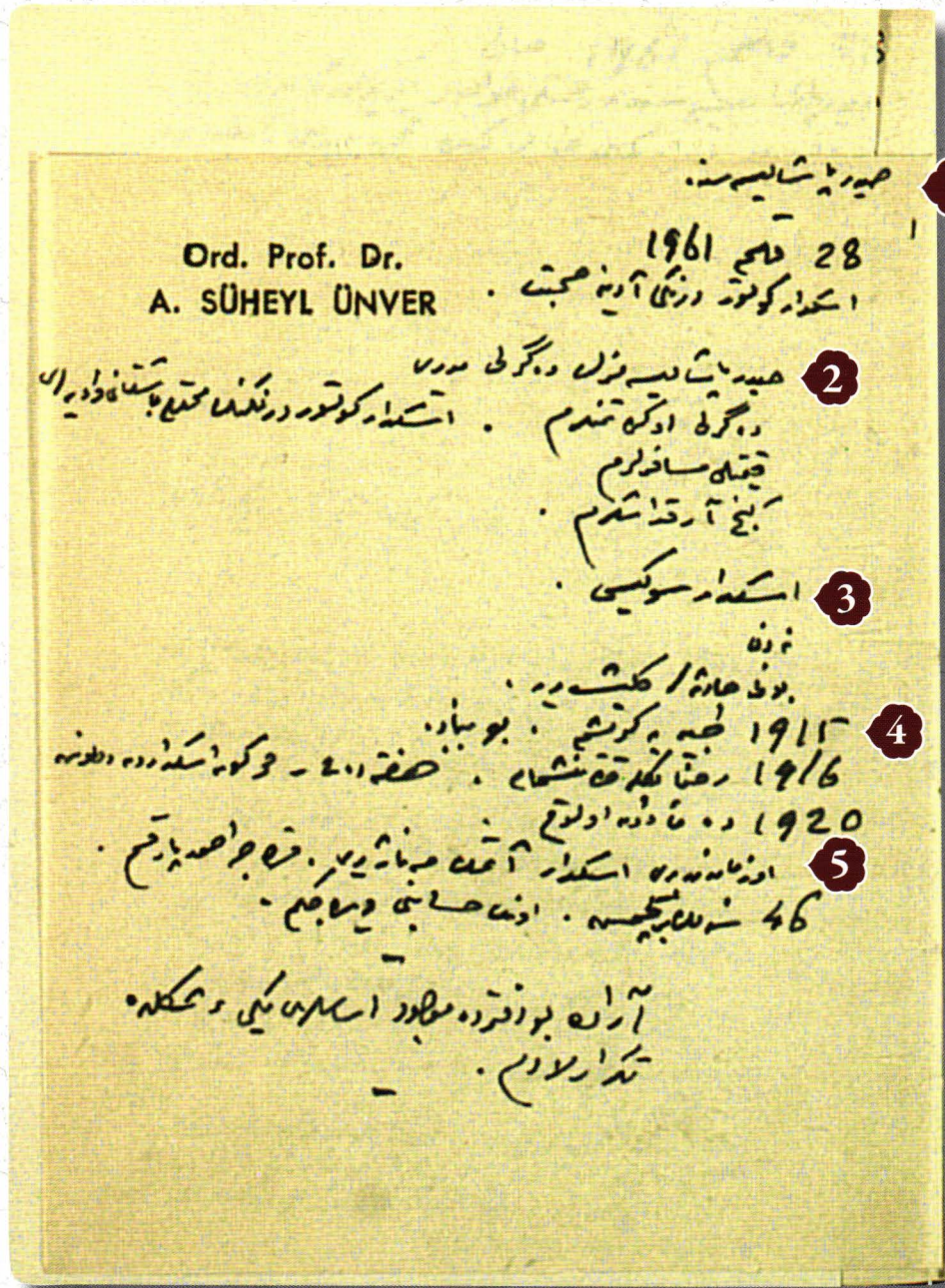
1

1 8.IX.1961
5.50'de toplandı.

5.50 Toplantı

Münir Bey açma konuşması yaptı. Geçen toplantıda tüzük komisyonunu kurmuşlar azalar da hazırlanmış. 7. bölüm 16. madde. Tüzük heyet-i umûmiyesi okundu. Madde madde okunup ta'diller ortaya sürüldü. Mühim noktalar tartışıldı. Ve hepsi kabul edildi. İntihabât yapıldı. Beni yönetici seçmek istediler, kabul etmedim. Nihayet tarih komitesine teklif ettiler, itizâr etmedim. Üstâdım Murtaza Elker Beyefendi ile yan yana konuşmaları takip ettik. İkranda bulundular, dağıldık. Onar lira âidât istediler, verdik. Üsküdar için hayırlı olsun.

ÜSKÜDARNÂME

- 1 Haydarpaşa Lisesi'nde
28 Kasım 1961
Üsküdar Kültür Derneği Adına Sohbet.
- 2 Haydarpaşa Lisemizin Değerli Müdürü,
Değerli Öğretmenlerim,
Üsküdar Kültür Derneği'nin Muhterem Başkanı ve Üyeleri,
Kıymetli Misafirlerim
Genç Arkadaşlarım.
- 3 Üsküdar sevgisi.
Neden?
Bunu hadiseler geliştirir.
- 4 1915 Tıbbiye'ye girişim. Bu binada.
1916 Rıza Bey'le tanışmam. Haftada 2-3 gün Üsküdar'dan dönüş.
1920'de mezun oldum.
- 5 O zamandan beri Üsküdar, atımın menaj yeri. Karaca Ahmed parkım. 46
senelik bir geçmiş. Onun hesabını vereceğim. Arada bu defterde mevcut
esasları yeni bir şekilde tekrarladım.

Ord. Prof. Dr.
A. SÜHEYL ÜNVER

1
اولیٰ کفر و ادعت
صکله من کمال بی نفوذ قطعه از آبرود . اسبدری فتح امتی
اد برده ادته خیال شده کفر آینه و اداعی عیبه و آرد .

2
قد دی
دیده رضو فتح ایله ماسه .
صکله اسکاه و ادتک حفصه کفر کشفه شبیه آیت .
اسکده حفصه حواسیه کفر دره دقترا طول درسه
رسد کله

3
سکده یائمه . رسم دقتله یابیلر .
صکله اسکده ایجه صحبه ترسیب آیت .
شویه یائمه . درلومه .
اسکده آه منجه اینی ماد امتک
سایه ما شک از عاند و توروع . ادوم و حقیقه ایله
ادله اصار لاله .

KONFERANS

28. Kasım 1961 salı saat 17³⁰ da Haydar-
paşa Lisesi Konferans Salonunda
ORD. PROF. DR. SÜHEYL ÜNVER tarafından
ÜSKÜDAR SEVGİSİ mevzuunda Projeksiyo-
nlu bir KONFERANS Verilecektir Durumu
Saygı ile arz ederiz

ÜSKÜDAR
İMAR ve KÜLTÜR DERNEĞİ

ÜSKÜDARNÂME

1

Netice.

Önce kendimize dönmek.

Sonra Yahya Kemal gibi nüfûz noktalarına ayırarak Üsküdar'ı fethetmeli. O, Park Otel'den hayal şehri keşfetti ve otağını Atik Vâlide'de kurdu. Diğer tepeler henüz fethedilememiştir.

2

Sonra Üsküdar'ı ve onun husûsiyetlerini keşf ve tesbit etmek.

Üsküdar hakkında her işittiklerimizden defterler doldurmak, resimler çekmek, resimler yapmak.

Resim dikkatle yapılır.

Sonra Üsküdar için sohbetler tertib etmek.

Neşriyâta bulunmak.

Üsküdar menkıbelerini yâd etmek.

3

Mâ ba' di sizin iz'ânınıza mevdû'. Oraya mürâcâat ediniz.

Allah'a ismarladık.

28 قاسم 1961 صلی . جنتی خواہم فریادوں سے کہی . اور .
 صبر پاشا کے لئے . جنتی خواہم فریادوں سے کہی . اور .
 یہ دوسری ذمہ . کہی جبار کیند . تجہ پاشا کے لئے .
 اسکے . سوکسی اور یہ فریادوں سے کہی . اور .
 وہ سب معلوم ہے . اسکے . گونہ درنگ اور .
 باقی جعفری جعفریوں .
 یہ ارہ کیہ بنانہ . اسکے . اور .
 وہ کہی اس کے لئے فریادوں سے کہی . اور .
 جنتی پیکر دیکھو . اور .
 شہزادہ . پانچوں فریادوں سے کہی . اور .
 صبر پاشا کے لئے . اور .
 صبر پاشا کے لئے . اور .

3 1961 صول آہنگ صول کوہنہ . اور .
 رفتی . 88 پاشا کی خانہ . اور .
 جنتی پاشا کے لئے فریادوں سے کہی . اور .
 بعد . 1962 پاشا کے لئے . اور .
 ہم . 13 اور . اور .
 69-70 پاشا کے لئے . اور .
 اور . اور . اور .
 اور . اور . اور .
 اور . اور . اور .
 اور . اور . اور .
 اور . اور . اور .

4 اور . اور . اور .
 اور . اور . اور .
 اور . اور . اور .
 اور . اور . اور .
 اور . اور . اور .
 اور . اور . اور .
 اور . اور . اور .
 اور . اور . اور .

ÜSKÜDARNÂME

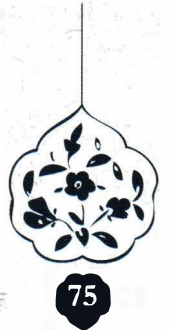
- 1 28 Kasım 1961- Salı
Haydarpaşa Lisesi'nde rahmetli hocamız Fizyoloji Müderrisi Ord. Profesörü Dr. Kemâl Cenâb Bey'in tecrübe yaptığı amfisinde Üsküdar sevgisi üzerine bir konuşma yaptım. Çok talebe ve lise muallimleri ve Üsküdar Kültür Derneği üye ve başkanları hazır bulundu.
- 2 Burada geçen Nisan'da Üsküdar'da Midhat Paşa Kız Enstitüsü'nde verdiğim esaslar üzerinde konuştum. Baş ve sonunda mevzuun neticesini yeni düşüncelere bağladım. Bu senekiler hariç diğer senelerde yaptığım sulu boya resimleri projeksiyonla gösterdik, çok alâka topladı. Ve bilhassa gençlik benim enerjik telakkilerimden çok mütehasis oldu.
- 3 1961 son ayının son günlerinde Ressam Murtaza Bey Üstâdımızın refikası 88 yaşındaki hanımın rahatsızlığı arttı. Bakırköy Akıl Hastanesi Asabiye kısmına yatırdık. Ve 5 gün sonra hayata gözlerini yumdu. 1962 başında Ankara'ya gittim. Kendisine taziyelerimi bildiremedim. 13 Ocak'ta gittim. Mahzun idiler. Teselli ettim. 69-70 yıllık hayat arkadaşı idi. Kendilerini iyi gördüm. İmrakor'a çıkarken altta Rûmî Mehmed Paşa Camii'nin yeni bir yüzünü, Mevlevihane'nin ileride yeni bir şeklini ve üstte İmrakor Camii yanında Âişe Sultan Çeşmesi ve karşısında ilk mektebi tesbit ettim. İnşallah bu senenin bahar aylarında resimlerini yapmaya Cenâb-ı Hak'dan izin istemeye başladım.
- 4 Hava bugün güzel idi. Fakat soğuktu. Açıkta resim yapılamazdı. Üsküdar'ı bugün nedense pek neşesiz gördüm. Zira eski âşinalarından çoğunu kaybetmişti, üzülmesinde hakkı vardı.

1

8.XII.1961

Üsküdar'da Kültür Derneği tertibiyle Üçüncü Selim ve Devri Bestekârları konseri oldu. Bihter Ablam, eşim, Erkler, (...), Jülide Hanımlar ve Faruk Bey ve arkadaşı haremiyle gittik. Gece saat dokuzda başladı. Önce Laika Karabey topluluğu, sonra Emin Ongan idaresinde Üsküdar Musiki Cemiyeti topluluğu ve müteakıben Münir Nureddin Selçuk idaresinde konservatuar icra heyeti çaldı. Arada Selim-i Sâlis devri musiki üstadları üzerine konuşmalar oldu. Hoş bir gece geçirdik. Herkes memnun döndü.

16 آزاله 1961 / 16 آزاله 1961
 بیکه بیکه اسفوار بیکه بیکه دوغماچید ده سیم مرتضی بن احمدی افندی اولدو
 رفته سنک احقر لفته و اصحاب ایله بیکه بیکه اولدو و نیندنه ناره اولدو
 یاز توغید کوروم . آلام بیکه بیکه قازینه باقده امد نینه امدی
 سکا بیکه اتدی حتی فایقه کیده بیکه بیکه اولدو . قلمی
 قو کسونا شه صده ایتمک بیکه بیکه نام بیکه بیکه امانه صافلام
 جوار نیریم

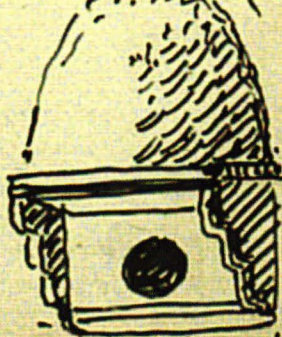
2 بنایه مولوخیام سنه قوروشده بیکه بیکه قلمی رده نیکه بیکه بیکه بیکه
 جانر بیکه بیکه بیکه بیکه بیکه بیکه
 جولو بیکه بیکه بیکه بیکه بیکه بیکه
 طبه ایتمک بیکه بیکه بیکه بیکه بیکه بیکه
 کله کلری بیکه بیکه بیکه بیکه بیکه بیکه

3 بیکه بیکه بیکه بیکه بیکه بیکه بیکه بیکه بیکه بیکه بیکه بیکه
 بیکه بیکه بیکه بیکه بیکه بیکه بیکه بیکه بیکه بیکه بیکه بیکه
 بیکه بیکه بیکه بیکه بیکه بیکه بیکه بیکه بیکه بیکه بیکه بیکه
 بیکه بیکه بیکه بیکه بیکه بیکه بیکه بیکه بیکه بیکه بیکه بیکه

4 بیکه بیکه بیکه بیکه بیکه بیکه بیکه بیکه بیکه بیکه بیکه بیکه
 بیکه بیکه بیکه بیکه بیکه بیکه بیکه بیکه بیکه بیکه بیکه بیکه
 بیکه بیکه بیکه بیکه بیکه بیکه بیکه بیکه بیکه بیکه بیکه بیکه
 بیکه بیکه بیکه بیکه بیکه بیکه بیکه بیکه بیکه بیکه بیکه بیکه

5 13 ایلده 1962 / 13 ایلده 1962
 سیم مرتضی بن احمدی رفته سنک دفاتنه دوله
 نیندنه نیکه بیکه بیکه بیکه بیکه بیکه بیکه
 اولدو آده کوروشده . مرتضی بن احمدی
 اولدی .

6 اسکله . اراغده جافنده نوسیم
 یوداسی . جامه صوبه قوروشده امانه اولدو

ÜSKÜDARNÂME

1 6 Aralık 1961
Bugün Bebek'e Esad Fuad Bey'e giderken Doğancılar'da Ressam Murtaza Bey Efendime uğradım. Refikasının rahatsızlığına ve ihtimam ederken yorucu üzüntülerine müteessir oldum. Biraz nevmîd gördüm. Adam buldurup kadınına bakdıramadığından acı acı şikâyet etti. Hatta fabrikaya gidemediğim günler oluyor dedi. "Ta'lik yazı koleksiyonumu size hediye edeceğim." buyunca "Nâm-ı âlinize emaneten saklarım." diye cevap verdim.

2 Bahariye Mevlevîhanesi'nden konuştuk. Büyük Nazif Dede'nin şu kıt'asını okudular:
"Canlar çekilip gûy-i dilârâya giderler
Cûlar gibi kim cânib-i deryaya giderler
Zannetme ki beyhûde telef oldu ölenler
Geldikleri yerden yine oraya giderler."

Gûy: Nezd-i İlâhî.

Gûy: Köy.

Cû: Dereler denize gittiği gibi canlar da Cenâb-ı Hakk'a gider.

3 Şeyhi Hüseyin Fahreddin Efendi Yenikapı Mevlevîhanesi Şeyhi Osman Salâhaddin Efendi damadı. Murtaza Bey pederi Bursalı Rıza Efendi'yle Bahariye Mevlevîhanesi'ne birkaç defa gitmiş. Sultan Hamîd ve Sultan Reşâd zamanlarında gitmemiş. Oğlu Küçük Nazif Efendi posta ik'âd merasimine Sultan Reşâd adına gitmedim dedi.

4 Pederleriyle arada Yenikapı Mevlevîhanesi'nde gece âyinine Osman Salâhaddin Efendi zamanında giderler ve gece de Yüksekkaldırım'da Simkeşhane müdürü Ahmed Efendi evinde kalırmış. Hüseyin Fahreddin Efendi ince bir adam. Mir-i kelâm. Neyzen. Tam o makamı dolduran adam. Kayınbiraderi Osman Salâhaddin Efendi-zade, Celâl Efendi de tanıyordu .

5 13 Ocak 1962
Ressam Murtaza Beyefendi'ye refikasının vefatından dolayı taziyeye gittim. Bir müddet oturup konuştuk. Oradan eve döndüm. Murtaza Bey pek mütehassis oldu.

6 Üsküdar'da İmrahor Camii'nde kuş yuvası. Cami[y]e soba kurmuşlar imam ailesi oturuyor.

ÜSKÜDARNÂME

1 İnâdiye Tekkesi Panteonu 1957'de. 1961'de böyle bir yer yok.

16 اوتامه 1962
اسکدر کونقور دژکی نام باغدا سنده آونقاه قمر نسه سنده خصمقور
اسکدره ، مرقومعه رشسته یازم . مکتبه خه سر و خا . حده دژکی
دو سنده اعفاسی بولوندا ، خواره طبع آه ورا . ذقت لی ایلونده و سقده
تور . کورنگلرند دکلرند آه ورا . اسکدره عانه تیج رگورده دژکده
صنعتی لرند کورده ایموزن کومده . حوکه مکتبه کورده کورده کورده
تاسمخام کج در کور دعوتیلر . حاه حیاتیته ویردی کورده و قنده اوسون
سبک 1962 1381 حوکه بی رمغانی .
1- یوسنه بر قاق آقشام رمغانه . جاقمده ، خا مده کورده .
23 - 24 سبک آه ایسه کج و . رمغانه اکلر ایسه دعوتی
دورده رم جانجیلر . کورده آه ورا اسکدره ، رمغانه کورده
باشقور یغ دقته یازم . بود قورک اوسلور ایلماسه بودا
سبک دورده . سبک قلدیر ایسه ، قوسه قفسه اسکدره ایسه
سبک دورده . نه یازم کج رسام ، رسام ، رسام و اوقور حاکمه کورده .
قوشم آه قنده دژکی کورده و ادر کورده و ادر کورده . بو
نقطه رم حاکمه ایسولر ایسولر ایسولر .
3- 11 عارت 1962 . نازده . کورده مرقومعه کورده کورده کورده
اوقور کورده و حوکه اسکدره دقته و رسام حکمه کورده کورده
کورده دقته بیج یازم کج اوقور . قفسه کورده کورده
یازم یازم کورده . رسام کورده اوقور کورده کورده کورده .
بیج بیج رسام کورده کورده کورده کورده .
4- 15 سبک 1962 کورده کورده اسکدره کورده کورده کورده
کج . احصا کورده اگر یازم کورده کورده کورده . کورده کورده
رم کورده کورده کورده کورده کورده کورده کورده کورده
کورده کورده کورده کورده کورده کورده کورده کورده
ایسولر کورده کورده کورده کورده کورده کورده کورده
اوقور کورده کورده کورده کورده کورده کورده کورده
5- 12 حاس 1962 . کورده کورده کورده کورده کورده کورده
کورده کورده کورده کورده کورده کورده کورده کورده
اسکدره کورده کورده کورده کورده کورده کورده کورده
کورده کورده کورده کورده کورده کورده کورده کورده
کورده کورده کورده کورده کورده کورده کورده کورده
کورده کورده کورده کورده کورده کورده کورده کورده
کورده کورده کورده کورده کورده کورده کورده کورده
کورده کورده کورده کورده کورده کورده کورده کورده

ÜSKÜDARNÂME

1 6 Ocak 1962
Üsküdar Kültür Derneği nâmına Bağlarbaşı'nda Amerikan Kız Lisesi'nde "Sanatımızda Üsküdar" mevzuunda bir sohbet yaptım. Mektep talebesi ve hariçten davetliler ve dernek azası bulundu. Nehâri talebe azdı. Vakit geç olduğundan ve leyliler etüde girdiklerinden dinleyenler azdı. Üsküdar'a ait mühim resimlerimi ve Üsküdar sanatkârlarının güzel eserlerini gösterdim. Sonra mektep müdiresi Ms. Morgan, kaymakam beye ve diğer davetlilere çay ziyafeti verdi. Geç vakit döndük.

2 Şubat 1962 – 1381 Hicrî Yılı Ramazanı
Ş Bu sene birkaç akşam Ramazanda camilerde namaza gittim. 23-24 Şubat arasında gecede Ramazan eğlencelerine davetli olarak çağrıldım. Bunlar[i] ayrıca Üsküdar'da Ramazan diye başladığım deftere yazdım. Bu defterin dolmuş olması buna sebep oldu. Benim kalbimin enîsi, kuş kafesimin Üsküdar'ı[ını] pek seviyorum. Ne yazık ki Ressam Rıza, Ressam Doktor Hikmet Hamdi kuşlarım artık o kafeste uçuşmuyor ve ötüşmüyorlar. Bu noktadan çektiğim ızdırabı tarif edemem.

3 1 Mart 1962 – Pazar
1 Bugün Murtaza Bey'e bayram tebriğine gittim. Epey konuştuk. Sonra Üsküdarlı doktor ve ressam Hikmet Hamdi Bey mahdümü Doktor Bedi Barkın Bey'e uğradım. Tafsilâtı ayrıca yazılacaktır. Zira merhûmun ondaki hatıralarını gördüm. Bedi Bey bana pederinin bir poşadını hediye etti.

4 5 Nisan 1962
4 Bugüne kadar ben Üsküdar'dan neler düşünerek geçtim. İhtisaslarım eğer yazdımsa başka yerlerde. Yalnız bugün Rûm[i] Mehmed Paşa Camii'nin Doğancılar'a çıkan yokuşun sağ alt tarafından bir resmini yaptım. Çeşme ile camii arasında içindikileri rahatsız etmeyerek istimplâk ettiğim evi koymayarak. Sade ve zarif oldu. İfade ettiği mânâyı verebildiğimi tahmin ediyorum.

5 2 Mayıs 1962
5 Geçen ayın 25 ile bu ayın 10'una kadar 15 gün Ankara-Kayseri-Sivas-Tokat-Amasya tarafındaki eski dâru'ş-şifâ ve Selçuk ve Osmanlı âbidelerini tedkike gittim. Müzakerelerim bu şehirlere mahsus defterlerde yer aldı. Yani 15 gün burada yoktum. Ama Üsküdar hasretim, yani içinde oturduğum zamanda bile duyduğum tahassürü beraberimde götürmüştüm. Bugün iskele yanındaki kahvehaneden Mihrimah Sultan Camii ve Medresesi resmini yaptım ve ber-mutad

ÜSKÜDARNÂME

ÜSKÜDARNÂME

- 1 8 Nisan 1961'de Üsküdar'da sabahleyin İnâdiye'de yaptığım sulu boya resmin örneği. Üsküdar'dan geçen Bağdad yolunun başlangıcı. Açık namazgâhı var.
- 2 Üsküdar'da İnâdiye'ye çıkarken Bağdad Menzil yolu üzerinde Tavâşî Hasan Ağa Mescid ve namazgâhı. 8.IV.1961.

1 رستم رتقی بهانه ده کیسویں جگوه ادرانه زیاتنا ایج .
2 18 و 15 جولای 1962 . ایج دفع حرم اسکولت یاسا با
ایچتی طایر سرتیج . جو کجینیه ایلیجیه واری . سو کلمه سیرتیه نامه
یاز که اسکولتیه و ددنه رتقیه کما تمکنت و دفع و حرمه کتیه تو راده و طایفه
قا طایفه . طبع حوایج ایزه و رتقیه . نوراد . اوله زورون . حقیق یما
استادیز کجینه و رستم . ره طایفه کجی نوراد . کلمه کجینه و رستم یما
حکومتی . کجینه و رستم . کجینه و رستم . کجینه و رستم . کجینه و رستم .
اسکولتیه کجینه و رستم . کجینه و رستم . کجینه و رستم . کجینه و رستم .
دو کجینه و رستم . کجینه و رستم . کجینه و رستم . کجینه و رستم .
نورادیه کجینه و رستم . کجینه و رستم . کجینه و رستم . کجینه و رستم .
حقیق یما کجینه و رستم . کجینه و رستم . کجینه و رستم . کجینه و رستم .
آرستور کجینه و رستم . کجینه و رستم . کجینه و رستم . کجینه و رستم .
ادنه کجینه و رستم . کجینه و رستم . کجینه و رستم . کجینه و رستم .
تخیل ایچتی کجینه و رستم . کجینه و رستم . کجینه و رستم . کجینه و رستم .

3 21 جمادی 1962
فرزاد کجینه و رستم . اسکولتیه کجینه و رستم . کجینه و رستم . کجینه و رستم .
اسکولتیه کجینه و رستم . کجینه و رستم . کجینه و رستم . کجینه و رستم .
دورادیه کجینه و رستم . کجینه و رستم . کجینه و رستم . کجینه و رستم .
کجینه و رستم . کجینه و رستم . کجینه و رستم . کجینه و رستم .

4 کجینه و رستم . کجینه و رستم . کجینه و رستم . کجینه و رستم .
اوله کجینه و رستم . کجینه و رستم . کجینه و رستم . کجینه و رستم .
کجینه و رستم . کجینه و رستم . کجینه و رستم . کجینه و رستم .
کجینه و رستم . کجینه و رستم . کجینه و رستم . کجینه و رستم .
کجینه و رستم . کجینه و رستم . کجینه و رستم . کجینه و رستم .
کجینه و رستم . کجینه و رستم . کجینه و رستم . کجینه و رستم .
کجینه و رستم . کجینه و رستم . کجینه و رستم . کجینه و رستم .

5 اوله کجینه و رستم . کجینه و رستم . کجینه و رستم . کجینه و رستم .
اسکولتیه کجینه و رستم . کجینه و رستم . کجینه و رستم . کجینه و رستم .
کجینه و رستم . کجینه و رستم . کجینه و رستم . کجینه و رستم .
کجینه و رستم . کجینه و رستم . کجینه و رستم . کجینه و رستم .
کجینه و رستم . کجینه و رستم . کجینه و رستم . کجینه و رستم .
کجینه و رستم . کجینه و رستم . کجینه و رستم . کجینه و رستم .
کجینه و رستم . کجینه و رستم . کجینه و رستم . کجینه و رستم .

- 1 R^essam Murtaza Beyefendi[’yi] değiştirecekleri evlerinde ziyaret ettim.
- 2 15 ve 18 Haziran 1962
İki defa Harem İskelesi’inde Paşa Baba Kahvehanesi’ne gittim. Sonuncusunda İliçin vardı. Sevgilim Selimiye’nin yanından geçerken eski günleri ve Doktor Rif’at Osman Bey’in doğumu ve çocukluğu burada geçtiğini hatırladım. Tıbbiye hocalarımızdan bir kısmı da burada otururdu. Hakkı Bey Üstâdımız gibi geçenler ve Ressam Rıza Bey gibi buradan gelip geçenleri ve resim yapanları hatırladım. Hava da her iki gün de serindi. Ve içime rikkat yağmurları yağdı. Üsküdar’a geçtiğim günler rûhum eski hatıraların akisleriyle doludur. Lâkin oradan dönünce rûhumu bir teessür kaplıyor ki tarif edemem. Üsküdar’da her şey yerli yerinde. Fakat ne yazık ki yerlerinde tanıdığım ve bağlandığım zevât yok. İşte beni üzen de bu. Hepsi hayata ne kadar bağlı idiler. Üsküdar kafesinin bir kuşu, sahnesinin artistleri idiler. Ölünce hayal oldular. Sahnelerini boş bıraktılar. Ben onları yine oralarda arıyorum. Heyhat. Fakat onları yuvalarında ve yerlerinde tahayyül etmekle teselli bulmaya çalışıyorum.
- 3 21 Ağustos 1962
Haziran, Temmuz ve Ağustos aylarında Üsküdar’a gitmemin sayısı belli değil. Benim Harem İskelesi seferlerim de başladı. Bu sene oraya çok gittim ve oradan eve döndüm. Ve bu arada Eczacı Uğur Derman da Diyarbakır’dan izinle geldi. Bir defa da onunla Karaca Ahmed’de dolaştık. Evet, rükenmez bir Türk taş işçiliği ve yazısı sanatında tarihî açık hava müzesi.
- 4 B^ugün de Murtaza Bey’i Selimiye Kışlası Caddesi’nde 1/35’de yeni katının mübarek olması duasını bizzat bildirmek için Eczacı Uğur’la gittik. Bizi kabul buyurdular. Burayı noksanlıklarıyla aldıkları için çok müşkilâtla girdiklerini söylediler. Burasını iki hırsız Laz gayet kötü malzeme ile plansız yaptırmış. Bir facia halinde idi. Ne ise oraya taşınmışlar ve noksanlarını telâfiye gayret ederek orasını bir kuş yuvası hâline getirmeye başlamışlar, ona sevindik. Âfiyetlerine ve dinçliklerine sevindik. İltifatlarına mazhar olduk.
- 5 Üsküdar’a âid bu defterim sona eriyor. Bundan sonra başlangıçta olduğu kadar mufassal olamayacaksa da yenisine başlayacağım. Herkes Üsküdar’a geçer gider, müşahedelerini tesbit etmez. Ben de etmeyebilirdim. O zaman bu defter olmazdı. Bu defterim 86 yaşlarında bir kat sahibi olan üstâdımızı tebriklerimle sona eriyor. Cenâb-ı Hak İstanbul’un en güzel bucağı Üsküdar’ı Cenâb-ı Hak birçok imâr tahribatından ve halkını da yoksulluktan kurtarsın, âmin.

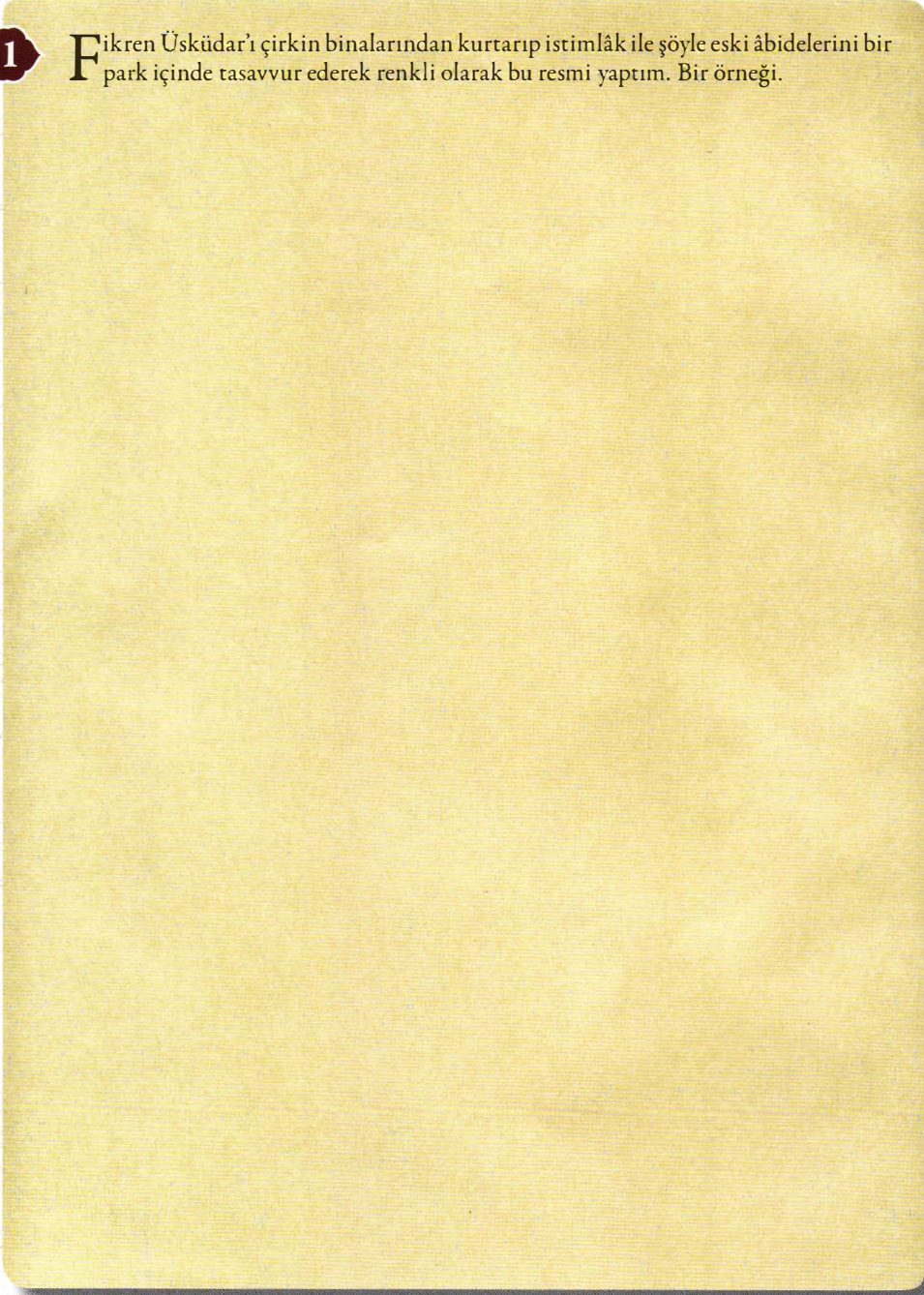
1

شهر اُسکُدر صیقله خارنه قوت دیا سنده ان لم شوم انکو آسارانه بر ما نیا خیر قوت دیا
سنگه و دونه هم بر کس با نیکی
به روزنگ

ÜSKÜDARNÂME

1 Fikren Üsküdar'ı çirkin binalarından kurtarıp istimplâk ile şöyle eski âbidelerini bir park içinde tasavvur ederek renkli olarak bu resmi yaptım. Bir örneği.

ÜSKÜDARNÂME

1 Bir gün söyledilerimden
Üsküdar'da estki tairki eserler lenokulsa
ve diger karabelerden tenninleriyi yazil
saka yapilsa üsküdar nâvül elin?
Tarama ve loyale etmek Sultan tepesinde
lin hastanenin avindan 20 sene önce
lin panoramaya çizmistim. Üsküdar
musklesse Mehmed Akaf istedi; resmi-
mi çekildim ve lin çizgini lin
ufak .. Üsküdar nâvüle .. mekey -
dum.

ÜSKÜDARNÂME

1 Bir gün şöyle düşündüm.
Üsküdar'da eski tarihi eserler konaklar ve diğer harabelerden tezmizlenip yeşil saha yapılırsa Üsküdar nasıl olur?
Tarama ve boyalı olarak Sultan Tepesi'nde bir hastamın evinden 20 sene önce bu panoramayı çizmiştim. Üsküdar meraklısı Mehmed Akay istedi; resmini çektirdim ve bir örneğini bu ufak "Üsküdarname"me koydum.

ÜSKÜDARNÂME

۷۷
2 آق آلامه اسکداریه کده
 صنیایان نده بقدره خرابا عمتنه
 سنم که چیل دوجولاره چیل
 آق آلامه اسکداریه کده

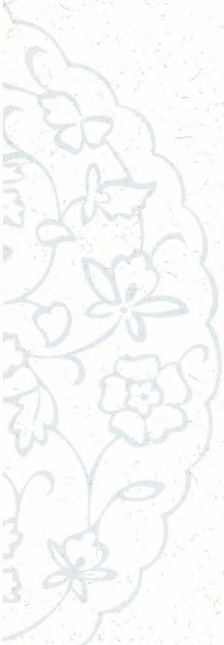
1 ابوالفضل نومه
 ذنیر فخر اتمنه
 بیلی عزوب انکات شری
 نومه 17 سانه 1900
 تقادیرنه

3 اسکدره لفظی تومکده ور . فنر لمانه دیکده .
 بوکلمه نده لایحه یا لقاده معناسنه Scutellum لفظی نده اولر فلوایته
 زمانه . مستعد بودومه لایحه ایو قاتقانی سوسکده معناسنه Scutellum
 کور باره و مابعد آنا طولی قسطه سنن اسکدره اسکدره و قفسه سکه کده اسکدره
 دینکده معنی سر هدی کیمین قیلنده (اسکدره نروس) و سله بر طرائف لفظی
 اقامه تیسکده . وینا خدیجین خدیجه . بول لفظی مؤخره آندره آلامه
 اسکدره . علم اسکدره . زدم سانه . اسکدره فرسودولوسین و کده سکر
 مذکوره دیکده . آق آلامه ندره باقیه سوزونک اوسا قده یا ندره لره عرسه
 ایریشی زده تشبیه ده .

4 ترتیب لایحه ایو اسکدره لفظی بولوشی ایچمه کرا بار کور بولوننده یلام محل و منزل
 ری اولومه اوزده تفسیر ایچمه .
 تبصره ابوالفضلیا 16/ ذوق 1329 . N. 124 . (31 نبرسنه)

5 Dr. Necî Eml
 Kadınlıy Jofıntey parkı
 kavım N: 46
6

Dr. A. Süheyl Ünver Bağıışı-538-

ÜSKÜDARNÂME

1 (Ebuzziyâ Tevfik, Defter-i Hâtîrâtımdan Bazı Durûb-ı Emsâlin Şerhi, Konya, 17 Nisan 1900 Makalelerinden)

2 Atı alan Üsküdar'ı geçti
Ziya Paşa'nın "Mukaddime-i Harabâtında":

Sinnim ki çill ü çehârı geçti
Atı alan Üsküdar'ı geçti.

3 Üsküdar lafzı Türkçe'dir. Menzilhane demektir. Bu kelimenin Latince kalkan mânâsına "Scutum" lafzından alınarak orta zamanda müsta'mel bozuk Latince ile kalkanlı silahşor mânâsına "Scutarius". Güya Romalılar Anadolu kıtasını istilâ ettikleri vakit şimdiki Üsküdar dediğimiz mahalle serhad bekçisi kabilinden "İskutaryus" denilen bu tâife-i muvazzafayı ikame etmişler. Vizandiyus halkı da bu lafzı muahharan onlardan alarak Üsküdar'a alem eylemişler. Rûm lisanında Üsküdar "Hrisopolis"dir ki şehri müzehheb demektir. Akşamları gurûba yakın güneşin, o sahili yıldızlara gark edişi vech-i tesmiyedir.

4 Türk lehçeleri Üsküdar lafzını "yolcu için kira bârgîri bulundurulan mahal, menzil yeri" olmak üzere tefsir ediyor.

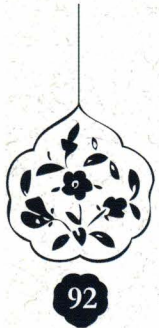
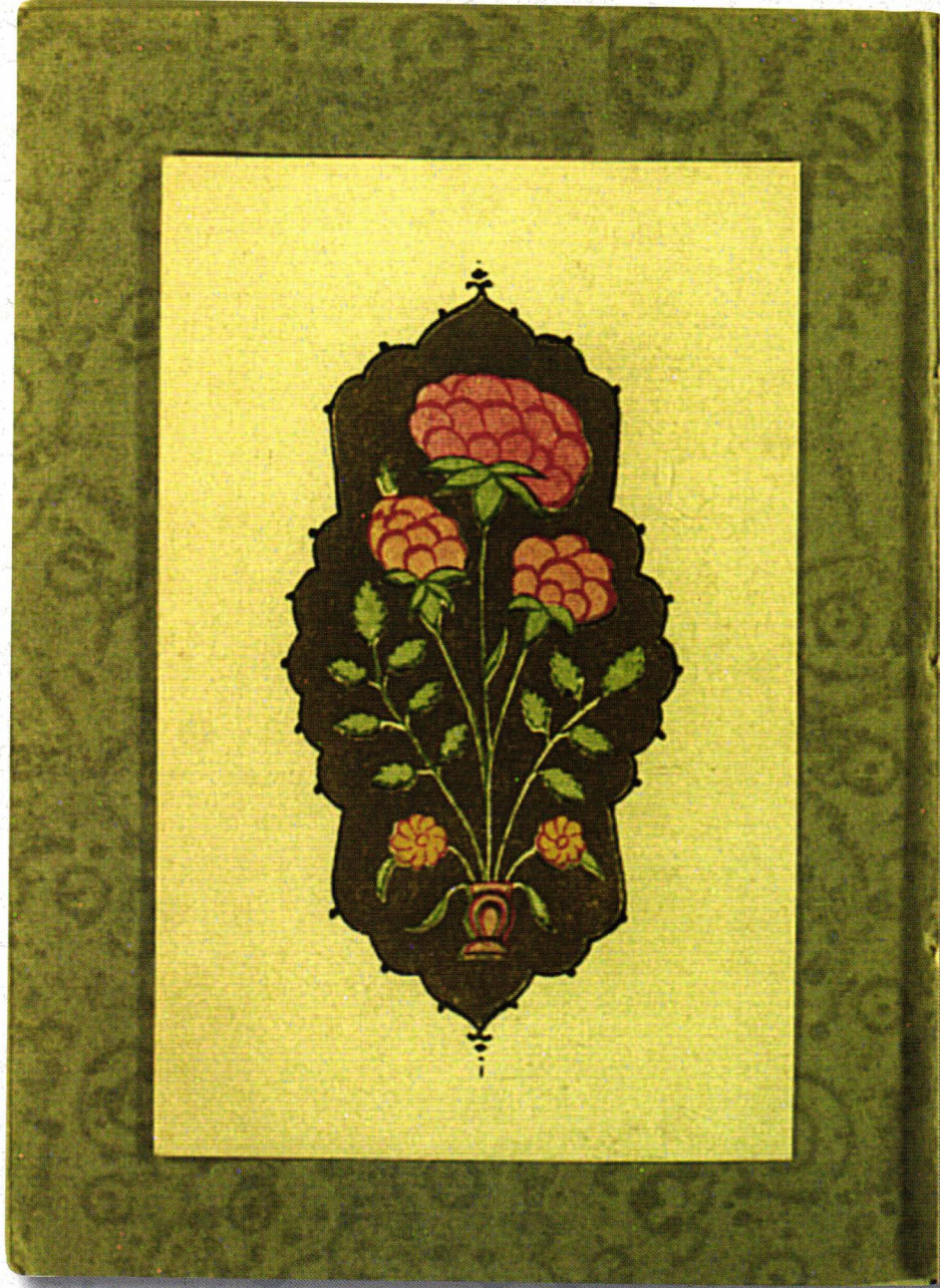
Mecmua-i Ebuzziyâ 16 Zilhicce 1329. N. 124. (31. sene)

5 Dr. Neclâ Erk
Kadıköy Yoğurtçu parkı karşısı
No: 46

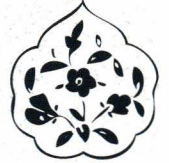
6 Üsküdar'da yaptığım sulu boya örneklerinden yollayacağım.

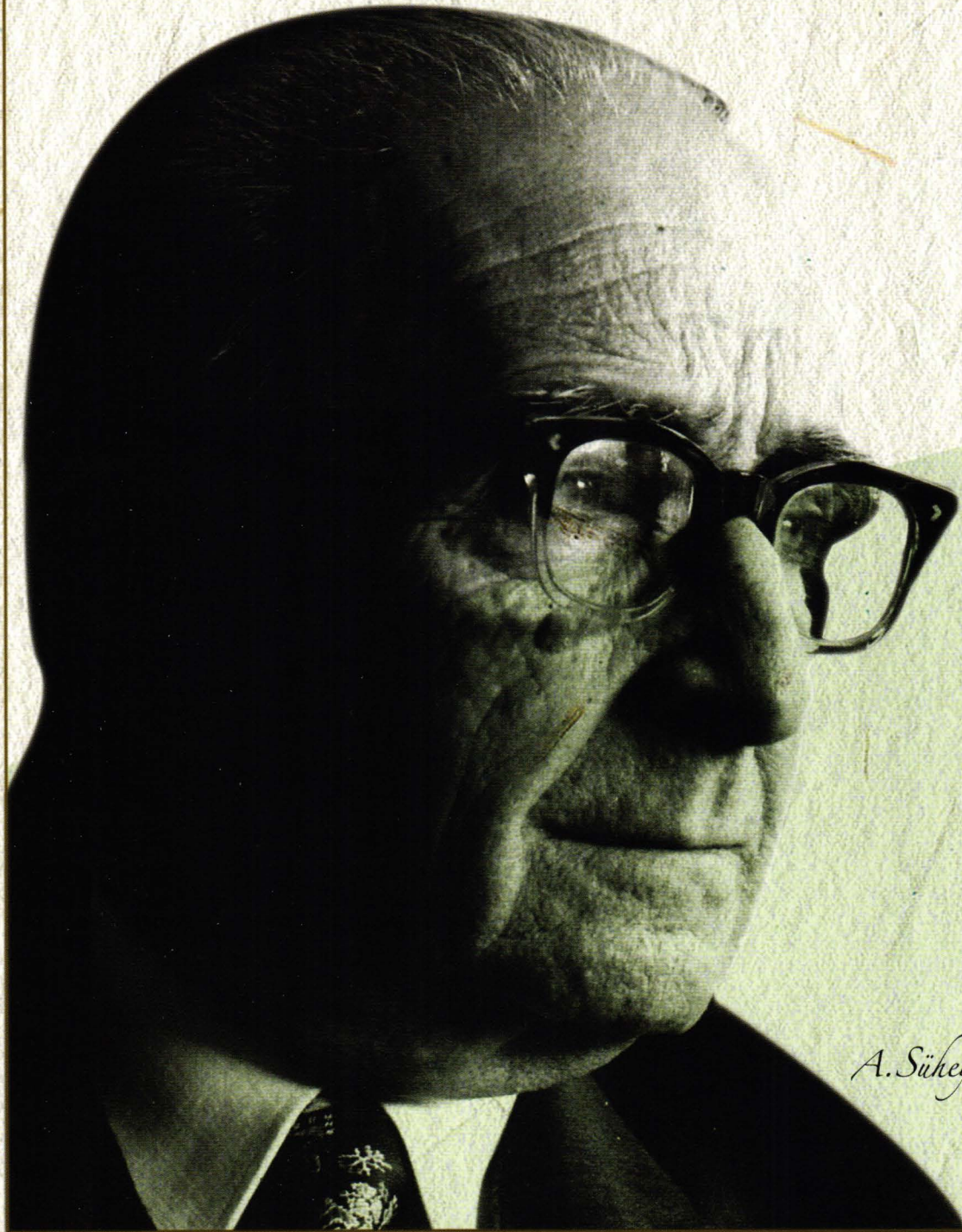

ÜSKÜDARNÂME

ÜSKÜDARNÂME

A. Süheyl Ünver

Fotoğraf: Mesut İLGİL

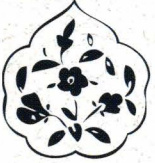
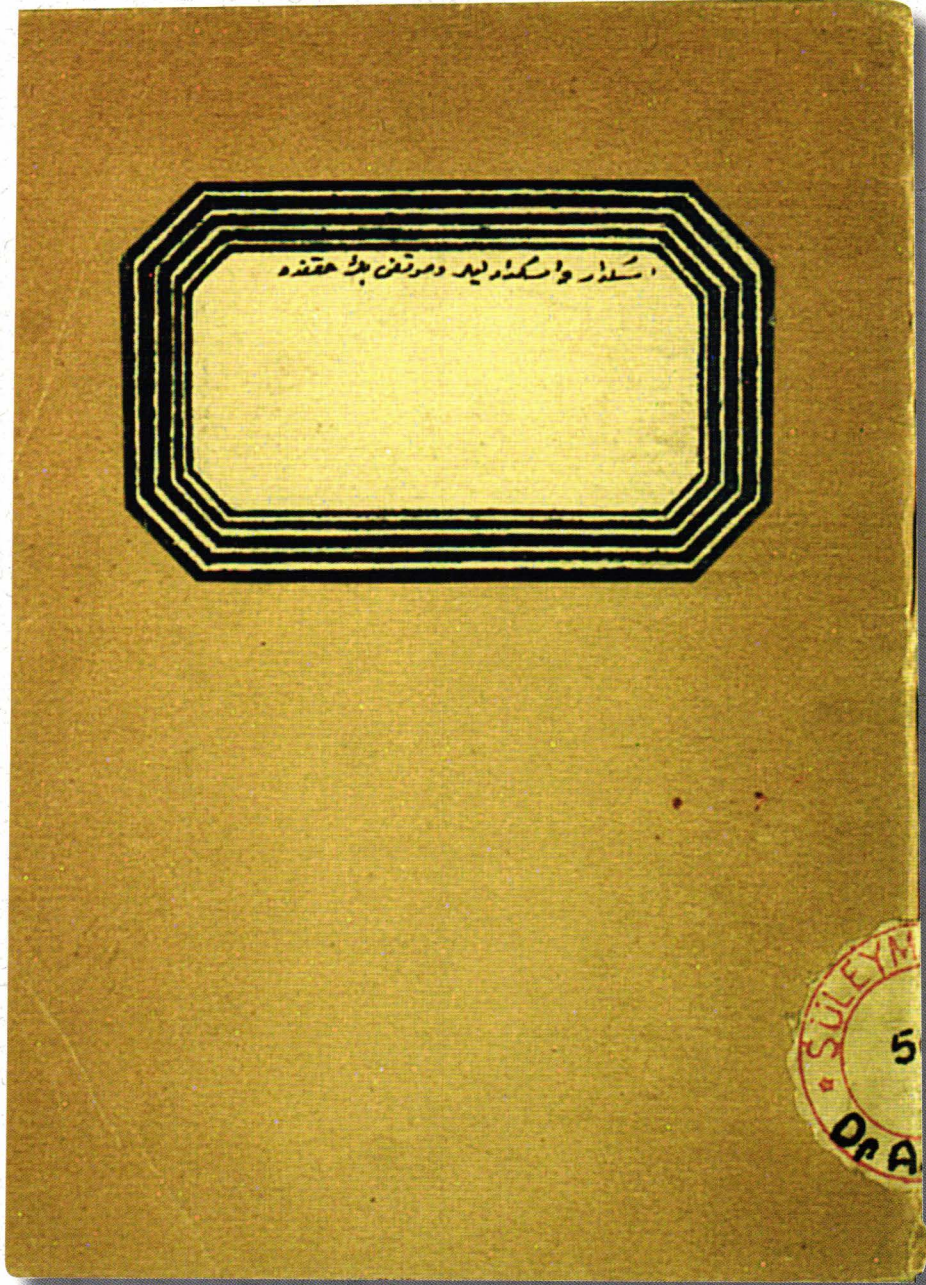
ÜSKÜDAR VE ÜSKÜDARLILAR VE
MURTAZA BEY
HAKKINDA

A. Süheyl Ünver

ÜSKÜDARNÂME

1 Sayın

Ord. Prof. Dr Süheyl Ünver

2 9 Şubat 1963 tarihinde

3 161 sayılı

161 $\overline{) 33}$
 $\underline{132}$ 4
 29

161 $\overline{) 5}$
 $\underline{156}$
 622
 $\underline{778}$

1963
 $\underline{778}$
 1185

510
 $\underline{+101}$
 611
 1963

4

5 622 1970 1292
 $\underline{161}$ $\underline{703}$ 1970
 783 1207

161 $\overline{) 30}$ 161 $\overline{) 5}$ 1970
 $\underline{11}$ 5 $\underline{156}$ 778
 $\underline{622}$ 1192
 $\underline{778}$

ÜSKÜDARNÂME

- 1 Sayın Ord. Prof. Dr. Süheyl Ünver
- 2 9 Ağustos 1963 davetiyesinden kestim.
- 3 H[icrî]161 Harûn Reşid'in Üsküdar'a vürûdu.
- 4 1 185 sene önce Üsküdar bizim.
1963'de.
- 5 H arûn Reşid Üsküdar'a 1970'e göre 1192
mîlâdî yılında gelmiştir.

1962 ده دهسا اوکجه با سئودنیغ اسکدر نامه اولدی . آیددار کاداره
 صید صید کیدم . فقط بره نوظ عدو ایسه مردم .
 1962 ده ده قاج دفعه رسام رضامه طوامیدک حقیقتیسه و وفاسی اوعنی نامرکیم
 کیتیم . بزایغ دفعه حرم اسکدر سنده . ناسا باا قاص سنه کیتیم . برکوره ده درایج متنی
 خونن نیت ادروقی با بر دک کتانه له قاسنه کیتیم . . بر صید دفعه ا مرفعی ده ا فنیغ
 در اظه ده ط اونه زیا تر نه بولوندم . سییه قشیه سی جاده سنده کی یغانه مایط اری
 ده سنده صول آیدنه . زیبا تر نظام اولان . بوندر بیغ جبه تقویجه . یارینده . آیدرک
 اسکدر نیتیم کیتیم .
 اسکدر حقیقه بر زونیزه بولیم عدو ایتیم . دیکه بیکیم . اوله سنه : اسکدر و تحسیر
 اولای کیتیم دیکیم کونیزه حرم . ادریم کیتیم زاندا . بیه لدرایه بیه کلام ویه رهسور قاپیلدی
 اسکدر ویه دونو کجه اولاسا تحسیر صله با شیتور . غایبا حقیقه واریم نیت
 طارما سینه حقیقه وار ایله بولنه . ایدرک ره ده صا و قده .
 19.I. 1963

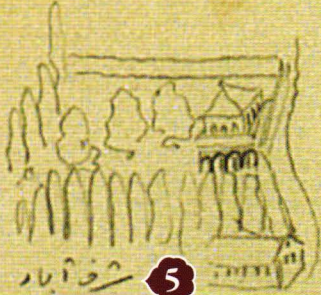
1

2

3

4 اسفایسا

اسکدر ویه نه رفانه آید دهسا صوره
 آریله هیسه سن ایدرک بایقویف اوکوزل

5

کفته با ایله بیه اسکدر

1 1962'de daha önce başladığım Üsküdarname doldu. Aylar var ki oradan sık sık geçtim, fakat bir yere not ilâve edemedim.

2 1962'de birkaç defa Ressâm Rıza Bey Hocamın hakikatsiz ve vefasız oğlu Nâsır Bey'e gittim. Birkaç defa Harem İskelesi'nde Paşa Baba Kahvesi'ne gittim. Bir kere de İbrahim Hakkı Konyalı'nın Oluklu Bayır'daki kütüphaneli katına gittim. Birçok defalar Murtaza Beyefendi'nin İmrahor'daki evinde ziyaretlerinde bulundum. Selimiye Kışlası Caddesi'ndeki yegâne mâlikâneleri de senenin son aylarında ziyaretgâhım oldu. Bunlar benim cep takvimimde yazılıdır. Ayrıca Üsküdar defterine geçirdim.

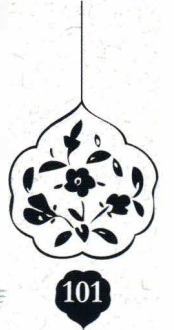
3 Üsküdar hakkında bir duygumu buraya ilâve etmeden geçemeyeceğim. O da şu: Üsküdar'a tahassürüm oraya gitmediğim günler çok. Oraya gittiğim zamanlarda "Ben buraya neye geldim?" diye bir hisse kapılıyorum. Üsküdar'dan dönünce orası[nın] tahassürü hemen başlıyor. Galiba hakikate varmanın tadı yerine hakikate varabilme yolunda ilerleme daha zevkli.

19.I.1963

4 **EŞREF PAŞA**
Üsküdar'dan ne zaman âb u havasın sorsam
Ayrılık Çeşmesin eyler bana tarif o güzel

5 **Ş**eref-âbâd
Kitâbü'l-Bahriye
Seydî Ali¹ Reis

1 Ed. Notu: Kitâbü'l-Bahriye'nin müellifi Pîrî Reis olmasına rağmen yazar, sehven Seydî Ali Reis yazmıştır.

ÜSKÜDARNÂME

1962 12 ربيع بر قف بک افندیه

1 - بر بنی سفیاد احمد شیخی عزیز محمد صلی الله علیه و آله خلیفان سید سنی یا سید شیخ کاشانی
 کلغور . قزیر محمد افندی یازده صاحب بر قزیر کاشانی با سنده استغاده ایبره بر بنی احمد
 آق اور زنده . کلغور . شیخی کور دیم آتده اینور . اولغ بینه بر نور . کند سنی

2 -

3 -

4 - زقده حاتی ایلم اسون ایله حور
 قوس سنده ده قدریمه میدانه بر اثر
 خاشق بولونم ساعته عرق کیر کیر
 فرغده استغاده ی ساعده ده

5 - اسکده : شریف بولور باز بیکر ، بر آق قوش فریاد بیکر ، دیر اده .

6 - شکر قی قوش آدرده مقاد ده حور
 حاجی دیم یازده اده حور سنی بر قزیر سنی وارده ، ققانه ادرکله
 کیمده ، دوتنه مانا خور آلی پر اسکور ادرده ، بحیره ناطری خور سنی

7 - ییکلری ، یازده کله ده پارده .
 و عداله سیم حور اتاسه باله دسله بدرشه ده مدجهته ایدر و حور
 ایدر سده . بر ادرده یازده کله ، مسکول حکومته وار ، به یازدهام .

8 - باسه کاتبه قیسه به کوشده آیاتنه قایان سنی اولورده ، اراد ایدر
 اقرابده بریمیک قوش سنی حقیقده ار حور بریه استابوله عسکرده یازده
 آیاتنه قایانده . کیمده کیمده ناطریه سوله دیور .
 قوشنه بقا سلطه رشا باسه باقیسی . و عداله حور سنده صحیح اولورده
 باسه ما یچیه حورده . سله یک ان لورک برسونه لی

9 - جلوس براسده . حورده سفاده رشا دک دفعه سنی . اولورده سینه
 بیقته آتاسنده و عداله سیم دوقور رشا دیکسکی ها حورده قولاقه
 برستی سوله رس . دوده ایچنی ما یچیه سوله رس . ادرده قوشنه بک سوله رس
 او صایب حورده کیمده . ادرده عداله ایچنه اولورده .

10 - ایچنی ما یچیه ناصحت بق صیاح حورده . اولورده کوشمه در خالده . خالده
 حورده بق باسه کاتبه ، لطفی سیماده بق باسه ما یچیه اولورده دیکس
 حورده قیسه ایدر . بر قی بق در باس حورده کاتبه اولورده .
 و عداله سیم شانه ای رشا حورده حورده . و رشا ایدر رس .
 باسه کاتبه قوشنه بق برکوره و عداله سیم رشا و رشا ایدر سنی

ÜSKÜDARNÂME

- 1 2.V.1962 – Ressam Murtaza Beyefendi’de
- 2 Birinci Sultan Ahmed, Şeyhi Aziz Mahmud Hüdâî Efendi Hazretleri Tekkesi yapılıncı küşâd resmine geliyor. Aziz Mahmud Efendi, Padişah’ı yokuşun alt başında istikbâlediyor. Birinci Ahmed at üzerinde gelmekte. Şeyhini görünce attan iniyor, onu bindiriyor. Kendisi rikâbında yürüyerek tekkeye geliyorlar.
- 3 Bursa’da Üftâde Hazretleri, Mahmud Hüdâî Efendi şeyhi. Aziz Mahmud’umuz da o zaman Bursa kadısı. Kibrini kırsın diye koca kadıya ciğer sattırılmış. Sonra “Her sabah abdest suyumu sen ısıracaksın.” demiş. Bir sabah Mahmud Efendi geç kalkmış. Ne yap-sın “Âh su!” demiş, ünlemiş su ısınmış. Üftâde Hazretleri “İki arslan bir posta yakışmaz. Artık yetiştin, git İstanbul’a irşâd et.” demiş.
Saat
- 4 Nakd-i hayâtı eyleme isrâf ile heder
Koy sen de kadrince meydana bir eser
Gafil bulunma saat-i ömrün geçer gider
Fırsattan istifâdeyi bilmek de bir hüner.
- 5 Eskiden “Teşrif buyurmaz mısınız, bir acı kahvemizi içmez mi-siniz?” derlerdi. Şekerli kahve evlerde mutâd değildi.
- 6 Hacı Vesîm Paşa’nın on çifte resmî bir filikası vardı. Makamına Honunla giderdi. Önünde metaforalı bir iskele vardı. Bahriye Nâzırı’nın forsunu çekerlerdi. Yaverleri de beraberdi.
- 7 Vahdeddin çok iltimas yapar ve Sultan Reşâd’a müracaat eder ve ısrar edermiş. Biraderim zamanı gibi değil. Mesûl hükû-met var. Ben yapamam. Baş kâtip Tahsin Bey görmüş, ayağı-na kapandığı olurmuş. Orada idik. Akrabamdan birinin koca-sı, çıkan Erzurum yerine İstanbul’da askerlik yapsın [diye] ayağı-na kapanır. “Tahsin’i gör, git Harbiye Nâzırı’na söyle.” diyor.
- 8 T evfik Bey, Sultan Reşâd Baş Mâbeyncisi. Vahdeddin cülûsunda saçak tutmak Baş Mabeynciye ait. Sarayın en büyük personeli. Cülûs me-rasimi. Sonra Sultan Reşâd’ın defn merasimi. Önce biat. Biat esnasında Vahdeddin, Doktor Reşâd Paşa’yı çağırarak kulağına bir şey söyledi. O da İkinci Mâbeynciye söyledi. O da T evfik Bey’e söyledi. O sapsarı kesil-di. Orada azletmiş oldu. İkinci Mâbeynci Nüzhet Bey saçak tuttu. O bir köşede kaldı. Halid Ziya Bey Baş Kâtip, Lütfî Simavî Bey Baş Mâbeynci olarak Bâb-ı Âlî tayin etti. Murtaza Bey de Bâb-ı Âlice kâtip oluyor.
- 9 Vahdeddin, hanedanı daima Sultan Hamid’e jurnal ederdi. Baş Kâtip T evfik Bey bir gün Vahdeddin’in jurnal ettiğini seneler
- 10 Evi, Doğancılar Caddesi, 64 Sinema karşısında. Pazar öğleden sonra.

1 ادکے دو مسعہ . دجید الیم وہ کید طوستہ . عقلمنہ دکوہ مقصدتانت
 روزین تیدتا لکنتہ

2 63 22-21 . سیم مع عامیہ مستفرد لکندہ . 8 کتہ اسکہ ارتنا بدنتہ کلہ پر
 دیکلک تانہ . حتمہ آکانت قود ولتا دستہ کلکون . بقالم نبردن آلا جفہ . یخ
 تشارتور بر غتہ کتیبہ در سجاہ س در .

3 25 ادہانہ 1963 ده غریاضتہ خانہ نے ارکون عہدات ایچہ کونج . 13 سہل
 وہ 20 بنی کونی حتمہ ایچہ . بو آزاد . سکتہ آردہ رسام و خط طررتقی بنا
 طور دنی زیارت ایچہ دم . اسکدور حوی سو دیکہ کیمہ اور اوسہ کیکہ روسی
 سورہ یہ کیم وہ آقام اوزون 7 نہ قرنا یادیم برسدہ 1917 . قلمتہ
 اوزنہ سیم تانت ایچہ دیو حورنہ او بیلک یرہ دین کتیرہ دیمیم وہ تعدیل
 خیرہ . قون ایچہ .

4 بوکیم کی ریلکیم یہ کی با کوزہ لہہ . حتمہ آتہاہ در خدسی جد انوکہ اولیم
 خیرم بدنت دیکہ ارتنا کتہ خیروی سئلک . لولابا لیلیہ ایچہ تقیبتہ لکی
 یہ کتیبہ تمیلا تیبہ . خطایہ خیلک . بوکوزہ کتیبہ یا رسم کتیبہ لکی یہ ای
 آکلانور . سورہ کل حتمہ لاناہ و حالہ در بار اوسہ اوزون اولیو کون
 آجہ بر صفتی . تانت کل صحت کتولہ و حکم حالہ . کتیبہ . .

5 27 شاط 1963
 شکر بارین ارکون کونندہ مرتضیٰ بک اخذ خیرترین برابردہ :

6 . العبد یدرہ و اللہ یقده

7 رتہ تیبہ کتیبہ کتیبہ
 کتیبہ کتیبہ کتیبہ
 کتیبہ کتیبہ کتیبہ
 کتیبہ کتیبہ کتیبہ

8 بر قطعی مرتضیٰ بک اخذ
 کتیبہ کتیبہ کتیبہ

9 صد ابرکوم یہ صفوتہ . مرتضیٰ بک و دہ خیر خانہ سرفندہ وید .
 بار اصابتی کونہ ہنی خستہ خانہ . خطہ ایچہ تاغریای مقنیہ ختہ در تمشکرت
 اوزولیم . بوکوزہ بہدہ در زیارت عابدینہ شقاہد اولیم . کوزہ ان واقفہ لکندہ
 کتیبہ ہنی تاغری ایچہ اولیم . بوکوزہ مسودیم . سیم مستفرد لولابا لیلیہ
 در خدسی تیز یولی بر حتمہ اولیم .

ÜSKÜDARNÂME

- 1 Önce duymuş. Vahdeddin de kin tutmuş. Aklınca o gün bîat esnasında rezil etmeye kalkmış.
- 2 1-22.II.[19]63
Gece maaile Müniflerle birlikte 8 kişi Üsküdar Tiyatrosu'na gelerek "Dilekçe" namında Çetin Altan'ın komedili dersine geldik. Bakalım ne ibret alacağız. Bence tiyatrolar birer halk eğitimi dershanesidir.
- 3 25 Ocak 1963'de Gurebâ Hastahanesi'ne üçüncü ameliyat için gittim. 13 Şubat'ta 20'nci günü çıkmış idim. Bu arada Üsküdar'da Hattât ve Ressâm Murtaza Bey torunumu ziyaret edemedim. Üsküdar'ı çok sevdiğimden gece oradan geçerken bir şey göremeyeceğim diye akşamüzeri 7 sene zarfında yaptığım resimlerle 1917'de tabiattan örneklerimi temâşâ ettim. Ve bu sûretle o mübarek yere def'-i tahassüre demeyim de ta'dil-i tahassüre gayret ettim.
- 4 Bu geceki Dilekçe piyesi pek güzeldi. Çetin Altan doğrusu cidden muvaffak olmuş. Ve bizim devlet dairelerindeki tezebzübü, tenbelliği, laubaliliği, iş taksizliğini, pek güzel temsil etmiş. Kırtasiyecilik, bugün git yarın gelciliği pek iyi anlatıyor. Yürekler sızlatan ve hâlâ devam eden idari olaylarımızın acı bir safhası. Teessürle hem güldük ve hem hâlimize acıdık.
- 5 27 Şubat 1963
Şeker Bayramı üçüncü gününde Murtaza Beyefendi Hazretlerini ziyaretimde:
- 6 "el-Abdü yüdebbiru vallahû yukaddiru"¹
- 7 Etmeye tedbire tevessülde tekâsül asla
Bekle tedbirin olur mazhar-ı tefvik-i Hudâ
Bize tedbir ve tevekkül gerektir her işte
Mahv u isbât eder ancak ânı takdîr-i Hudâ
- 8 (Bu kıtayı Murtaza Beyefendi tertip buyurmuşlardır.)
- 9 Hava bugün pek soğuktu. Murtaza Bey dün fakirhâneyi şereffendirdiler. Bayramın birinci günü de beni hastahânedeki zan ile ta Gurebâ-yı Müslimîn'e kadar da gitmişler. Pek üzüldüm. Bugün ben de ziyaret-i âlilerine şitâbân oldum. Gözleri rahatsız, lâkin kendilerini lehû'l-hamd iyi buldum. Bu cihetle mesrûrum. Selimiye semtinin yolları da yapılmış, doğrusu temiz yollu bir mahalle olmuş.

1 Ed. Notu: "Tebdir kuldân, takdir Allah'tandır." mânâsındadır.

ÜSKÜDARNÂME

- 1 2.IV.1963
Bugün hava iyi idi. Baharın ilk güzel günü idi. Bebek ve Gökmenler dönüşünden sonra Murtaza Beyefendi'yi Selimiye Caddesi'ndeki saâdethanelerinde ziyaretle müşerref oldum. Mübarek ellerinden öptüm, hayır dualarını aldım. Ve oradan buradan konuştuk. Lehû'l-hamd kendilerini iyi buldum.
- 2 1.VI.1963 – Cumartesi
Bugün enstitümüz faaldi. Kadın haklarını koruyan Cemiyet-i Nisvâniye'si ikinci kongresi İstanbul'da başlayacaktı. Nitekim 50'den fazla delege ve bizden mihmândârları programları mücibince enstitümüze geldiler. Fakat çok yorulmuşlardı. Saat 11:30-12:00'de Fransız Sefârethânesi'nde bulunacaklarmış, oturmadık. Sergimizi de dolaşamadılar. Neşriyatımızdan verdik, ikramlarda bulunduk, gittiler, şaşırdık.
- 3 Ben Bebek'e Esad Bey dostumuza gittim. Bir hafta Anadolu'da dolaşmışlar, yeni gelmişler. 3 vapuruyla Üsküdar'a geçtim. Midhat Paşa Kız Enstitüsü merasimine bizimkiler gidemediğinden ben de yalnız varmak istemedim. Üsküdar İskelesi civarında yeni yapacağım mevzular üzerine dolaştım. Oradan Murtaza Bey'i ziyarete gittim. Bir müddet sohbet ettik. Oradan erkence eve döndüm.
- 4 Nisan'da hava müsait olmadı. Üsküdar'a geçemedim. Mayıs'ta Roma seyahatim hasebiyle bulunmadığımdan Üsküdar'a geçemedim. Ancak bugün o mübarek yerden geçtim. Göreceğim gelmiş. O mübarek Kâbe'mden geçmek bile bende hac zevkini husûle getirdi.
- 5 5.VI.1963 – Çarşamba
5:35 vapuruyla Üsküdar'a geçerek Üsküdar'da Yeni Camii'nin Gülnûş Emetullah Vâlide Sultan açık türbesini ve Mihrimâh Sultan Camii'nin yalnız kurşun kalemlerle resimlerini çizdim. Hava serindi. Yeleğimi enstitüde unutmuşum. Fakat üşümedim. Ressâm Ali Rıza Bey Hocama Fâtihalar okuyarak eve döndüm. İki resmi bir buçuk saatte çizdim.
- 6 Senelerden beri Ressâm Rıza Bey Üstadımla birlikte çalıştığımız 1915-1930 seneleri arasını hesaba katmazsak son 10 senede Üsküdar'da sayısını yazamayacağım derecede pek çok suluboya resim yaptım. Geçenlerde şunu düşündüm: Acaba Üsküdar'da yapacağım mevzular bitti mi? Bir hesap ettim, yaptıklarımı biliyorum, yapamadıklarımı daha çok buldum. Kanaatim şu: Birçok yerlerde resim mevzuu bulunabilir, fakat Üsküdar bitmez elhamdülillâh.
- 7 10.VI.1962 - Pazartesi
Saat 4:20 vapuruyla Uğur refakatinde Üsküdar'a geçtik. Uğur ve arkadaşı beni iskelede beklediler. Önce Yeni Vâlide Türbesi'ni çizdim ve boyadım. Sonra Mihrimâh Sultan Camii'nin resmini boyadım. Her ikisi de bitmedi lâkin epey ilerledi. Bu sene Üsküdar'da bu iki resimle işe başladım. Mübarek Üsküdar'ı ve insanlarını bugün pek sevdim ve beğendim. Haricden gelenler Üsküdar'ı bozmakla meşgul. Fakat halkının yerli olanlarının kibarlıklarına bugün bir defeye daha şahit oldum. Üsküdarlılar bu kibarları ve kibarlıkları ve tabiatlarıyla bahtiyar olsunlar.

1 Ed. Notu: Bu defter, 1963 yılına ait olduğuna göre bu tarih de 1963 olmalıdır.

ÜSKÜDARNÂME

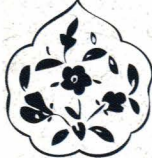
1963 VI. 11. نه 4.20 دالوړېم اسلحه كېسې كېم دالوړېم د وروستا
سلطانك دسورې بڼېدې. كېسې كېم دالوړېم د وروستا د وروستا
د الاسف رسا د خا كېسې د وروستا د وروستا د وروستا
كلمه د وروستا د وروستا د وروستا د وروستا د وروستا
پرسې د وروستا د وروستا د وروستا د وروستا د وروستا
د وروستا د وروستا د وروستا د وروستا د وروستا

د وروستا د وروستا د وروستا د وروستا د وروستا
د وروستا د وروستا د وروستا د وروستا د وروستا
د وروستا د وروستا د وروستا د وروستا د وروستا
د وروستا د وروستا د وروستا د وروستا د وروستا
د وروستا د وروستا د وروستا د وروستا د وروستا
د وروستا د وروستا د وروستا د وروستا د وروستا

1963 VI. 15 خېدريش
كوز نه د وروستا د وروستا د وروستا د وروستا د وروستا
د وروستا د وروستا د وروستا د وروستا د وروستا
د وروستا د وروستا د وروستا د وروستا د وروستا
د وروستا د وروستا د وروستا د وروستا د وروستا
د وروستا د وروستا د وروستا د وروستا د وروستا

د وروستا د وروستا د وروستا د وروستا د وروستا
د وروستا د وروستا د وروستا د وروستا د وروستا
د وروستا د وروستا د وروستا د وروستا د وروستا
د وروستا د وروستا د وروستا د وروستا د وروستا
د وروستا د وروستا د وروستا د وروستا د وروستا
د وروستا د وروستا د وروستا د وروستا د وروستا

د وروستا د وروستا د وروستا د وروستا د وروستا
د وروستا د وروستا د وروستا د وروستا د وروستا
د وروستا د وروستا د وروستا د وروستا د وروستا
د وروستا د وروستا د وروستا د وروستا د وروستا
د وروستا د وروستا د وروستا د وروستا د وروستا
د وروستا د وروستا د وروستا د وروستا د وروستا

1 . 11.VI.1963
Yine 4:20 vapuruyla Üsküdar'a geçip Yeni Vâlide'nin ve Mihrimâh Sultan'ın resimlerini bitirdim. Her ikisi de iki saat vaktimi aldı. Oradan pek sevdiğim lâkin maalesef Ressâm Rıza Bey'siz ve Doktor Hikmet Bey'siz Üsküdar'dan geçerek lâne-i fakîrhânemize geldim. Bu resimleri yaparken halkımızın söylenmeleri:

2 Birisi arkamda bir iskemleye oturup kokulu ayağını dizinin üstünden kokuttu durdu.

Bir zavallı yanındaki arkadaşına benim için "Allah akıllar versin." dedi.

Bir motorsikletli yanımdan marifet imiş gibi hızla geçerek boya kutumu tozlara gark etti.

Birkaç kişi mevzuumu kapatacak şekilde önümde durdu. Birisine elimle işaret ettim, anlamadı.

Yanımda bir genç ihtarda bulundu "Niye çekilecekmışim?" dedi.

O gitti bir arabalı simitçi geldi. Belki sekiz-on defa önümü ileri-geri giderek işgal etti. İhtar edenlere "Yahu biz ekmek parası kazanmayalım mı?" diye laf etti.

Birisi resme baktı "Nereyi yapıyorsun?" diye sordu.

Bir aptal da suluboya kullandığım halde "Yağlı boya mı kullanıyorsun?" dedi.

İçimden hepsine "İnallâhe mea's-sâbirin, sabır Ya Rabbi."1 dedim.

Daha pek çok. Fakat bu sürü bakıyesinin hiçbirisi Üsküdarlı değildi.

3 5.VI.1963 – Cumartesi

Göztepe'de "Allah'ın bir adına sahibim" diyen Kemal Bey'le Toptaşı Cezaevi'ne geldik. Maksadım eski meb'üslardan ve Yassıada mahkûmlarından Doktor Burhaneddin Onat'ı ziyaret etmekte. Oğlu İbrahim'in kullandığı arabalarıyla Üsküdar'da Toptaşı'na geldik. Kolaylıkla kapıdan verilen bir kartla içeri girdik. Ufak bir bahçe. Masalar ve üzerlerinde şemsiyeleri var. Kapıda bizi Kemal Bey'in kardeşi Osman Kavrakoğlu karşıladı. "Geçmiş olsun." dedik. Orada karşıda oturan Celal Yardımcı ile selamlaştık. Mükerrer Sarol da ötede oturuyor yanındaki herhalde kızı olacak. Burhaneddin Bey'i sordum. "Daha inmedi, yukarıda." dediler. Biraz Celal Yardımcı yanına gittim. Oturdum, "Geçmiş olsun." dedim. Yanında Kemal Bey'in hemşiresi ile konuşuyordu. Biraz da Mükerrer Sarol yanına gittim. Bana bir kahve ısmarladılar. Gelinceye kadar görüştük. Ona da "Geçmiş olsun." dedim. Karşıda Hayreddin Erkmen ve yanında bir zat daha geçerken onların da ellerini sıktım. Hayreddin Erkmen hasta imiş "Hastahâneye gidecek." dediler. Hepsini kapıdan uğurladı. İleride bir-iki mahkûmun kim olduğunu sordum, söylediler. Zira 10 sene müddetle iktidarda oldukları halde kendilerini tanıımıyordum.

4 Sonra Burhaneddin Onat geldi, öpüştük. Kahve de geldi. Celal Yardımcı masasında içtik ve Burhan Bey'le görüştük. Birbirimize izhâr-ı muhabbet ettik. Vicdânen Burhaneddin Onat'ı çok müsterih ve hâlden memnûn gördüm. "Her sabah Allah'a şükrederek kalkarım." dedi. Vicdan huzuru içinde idi. Oldukça neşeli ve epey toplu gördüm. Benden Üsküdar'a ait bir suluboya resim istedi.

5 Celal Yardımcı'nın üzerinde herkesi yüksekte gören hâline biraz da ceza görmeyenlere iğbirarı varmış gibi hâli dikkat nazarımdan kaçmadı. Ama benimle mülayim ve uysal

1 Ed. Notu: "Şüphe yok ki Allah, sabredenlerle beraberdir." Bakara 2/153.

- 1 **G**örüştü. Haluk Şaman'ın elinden sıktım. Pederi Bursalı Mehmed Tahir Bey'e ait hatıralarım olduğunu söyledim. Utanır gibi bir hâl sezdim.
- 2 **N**edim Erkmen'i anlayamadım. Yanında Hayreddin... Siyatiği varmış. Kalkamadığından özür diledi. Ve biraz sonra hastahâneye götürdüler. Refik Koraltan gut hastalığından Cerrahpaşa'ya yatırılmış.
- 3 **B**ugün cumartesi ve çarşamba ziyaret günleri. Bi't-tabi' hepsi hazırlanmış durumda idiler. Birçok zevâtın ziyaretlerini bekler bir durumda olduğunu hissettim. Sonra içlerinden birisine gelenler, hâliyle diğerlerine de "Merhaba" diyorlar. Bugün başı en çok kalabalık olanlar arasında birinciliği ve sonunculuğu Osman Kavrakoğlu teşkil ediyordu. Kapiya kadar beni Burhaneddin Onat, Osman Kavrakoğlu ve Kemal Bey'le teşyi' ettiler. Bana verilen fişi, kapıcıya tevdi' ettim, çıktım. Kimse bize bir şey sormadı, "Sen kimsin?" demedi ve içeride kontrol de yoktu.
- 4 **O**nlardan öğrendiğime göre herkes günde birer gazete alıyor ve birbirlerine okuyarak devrediyorlarmış. İsimlerini saydılar hep muhâlif gazeteler, muvâfıkları okumadıklarını öğrendim. Cezaevinden müşteki hissetmedim. İçinde mütevekkil olanlar var. Burhaneddin Onat ve Haluk Şaman gibi. İçinde protokolü olan gülmeyen Celal Yardımcı, şeytânî iç kuvvetleri faaliyette Sarol. Diğerleri ile o kadar temasım olmadı. Haklarında bir intiba elde edemedim. Oradan çıkınca vasıta olmadığından yürüyerek hiç bilmediğim sokaklardan yürüyerek iskeleye geldim. Oradan Beşiktaş'a ve dolmuşla Bebek'e gittim. Bebek'de hayırperverlerden Mühendis Ragıb Bey'in rahatsızlığına üzüldüm. Esad Bey de iyi yorumda bulunmadı. Müteessir oldum.
- 5 **D**önüşte Bebek'den 3'de kalkan vapurla Üsküdar'a 4:10'da geldim. Hava pek sıcaktı. Geçen haftaki iki resim de beni pek yordu. Bugün çalışmak istemeyerek doğru eve geldim. Maamafih Üsküdar'da resmi yapılacak yerleri de geçerken kısmen tesbit ettim.
- 6 **6** Temmuz 1963 - Cumartesi
Rumeli Hisarı'nda bir resim yaptıktan, Bebek'de Esad Bey'de öğleyin buluştuktan sonra Üsküdar'a Feyhaman Bey'i Anadolu Hisarı'nda ziyaretten dönüşte ve Mihrimâh Sultan Camii mihrâbı tarafında bulunan ilk mektebin 23.IV.1956'da çizdiğim resmi boyadıktan sonra Selimiye Kışlası Caddesi 35/1'de[ki] evine gittim. Kendisi pek üzgündü. Damı olmadığından bütün kış akan evinin üstüne ayrıca kat yapamayacağından bir limonluk inşasına yandaki komşusunun şikâyeti yüzünden polis müdahale etmiş. Polis, üstadı epey üzmüş "Yaptığınızı yıkın." demiş. Ama bir taraftan böyle müdahalelerin iç yüzünü bilen bir pişkin adam olduğundan inşaat devam ediyordu. Ben kendilerini haklı bir sûrette teselli ettim. Üstad Feridun Nafiz Bey'den bazı emirleri muhtevî olarak gelen mektuplarını okudum ve notlar aldım. Pek sevdiğim ve lâkin ihmalin ve eski sakinlerinden uzak kalmanın neşesizliği içindeki Üsküdar'dan Kaçıköyü'ne varıp oradan eve geldim.
- 7 **Ü**ç gün önce de Necmeddin Efendi'nin Koşuyolu'ndaki evinden görülen Karaca Ahmed'i ikiye bölerek geçen yolun Karayolları kültürsüz mühendislerine beddualar ettim. Zira burasını

ÜSKÜDARNÂME

- 1 **P**ek berbad bir halde bıraktılar. Bugün aynı bedduaları tekrar ettim. Zira meşhur Saraçlar Kahvesi'nin üzerinden geçen yol hem hâlâ mezbele hem de o çeşme, kitâbe ve ayna taşlarıyla buldozerlerin taşıdığı molozların 4 metre dibinde kaldı. Necmeddin Efendi ve torunuyla beyhûde aradık. Yerini bile bulamadık. Şu memleketimizin tarihini dün eden definci geçinen yarı münevverlere ne belalar okumalı bilmem. Amma iş işten geçtikten sonra ne fâide.
- 2 **20 Temmuz 1963 – Cumartesi**
ZBebek'e gidiyorum. 6-20 arasında Üsküdar'dan bir defa daha geçtim. Sadece geçtim. Fakat bugün Harmanlık'da Zeynep ve Kâmil durağında inerek yıktırılan Divitçiler Çeşmesi ve Tekkesi haziresinde medfün Bursalı ünlü hekimimiz Ali Münşi Efendi'nin kabrini ziyaret ettim. Kabri yanı açılmış. Ön taşı düşmek tehlikesinde orası bir harâbezar. Karşısında hastahâne bahçesini genişleteceğiz diye kahrolasıcılar Himmetzâde Dergâhı haziresini yok ettiler. Güya Karaca Ahmed Hazretleri civarına naklolunacaktı, ne gezer. Ne ise orada Nihad isminde bir kişiyi ikaz ile buraya mukayyed olmasını diledim. Oradan Kör Bakkal'dan aşağı indim.
- 3 **D**ebbâğlar Mahallesi'nde Balcı Baba'nın halk tarafından gecekonduvâri tamir ettikleri türbesi önünden geçtim. Debbâğlar Mahallesi'nde Debbâğlar Camii (Dört Duvar) ve yanında mecazib-i kirâmdan Salih Baba'ya Fâtihalar. Oradan Ahmediye sağından indim Ahmediye Meydanı'na. Hazreti Nasûhî ve (.....) Aziz Mahmudlara ta'zimler. Oradan geldim Yeni Camii karşısında Sinan yapısı hamama. İlk defa içine girdim. Sahibi Gümülcine civarından Mehmed Gündoğan ve yanında mimarı ve diğer bir tanıdıkla dolaştık. Bu anlayıştan dolayı ve güzel tamirden yeni sahibini tebrik ederim. "Buraya bir havuz ve bir sebil lazım." dedim. İçi çarşı oluyor. Dış tamir ve iç tamir çok yerinde. Sahibi cidden anlayışlı bir zat.
- 4 **O**radan Üsküdar'ın artık çok taraflarında ahşap inşaat yüzünden perişan bir durumda. Gecekonduvâri kötü binalar her tarafı almış. Fakir semtler. Doğru. Fakat bu kadar kötü de evlere nasıl müsaade olunuyor.
- 5 **Ü**sküdar'ın yavaş yavaş eski ve pitoresk hüviyeti siliniyor. Nerede eski Üsküdar. Ona bugünkü ziyaretim, ara sokaklarda el-vedâ demek lazım geldiğini hatırlattı. Ne yazık, ne yazık.
- 6 **G**önül ister ki Üsküdar'da oturanlar Mimar Koca Sinan hamamına sahip olanların görüş ve anlayışında olsalar. Hiçbir kimsenin berbad binalarla buldukları yerleri perişan etmelerine müsaade etmemeli.
- 7 **D**ebbâğlar Mahallesi'ne giderken Devran Sokak'ında Hüsnü Dede kabrini gördüm. Perişan bir halde çevirmişler. Karşısında Darussaâde Ağası Mehmed Ağâ'nın 995 tarihli çeşmesi hâlâ akmakta.
- 8 **D**ebbâğlar Camii karşısında eski ve pek ucuz evlerden direk altları basit oymaları bugün[e] örnek olacak bir güzellikte idi.

- 1 **B**ebek'den 3:10 vapuruyla Üsküdar'a 4:10'da vardım. Vapurda defterime boyuna yazmacasına, düşünmecesine. Oradan dolmuşla Selimiye'ye Murtaza Bey'e geldim. Hava müdhiş sıcaktı. Yarım saatten fazla huzurlarında kaldım. Teras üzüntülerinin bertaraf olduğuna sevindim. Kemal Bey de orada idi. Güzel sohbetler oldu. Saat beşte huzurlarından ayrıldım.
- 2 **2** Temmuz 1963 – Pazartesi
Tunusbağı tarafında Karaca Ahmed Mezarlığı duvarlarını pembeye boyamışlar diye duydum. Başka beyaz, sarımtırak, samânî renkler dururken pembeye boyanması hususunu durdurmasını Kaymakam Münir Bey'e rica ettim ve söyledim. 28.VII.'de oradan geçerken gördüm ki epey boyandıktan sonra durdurulmuş.
- 3 **6**.VIII.1963 – Salı
Öğle üzeri evden çıktım. Dolmuşla Zeynep ve Kâmil Hastahanesi'ne geldim. Başhekim Fahri Atabey'i görerek karşısındaki Hekim Ali Münşi Efendi kabrini söyledim. Bugün herhalde sıkkin idi. Ters konuşma yoluna gitti. "Ben ölüleri düşünmüyor, doğuracaklara kolaylık ve yer arıyorum. Hoca sen ne diyorsun!" diye âdeta çıkıştı. Ben de şöyle söyledim:
- 4 **H**astahaneyi genişletmek için istimlâklar yaptınız. Güzel komşunuz Himmetzâde Panteonu'nu muhafaza edin, dedim. "Olmaz onu Karaca Ahmed'e, Mezarlıklar Müdürlüğü nakledecek." dediniz. Birkaç defa sordum "Aynen nakledildi." dediniz. "Şimdi nerede?" diye sordum. "Bilmem ben ölülerle alakadar değilim." dediniz. Ama bu muhîtin ve dolayısıyla memleketimizin tarihini öldürmeye hakkınız yok.
- 5 **S**onra Hekim Bursalı Ali Münşi Efendi 1146'dan beri 230 senedir karşınızda muhafaza edilmiş. Bugün perişan durumda. Baş taşı düşecek, onunla alakadar olun. Bunlarla yalnız ben mükellef değilim. Biz hekimler kendi şubelerimizin tıp tarihini bilmeyiz. Sonra bu zat ilk defa bizde Latinceyi öğrenip kına kına ve ipeka üzerine müstakil eserler ve bir büyük tıp (....) yazan âlim, fâzıl ve Garb'da meşhur bir hekimimiz. Onu muhafaza, hepimizin vicdan ve namusumuzun borcudur." dedim. Duraladı. "Haydi gidelim, göstereyim." dedim. "Muavinim gitsin." dedi. Ben de daha asi bir duruma düşürmemek için sustum. "Peki" dedim. Ona giderayak şunu ilave ettim:
- 6 **B**unları tahrip ve muhafaza etmeme yoluna sülûk edersek bu yüzden ve bunun vebalinden başımıza gelmedik kalmaz. Çektiklerimiz hep böyle hareketlerimizden." dedim. Yani onun bir sene Yassıada'da tutuklu olan[olarak] sürüklenmesinin Himmet Dede'nin sitesini mahvetmesi cezası olduğunu anlatmak istedim. Daha da başına gelecekler olduğunu işrâb ettim ve ayrıldım.

ÜSKÜDARNÂME

- 1 ‘Doktor Tefrik Gören) Muavin Bey’e durumu mahallinde gösterdim. Müteessir oldu. Yapılacakları söyledim. “Baş taş düşecek, tahkim ettirin ve kitâbe-ye bir tel örgü geçirin.” “Peki.” dedi. Birbirimize sevgi ile ayrıldık. Beraber resmini aldım. Oradan Harmanlık tarafındaki kapıdan Karaca Ahmed’e girdim. Şehitlik Namazgâhı’na kadar yürüdüm. Kapıda rik’a ile Şair Üsküdarlı Tal’at Bey merhûmun şehitlere kitâbesini gördüm. Rik’a ile yazılmış, kapının sağına konmuş.
- 2 Sultan Reşâd’ın 1326 tarihli tuğralı harap ve askerlerin Umûmi Harb’de yaptıkları Syalancıktan yıkılmak üzere kapalı mescidi gördüm. Karşısında bir gasil yeri yapmışlar. Yanında bir açık namazgâh. Mihrâb yazıları Hattât Hakkı Bey Üstadımızın. Allah, Muhammed, Besmele ve mihrâbiye yazısı. 1334 tarihli imzası. İmzasını teber-rüken yazdım. Besmele enfes.
- 3 Ocivarda Hattât Macid Bey taşını aradım, bulamadım. Demek çocukları yaptır-mamış. Fâtiha okudum.
- 4 Oradan iç yoldan Duvar Dibi’ne giden yola düzöldüm. Bir de ne göreyim. Bizim Rahmetli Mekteb Müdürü Baha Ersen ve haremi haziresi. Ve kerimesi Meliha Tanla taşı. Refiki Vehib Tanla mükemmel yaptırmış. Bir de Tanlalar diye bir çeş-me yaptırmış ve su getirmiş. İkisi de mermerden mükemmel ve pahalı hazireler. Hareminin yazısını Baha Bey kendi yazmış. Ama güzel bir istif ve celi sülüs değil.
- 5 İleri taraflarda Ressâm Ali Rıza Bey Hocamın mezarını aradım, bulamadım. Zira İhayırsız ve başına bu yüzden gelmedik kalmayan oğlunun ihmaline eseffer ettim. Aynı zamanda bu zat benden bile bucak bucak babasının resimlerini saklar, güçlükle faydalandığımı söylemeliyiz. Babasına sanki düşman imiş onları bir sandıkta hapset-miş. Vakiâ bana 5-6 defterini verdi fakat çok eziyet etti. Rıza Bey Üstadımın Üsküdar ve İstanbul’a ait mükemmel resimlerini Maârif Vekâleti’ne satın alınmasında bu aile-ye ben 80.000 liralık bir menfaât sağladım. Mahdûm Bey bu sayede iflastan kurtul-du. Öyle olduğu halde babasına ve hatıralarına vefasız. Onları heba etmek vefakârlık değil. Hele kabrini yaptırmamış. Ben ona karşı dargınım artık gitmiyorum.
- 6 Karaca Ahmed’den çıkınca Harem İskelesi’ne Paşa Baba Kahvesi’ne indim. Orada Acar’a rastladım. Defterdâr Camii’nin resmini yapıyorum.

ÜSKÜDARNÂME

- 1 **D**enizi buradan dolduruyorlar, Selimiye'nin önünü yıkarak. Epey ilerlemişler. Harem İskeleyi kaybolmuş. Boyuna hummalı şekilde toprak döküyorlardı.
- 2 **B**ir ara Acar ile Murtaza Beyefendi'nin teşriflerini rica ettik, buyurdular. Bir saat kadar konuştuk. Sonra birlikte Selimiye'ye çıktık. Arzı-ı veda ile eve döndüm. Eve geldiğimde saat 8:30'du. Hava kararıyordu. Bizimkiler de Bostancı'ya Çamlık'a gidip denize girdiler.
- 3 **2**⁵ Ağustos 1963 – Pazar
Ressâm Ahmed, Müzehherciğim ve Kızım Gülbün ile bu sıcak mevsimin en sıcak ve en esintili gününde sahilde (Üsküdar'da) Genç Hacı Baba Kahvesi'ne geldik, oturduk. Biraz Hacı Baba ile görüştük. Sonra fındık, mısır, dondurma, çay ve saire ile masamızı da memnûn ettik. Ve geç vakit döndük.
- 4 **3**¹ Ağustos 1963 – Cumartesi
Sabahleyin Tahsin Öz Bey telefon etti. "Çok rahatsızım gelebilir misiniz?" dedi. Ben de "Peki." dedim. Öğleden sonrası için mutabık kaldık.
- 5 **B**u cihetle önce Üsküdar'a ve oradan Beşiktaş yoluyla Bebek'e Esad Bey'e gideyim dedim. Fakat bundan 43 sene önce Üsküdar'da Aziz Mahmud Hüdâi Efendi Hankâhı Kütüphanesi'ne Bursalı Tahir Bey merhûmun davetiyle tezhipli Kur'an-ı Kerimler görmeye gitmişim. O zaman İzzî Bedreddin Efendi hazîresi resmini çizmiş, kara kalemle bu resmi boyamamışım. Ondan bir tane daha çizerek boyayayım dedim. Buldum, fakat yanına berbad bir duvar çevirmişler. Güya akşamları kapayacaklardı, kapamamışlar ve kapanmaz da.
- 6 **Z**ira orasını oda oda ona buna vermişler. Mahfel-i hümayûnu ikinci imam işgal Zetmiş. Bizim orada Türbedâr Mustafa "Bu ahşap yerin odalarında yemek pişiriyorlar. Allah ateşten muhafaza buyursun, her taraf ahşap." dedi.
- 7 **K**ütüphane binası kârgir, ne zarif. İçinde de biri var. Aziz Mahmud Efendi hazîre-i muallâsı yanında bir çatı altında yatanları açmışlar. Çimentodan gayet kötü mezarlar yapmışlar. Çoğunun isimleri malûm değil. "Hanımefendi Hazretleri, Beyefendi Hazretleri" diyemeyiz. Berbat kitabeler koymuşlar. Onları görünce kendimden, zevkimizden, Türklüğümüzden, hatta Müslümanlığımızdan utandım. Merdivenlerin orası mâil olduğundan çimentolamışlar. Berbad bir halde, muntazam fakat çirkin ve ayıp.
- 8 **M**ahmud Hüdâi Hazretlerine teveccüh yüksekten olabiliyor. Ona da utandım. Ta aşağı inmek mecburiyetini hissettim. Üsküdar'ın bu tarafı da diğer tarafları gibi fakir. Ne yapsalar fakir ve hatta bakımsız. Dinî binalara halk tamiri de fena. Keşke Mahmud Hüdâi Hazretleri Âsitânesi eski hâlde kalsaydı. Hiç olmazsa

9 VIII 1963
Cumartesi
Üsküdar Kaymakamı M. Güneş'in Paris'teki başarılı staj devresinden dönüşü münasebetiyle Türk Yüksek Tahsil Gençliğinin Üsküdarlı temsilcileri olarak 9 Ağustos 1963 Cumartesi günü saat 18'de Hacibaba salonunda tertip ettiğimiz kokteyle onur göstermenizi rica ederim.

Sayın Davetli

Üsküdar Kaymakamı Münir Güneş'in Paris'teki başarılı staj devresinden dönüşü münasebetiyle Türk Yüksek Tahsil Gençliğinin Üsküdarlı temsilcileri olarak 9 Ağustos 1963 Cumartesi günü saat 18'de Hacibaba salonunda tertip ettiğimiz Kokteyle onur göstermenizi rica ederim.

ÜSKÜDAR YÜKSEK ÖĞRENİM
ve ÖĞRENCİ DERNEĞİ BAŞKANI

1 9.VIII.1963 – Cuma

İşte yandaki davetiye mücibince Eminönü'nden 5:45 vapuruyla Üsküdar'a geçtim. Hacı Baba deniz kenarı kahvesinde Üsküdar Kaymakamı Münir Bey, Üsküdar ileri gelenleri, belediye reisi muavinlerinden bir zat ile bir masada buluştuk. Bu açık deniz kenarı kahvehanesi sahibi Necmeddin Bey'le tanıştım. Bu kahvenin rengârenkliğinden şikâyet ettim. Hüsn telakki etti. "Gelecek sene tek renk yapacağım." dedi. Bu anlayışını beğendim. "Daima ikaz ve nasihatlerinizi beklerim." dedi. "Üsküdar" diye çıkan gazeteden verdiler. Murtaza Bey Hocamızın bulunmamasına üzüldüm. Davet etmeyi unutmuşlar. Üsküdar'da hamamı aynen tamir edip içine dükkânlar yapacak zevkli sahibi ile yan yana oturarak görüştük. İyi bir toplantı oldu.

1 Rûhaniyeti kaçmazdı. Doğru(su) bugünkü intibaim üzücü. Bugün biraz da mahzun idim. Bu ziyaretim[in] manevî cephesi beni ferahlattı ama zahirî tarafı beni müteessir etti.

2 1 Eylül 1963 – Cumartesi
Bebek ziyaretim dönüşü Murtaza Bey'e uğradım. Ben orada iken Şemsi Bey de geldi. Mevlevî usulünden musâfaha ettik. Aşağıdaki kızımız kahve getirdi. Güzel sohbetler oldu. Bugüne kadar Üsküdar'dan geçmedim, Üsküdar'ı görmedim değil. Çünkü bu mübarek yer hem gözümde ve hem gönlümde. Bu sene yazın çok sıcaklar oldu ve çok da devam etti ama ağustosun yarısı yaz yarısı kış derlerdi, öyle olmazdı. Bunu Eylül'e uzatan yine olmadı. Sonra ben orada 25 kadar resim yaptım. Bu seneki yaz kontenjanım doldu gibi oldu. Cenâb-ı Hak Teâlâ'nın beni Üsküdar'ımdan daha yeni resimler yapmama muvaffak etsin. Murtaza Bey'e dünya işlerinin dört başı ma'mûr denecek sûrette birden hâllolmamasının hakkımızda hayırlı olduğunu izah ettim. Bu nokta-i nazar, kendilerini ferahlattı. Akşam üzeri Göztepe'ye döndüm.

3 Ekim ve Kasım 1963
İki defa Murtaza Beyefendi'ye gittim. Birkaç defa Üsküdar'dan geçtim. 16 Kasım 1963 Cumartesi Bebek'de Esad Bey dostumuza giderken tamiri devam eden İkinci Bâyezid'in Sadrazamı Davud Paşa Camii'ni gezdim. Mimarî tarzını pek beğendim. Oradan Mimar Koca Sinan'ın Çarşı Hamamı'na girdim. Sahibi ile görüştüm. İnşaat devam etmekte. Sayesinde bu eser kurtulmuş. Sonra Selim Ağa Kütüphanesi'ne giderek İbn Kemal merhûmun tercüme ettiği Taşköprülü Ahmed Efendi'nin Mevzuatü'l-Ulûm eserinde ifrât faslına baktım. Oradan vapura binerek Bebek'e gittim. Üsküdar'ı her zamanki gibi bugün de pek sevdim.

4 23 Kasım 1963
Üsküdar'da Selim Ağa Kütüphanesi'nden Bebek'e giderken yarım saat Selim Ağa Kütüphanesi'nde Aziz Mahmud Hüdâî Efendi Hazretlerinin Tekkesi kitaplarından 20'sine baktım. Sonra Bebek'e gittim. Dönüşte Ressâm Murtaza Bey'e uğradım. Karaca Ahmed'in önünden geçerken tam Duvar Dibi Sultan Selim-i Sâlis su terazisi sol yanında iki gün önce perşembe günü vefat eden aziz dostum Galatasaray Müdür Muavini Rıdvan Korur Bey'in kabri önünden ta'zîmle geçtim. Şu Karaca Ahmed Mezaristanı topraklarını bir türlü doyurmak kabil değil. Bir kıymetli şahsiyeti daha aldı. Hak, ona rahmet etsin. Çok kâmil bir insan, iyi bir hoca, talebenin dert ortağı ve hâmisi idi. Murtaza Beyefendi'yle konuştuklarım, onun hakkında yeniden başladığım üçüncü defterde kayıtlıdır.

1 « ^{گو}بداصل علم و فہد آموختہ »

« دادہ تیغست دست از ہونہ »

حضرت مولانا

2 ما لا نرجو س :

3 اوقمتہ علم و فہد ہونہ رتی
سلاج ویرمکند انصاف نہ تھی

تھی

۸

1 **B**ed güher ra ilm ü fen âmuhten
Dâden-i tiğest dest-i rahzen

Hazreti Mevlana

2 **M**eâlen tercümesi:

3 **O**kutmak ilm ü fen soysuz deniye
Silah vermektir insafsız şakiye

Murtaza

ÜSKÜDARNÂME

- 1 Üsküdar'ın Doğancılar Caddesi'nde Mayıs 1942'den Temmuz 1962'ye kadar içinde 20 sene müste'ciren barındığımız 2 katlı, altışar odalık, 2 bölüklü, 2 kapılı ve 142 - 144 numaralı ahşap evin hatırdaki kalan mimarî şekli.

Murtaza

- 2 Hâlen yıkıldı ve yerine çirkin apartmanlar yapıldı.

● ÜSKÜDAR İmar ve Kültür Derneğinin seri konferansları programı çerçevesinde, Ord. Prof. Süheyl Ünver, salı günü saat 16 da, Amerikan Kız Kolejinde "Sanatta Üsküdar" konulu bir konferans verecektir.

KIZKULESİ

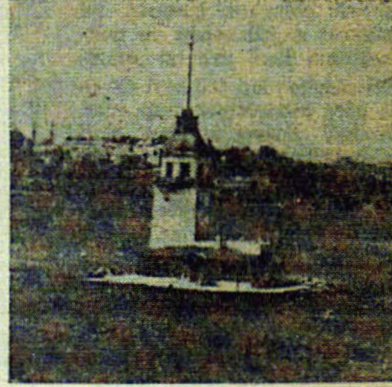
Marmara'dan İstanbul Boğazı'na geçerken sağda, Üsküdar'a yakın bir yerde, deniz ortasında yükselen Kızkulesi, aslında Bizanslıların Boğaz'dan izinsiz gemi geçirmemek için gerdikleri uzun ve kalın zinciri tuturmaya yarıyan yerd. Bu zincir, denizde yer yer iri sallara bağlanarak suyun üstünde tutuluyordu.

Kızkulesi, denizde yükselen bir adacığın üstüne kurulmuştu. Bu kulenin M. Ö. V. asırda Atinalılar tarafından bir gümrük istasyonu olarak kullanıldığı biliniyordu. Boğazdan

gelip geçen gemiler, ödemeye tâbi tutuldukları vergiyi, İstanbul'a hâkim hükümetlere burada öderlerdi. Fakat burada ve deniz ortasında yükselen kuleler, bilhassa eski Bizans halkının hayâlini işletmiş, türlü Kızkulesi Efsâneleri yaratmıştı.

Söylentiye göre kâhinler, Bizans İmparatoru Konstantin'e, çok sevdiği kızının bir yılan tarafından sokulup öldürüleceğini haber vermişlerdi. İmparator da kızını böyle bir tehlikeden korumak için ona deniz ortasında bir kule yapmayı düşünmüş, Kızkulesi bu sebeple yapılmıştı. Fakat kulun aldığı tedbir, alınyazısını bozamaz ve Kızkulesi'nde yaşayan güzel prenses, kuleye bir üzüm sepetinin dibine gizlenerek gelen bir yılan tarafından ısırılarak öldürülmüştü.

Üsküdar'ı fetheden ilk Türkler de bu kuleyi görünce ona bir efsâne bulmakta gecikmediler: Anadolu Fethi'nin destan kahramanı Seyyid Battal Guazi'nin, Üsküdar tekfurunun kızına âşk olduğunu, bu sebeple yedi yıl Üsküdar'dan ayrılmadığını, tekfur'un, kızını Seyyid Battal'dan kaçırmak için Bizans İmparatoruna başvurduğunu, onun da Kızkulesini yapturarak, kıza burada muhafaza

Kızkulesi

ÜSKÜDARNÂME

Üsküdar Halkevi 13.12.63. törenle açıldı

Üsküdar Halk Evi dün akşam yapılan bir törenle açılmıştır. Törende Tahsin Banguoğlu, Prof. Sadi Lınak, Behcet Kemal Çağlar birer konuşma yapmışlar, Kartal Halk Evi Folklor ekibi de davetlilere memleket türkülerini söylemiş, oyunlar oynamışlardır.

Hadiseler Arasında

FELEK

13.12.1963

Üsküdar'a giderken...

Ben Üsküdarlıyım. Babam merhum da, rahmetli annem de Üsküdarlı idi. Bütün dedelerimiz, ninelerimiz, babalarımız, analarımız orada yatarlar. Yani Üsküdar bizim için bir dünyaya geliş-gidiş merkezidir. Bu sirin İstanbul semti böyle bir kasabadır ki yüzlerce senelik aileleriyle âdeta bir beyliktir. Sımdı bir cereyan Üsküdarı tekrar sahneye getirmiştir. Üsküdarı ayrı bir vilâyet yapmak hevesi.

Dostumuz İçişleri Bakanı Hüsnü Bekata Bey de şahsen Üsküdarın ayrı vilâyet olmasını istemektedir. Hatta İstanbul Valisi Niyazi Bey de:

— Fena olmaz! diye mütalâa beyan etmiştir.

Bence bu işi önce Üsküdarlılara sormalı. Sonra da enine boyuna tetkik etmeli. Bakalım Üsküdarın bundan kârı mı olacak, zararı mı? Evvelâ bugünkü iradıyla Üsküdar ve İstanbul taraflarından hangisi zengindir? Hangisinin âtisi parlaktır? Hangisi ötekine yardım etmektedir?

Yani ayrılınca, Üsküdar, büsbütün fakara ve kendi yağıyla kendi kavrulacak duruma düşmesin...

Bir de, kazalar, vilâyet olmasını bazı şeylerden dolayı isterler. O da mahkeme, lise, mal müdürlüğü, hastane falan gibi resmi tesislerin kurulmasıyla şehrin kalabalıklaşması, halkın işlerini vilâyet merkezine gitmeden yürütmesi gibi şeyler.

Üsküdar'da, böyle bir kaygı olmasa gerek! Üsküdarın âtisi nedir?

Bence Üsküdarın âtisi köprüye bağlıdır. Köprü yapılmadan Üsküdarın ilerlemesi çok ağır gider. Ne uzağa gidiyorsunuz, Üsküdarın, hattâ Kadıköyün çarşısı ne kadar sönüktür. Çünkü İstanbul çarşısı, zaten İstanbul'da iş tutmuş olan Üsküdarlıların ihtiyacını daha geniş şekilde tatmin etmektedir.

Üsküdar Vilâyet olsa da olmasa da İstanbul'un bir semti olarak kalacaktır. Sadece ayrı vilâyet olması halinde bir takım resmi zorluklar çıkacaktır. İstanbullu olarak İstanbul'un nimetlerinden istifade edemeyecek, başka vilâyetli olacak, imkânları daralacak, çocukları başka vilâyette çalışıp başka vilâyette yatacaklar, İstanbul gibi kuvvetli bir vilâyetin yanında ve onun cazibesine pek yakın mesafede ona nazaran zayıf bir teşkilât, zayıf bir kadro, zayıf imkânlarla yaşamaya uğrassacaktır.

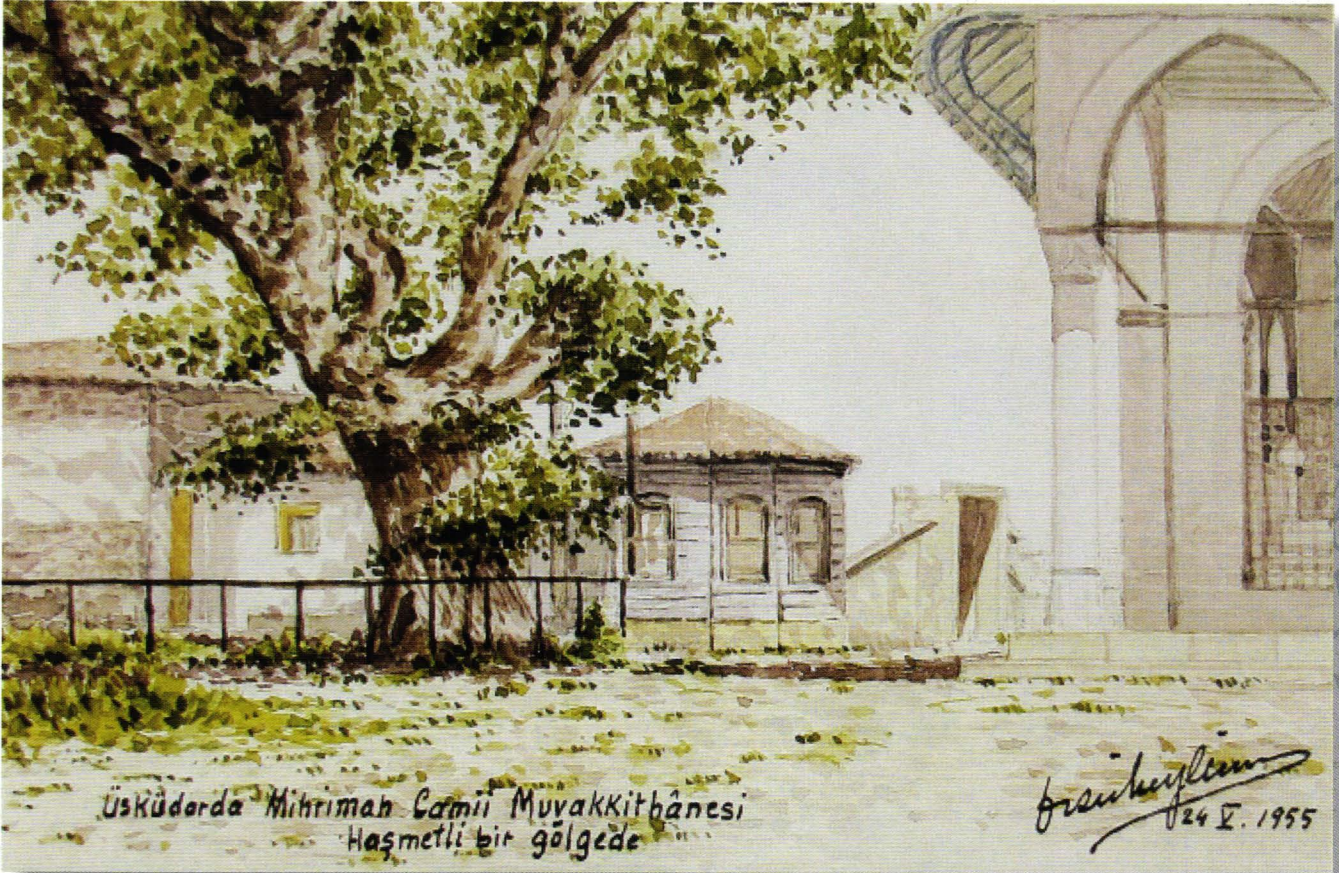
Bir şey istedi mi? İstanbul'dan alın, İstanbul'dan faydalanın diye İstanbul'a yakın bir vilâyetin mahrumiyetlerine kâllanacak. Sizin anlayacağınız, meselâ Tekirdağ vilâyeti gibi bir vilâyet olacaktır. Su farkı ki Tekirdağ'da nispeten daha ucuz, daha âkil ve daha sade bir hayat imkânı mevcut iken Üsküdar'da İstanbul'un bütün dağıdığı, istah açan, baş döndüren şeyleri ile onun imkânlıkları, hıkaralıkları birleşecektir. Bilmem bunda ne kâr vardır?

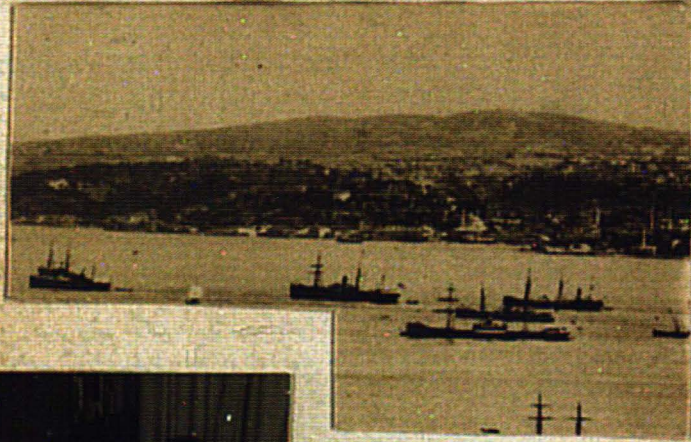
Bir küçük müstakil kulübe mi, yoksa bir büyük apartmanın bir katı mı? Hangisini tercih edersiniz? Dava tıpkı budur.

B. FELEK

ÜSKÜDARNÂME

B. FELEK

Okuyucularımızdan sayın Cevat Teziç'e:

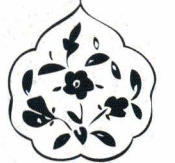
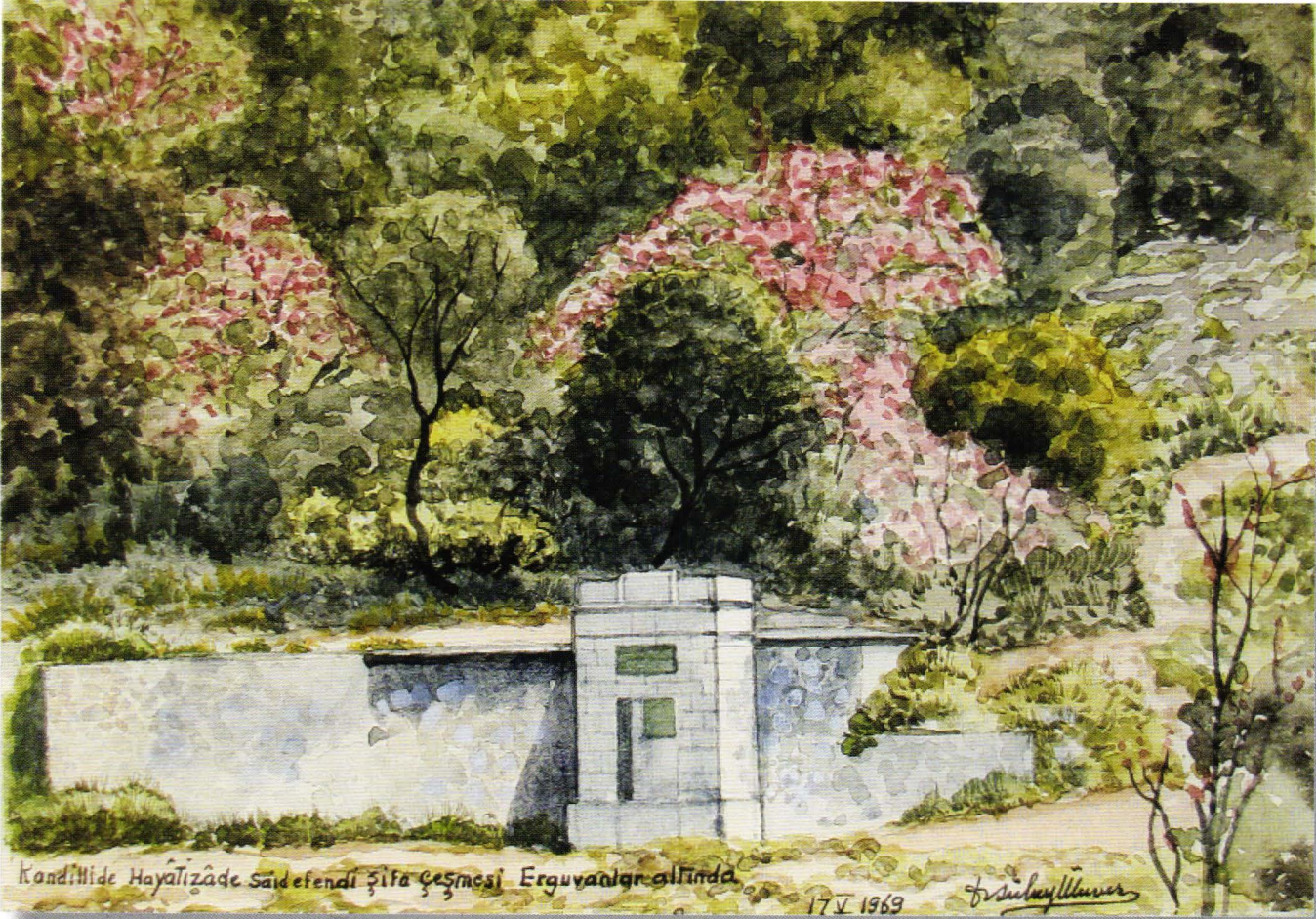
Üsküdarlı şair Safi bey hakkındaki malûmatım, sizin de yazdığınız gibi «İslâmî Hazreti Ömer» ismindeki eserinden ibarettir. Hatâta bu eserden şu kıta hatırımdadır:

Ey Ömer biz bir bölük merdânî
âhenpeykeriz
Pehlevân nâmdarız kahramânî saf-
deriz
Hüsni niyetle gelen bizden görür
hüsni kabûl
Sûi niyetle gelen bihasilü mah-
veyleriz.

Safi bey hakkında belki bilmediğiniz bir cihet asıl isminin Niya-zî olduğudur. Safi ismini şair olarak mahlas almıştır. Hürmetle-
rimle.

ÜSKÜDARNÂME

№ 395

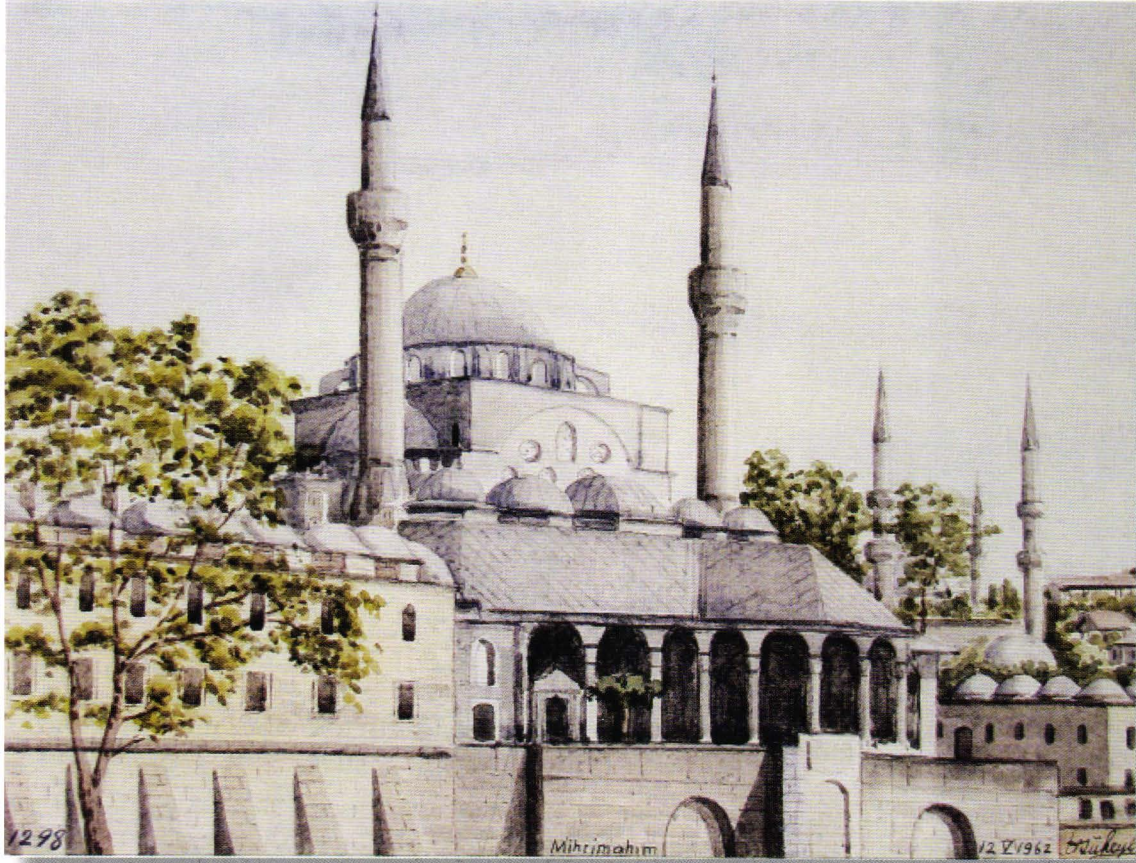
ÜSKÜDAR
Midhat Paşa Kız Enstitüsü
Müdür ve Öğretmenleri

*1 Haziran 1963 Cumartesi günü saat
16 da yapılacak veda törenini huzurunuzla
şereflendirmenizi dilerler.*

Çocuk getirilmemesi reca olunur.

-H-

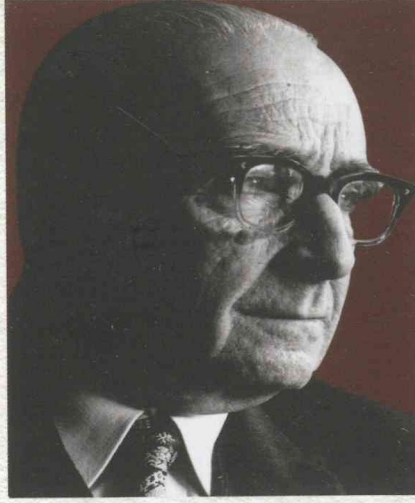
ÜSKÜDARNÂME

ÜSKÜDARNÂME

Fotoğraf: Mesut Iğim

A. Süheyl Ünver

ÜSKÜDARNÂME-1

“Üsküdnâme-1”, A. Süheyl Ünver’in “Üsküdar ve Üsküdarlılar ve Murtaza Bey Hakkında” ve “Üsküdnâme” adlı defterlerinin Latinize edilmiş halidir. Ünver’in bu defterleri incelendiğinde onun ne kadar titiz, ne kadar planlı ve düzenli çalıştığı görülür. Bu defterlerinin bir tesadüf eseri olarak ortaya çıkmadığı, geleceğe bir şeyler bırakma kaygısıyla yapıldığı rahatça anlaşılır. O, hiç boş durmadığı için ömrü de oldukça bereketli olmuş ve çok az insana nasib olan bir velûdluk göstermiştir.

“Üsküdnâme”, Ünver’in 1961-1962 yılı Üsküdar intibalarını içerir. Günlük şeklinde yazılan bu defterde, yapmış olduğu Üsküdar gezilerini, bu gezilerin detaylarını anlatır. Kitabın içindeki “Üsküdar ve Üsküdarlılar ve Murtaza Bey Hakkında” adlı defter ise birincinin devamı niteliğindedir. Bu defterinde, 1962-63 intibalarına yer verir.

Üsküdnâme’nin, okuyanlara “Üsküdarlılık şuuru” kazandırması dileği ile...

ISBN 978-605-60594-4-5

9 786056 059445 >